

Sociálně nežádoucí jevy v Armádě České republiky

Bc. Josef Tuček

Diplomová práce
2017

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2016/2017

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Josef Tuček**
Osobní číslo: **H150487**
Studijní program: **N7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**
Forma studia: **kombinovaná**

Téma práce: **Sociálně nežádoucí jevy v Armádě České republiky**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.

Vymezení pojmů a teoretických východisek k problematice sociálně nežádoucích jevů v Armádě České republiky se zaměřením na drogovou problematiku, terorismus, patologické hráčství, extremismus a další sociálně nežádoucí jevy.

Příprava metodiky výzkumné části.

Realizace kvantitativního výzkumu formou dotazníku.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah diplomové práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

DZIAKOVÁ, O. Vojenská psychologie, Praha: Triton, 2009, 544 s. ISBN 978-80-7387-156-7.

CHMELÍK, J. Extremismus a jeho právní a sociologické aspekty, Praha: Linde, 2001, 172 s. ISBN 80-7201-265-7.

JAIŠOVÁ, E. Profesionalizácia sociálnej komunikácie v armáde, MO SR, Bratislava 2001, 108 s. ISBN 80-88842-41-7.

KRAUS, B., HRONCOVÁ, J. et al., Sociální patologie, Hradec Králové: Gaudeamus, 2010, 325 s. ISBN 978-80-7435-080-1.

MAREŠ, M., SVOBODA, I., STEHLÍK, E. Extremismus jako bezpečnostní hrozba, Praha: MO ČR, 2011, 124 s. ISBN 978-80-7278-568-1.

ONDREJKOVIČ, P.: Sociálna patológia. Bratislava: Veda, 2009. 577 s. ISBN 978-80-224-1074-8.

POKORNÝ, V., TELCOVÁ, J., TOMKO, A. Patologické závislosti, Brno, vyd. Ústav psychologického poradenství a diagnostiky r. s., 2002, 194 s. ISBN 80-86568-02-04.

Vedoucí diplomové práce:

doc. Ing. Antonín Řehoř, CSc.
Institut mezioborových studií

Datum zadání diplomové práce:

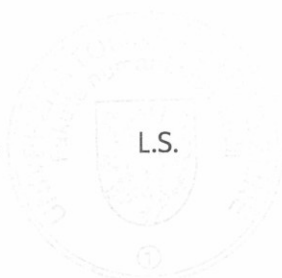
22. listopadu 2016

Termín odevzdání diplomové práce:

20. dubna 2017

Ve Zlíně dne 22. listopadu 2016

doc. Ing. Anežka Lengálová, Ph.D.
děkanka

Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – diplomovou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze diplomové práce jsou totožné;
- na diplomové práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 6.3.2014.....

.....

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) *Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.*

(3) *Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.*

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) *Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).*

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.*

3). *Odporá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.*

(2) *Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.*

(3) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.*

ABSTRAKT

Předložená diplomová práce se zabývá problematikou sociálně nežádoucích jevů v Armádě České republiky. Práce je členěna na teoretickou a praktickou část. Teoretická část je zaměřena na koncepci prevence sociálně nežádoucích jevů v AČR, dále na problematiku nezdravých mezilidských vztahů - mobbingu, užívání zakázaných látek ke zvýšení fyzické a duševní kondice a extremismu. Cílem praktické části je zjistit míru výskytu těchto SNJ v AČR. Dalším cílem je zjistit rozdíly v postojích a zkušenostech příslušníků AČR s vybranými SNJ ve vztahu k typu jednotky (bojová nebo zabezpečovací) a délce služby (do 15 let a nad 15 let). Tyto cíle jsou naplněny v rámci kvantitativního výzkumu a to formou dotazníkového šetření.

Klíčová slova: Armáda České republiky, prevence, sociálně nežádoucí jevy, mobbing, zakázané látky ke zvýšení tělesné a duševní kondice, extremismus.

ABSTRACT

This diploma thesis deals with the problem of socially undesirable phenomena (further only SUP) in the Army of the Czech Republic. The thesis is divided into a theoretical and a practical part. The theoretical part is focused on the concept of prevention of SUP within the Army of the Czech Republic and on the problematics of the types of SUP most frequently occurring in the military environment - unhealthy interpersonal relationships (mobbing), extremism and using illegal performance-enhancing substances. The goal of the practical part is mainly to determine the incidence rate of these SUP within the Army of the Czech Republic. Another goal is to identify possible differences in individual servicemen's experience and attitudes concerning these particular SUP, in relation to the type of unit they serve in (combat or logistic) and their length of service (up to 15 years and over 15 years). These goals are achieved through the quantitative research method of survey questionnaire .

Keywords:

Keywords: Army of the Czech Republic, prevention, socially undesirable phenomena, mobbing, illegal performance-enhancing substances, extremism.

Děkuji panu doc. Ing. Antonínu Řehořovi, CSc. za podporu a velmi užitečnou metodickou pomoc, kterou mi poskytl při zpracování diplomové práce.

Dále bych chtěl poděkovat své manželce a příslušníkům AČR za jejich účast na mém výzkumu.

Prohlašuji, že odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

I	TEORETICKÁ ČÁST	12
1	PREVENCE SNJ V AČR	13
1.1	KONCEPCE PRIMÁRNÍ PREVENCE SNJ.....	14
1.2	SUBJEKTY PRIMÁRNÍ PREVENCE	16
1.3	PRIORITY KONCEPCE PRIMÁRNÍ PREVENCE NA NÁSLEDUJÍCÍ OBDOBÍ.....	17
2	NEZDRAVÉ MEZILIDSKÉ VZTAHY V PRACOVNÍM PROSTŘEDÍ.....	18
2.1	MOBBING	18
2.2	PŘÍČINY VZNIKU MOBBINGU	20
2.3	ZNAKY MOBBINGU	21
2.4	PRŮBĚH A METODY MOBBINGU	22
2.5	AKTÉŘI MOBBINGU.....	23
2.6	PREVENCE A OBRANA.....	28
3	ZNEUŽÍVÁNÍ ZAKÁZANÝCH LÁTEK KE ZVÝŠENÍ TĚLESNÉ A DUŠEVNÍ KONDICE TZV. DOPING.....	32
3.1	HISTORIE DOPINGU	32
3.2	VÁLEČNÉ VYUŽITÍ DOPINGU	34
3.3	DOPING MIMO VRCHOLOVÝ SPORT	36
3.4	ROZDĚLENÍ A ZDRAVOTNÍ RIZIKA NEJČASTĚJŠÍCH DOPINGOVÝCH LÁTEK.....	37
3.5	DOPLŇKY VÝŽIVY JAKO PODPŮRNÉ PROSTŘEDKY	42
4	EXTREMISMUS.....	44
4.1	HISTORICKÉ VYMEZENÍ EXTREMISMU A RADIKALISMU	44
4.2	ZÁKLADNÍ POJMY V EXTREMISMU	46
4.3	PRAVICOVÝ EXTREMISMUS	48
4.3.1	Historický vývoj pravicového extremismu	49
4.3.2	Současný pravicový extremismus v ČR.....	56
4.4	LEVICOVÝ EXTREMISMUS.....	59
4.4.1	Historický vývoj levicového extremismu	60
4.4.2	Současný levicový extremismus v ČR.....	69
II	PRAKTICKÁ ČÁST	71
5	METODOLOGICKÁ VÝCHODISKA.....	72

5.1	VÝZKUMNÉ OTÁZKY A STANOVENÍ HYPOTÉZ	72
5.2	POJETÍ VÝZKUMU	74
5.3	VÝZKUMNÝ VZOREK.....	74
5.4	TECHNIKA VÝZKUMU	77
5.5	ZPŮSOB ZPRACOVÁNÍ DAT	78
6	VYHODNOCENÍ A INTERPRETACE VÝSLEDKŮ	79
6.1	VYHODNOCENÍ POPISNÉ STATISTIKY	79
6.2	VYHODNOCENÍ HYPOTÉZ.....	94
6.3	ZÁVĚR VÝZKUMNÉ ČÁSTI	115
	ZÁVĚR	116
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	118
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	124
	SEZNAM GRAFŮ	125
	SEZNAM TABULEK.....	127
	SEZNAM PŘÍLOH.....	129

ÚVOD

V dnešní neklidné době plné teroristických útoků nabývá slovo armáda znovu na významu. Pro Českou Republiku to znamená, že už nejde o to, zda na našem území také dojde k nějakému teroristickému činu, ale otázka zní – kdy se tak stane. Armáda České Republiky (dále jen AČR) je hlavním strategickým nástrojem k zajištění vnitřní a vnější bezpečnosti státu.

Náročná služba sebou však přináší mnohá úskalí, která mohou být příčinou vzniku sociálně nežádoucích jevů (dále jen SNJ). Tyto jsou pro rezort Ministerstva Obrany (dále jen MO) velmi nebezpečné, neboť se zde jedná o službu se zbraní. Vznik a vývoj SNJ v AČR je bezesporu odrazem celospolečenského dění. Faktem však zůstává, že výskyt SNJ představuje v tomto specifickém prostředí daleko větší riziko než v civilním sektoru.

AČR plní, tedy kromě navyšování obranného rozpočtu beze zbytku všechny další závazky, vyplývající z členství v Severoatlantické alianci. V současné době se příslušníci AČR účastní 4 operací Evropské unie, 2 misí Organizace spojených národů, 2 zahraničních operací Severoatlantické aliance a 2 mezinárodních operací.

Za úspěšným provedením těchto úkolů stojí dlouhodobá příprava spojená s náročným výcvikem na úkor vlastního soukromého života. Každodenní fyzicky a psychicky vyčerpávající práce spolu s častým odloučením od rodiny vytváří živnou půdu pro výskyt SNJ, které ve svých důsledcích snižují efekt činností AČR a v neposlední řadě mají také vliv na zdraví vojáků. Tato fakta jsou odpovědí na otázku, proč je důležité zabývat se SNJ v AČR.

Daná problematika mi není lhostejná také proto, že je můj život pevně spjatý s armádou od 14 let. Posledních 13 let mám tu čest sloužit u 601. Skupiny speciálních sil v Prostějově. Za tuto dobu jsem se zúčastnil 3 bojových operací na území Afghánistánu.

Problematika SNJ je velmi obsáhlá, z tohoto důvodu se v diplomové práci zaměříme na vybraná témata, která jsou hlavní prioritou AČR pro rok 2017. Hlavním cílem diplomové práce je zjistit míru výskytu vybraných SNJ v AČR. Dalším cílem je zjistit rozdíly v postojích a zkušenostech příslušníků AČR s vybranými SNJ ve vztahu k typu jednotky (bojová nebo zabezpečovací) a délce služby (do 15 let a nad 15 let).

První kapitola teoretické části je zaměřena na prevenci SNJ v AČR a to konkrétně na koncepci primární prevence, subjekty preventivního působení a výčet prioritních SNJ pro rok 2017.

Druhá kapitola se v rámci problematiky nezdravých mezilidských vztahů na pracovišti zabývá mobbingem. Vysvětluje příčiny jeho vzniku, znaky, průběh, možnosti prevence a důsledky jeho působení na jednotlivce a organizaci.

Třetí kapitola postihuje problematikou zneužívání zakázaných látek ke zvýšení tělesné a duševní kondice, tzv. dopingů. Zde se zabýváme historií zneužívání těchto látek v armádním i celospolečenském kontextu. Rozdělením a zdravotními riziky nejčastěji zneužívaných nelegálních a legálních látek. Motivací uživatelů z řad jedinců, kteří nepodávají vrcholné výkony na závodech. Rozdělením a popisu volně prodejných látek ke zvýšení fyzického a psychického výkonu, tzv. výživových suplementů.

Ve čtvrté kapitole se věnujeme extremismu. Objasňujeme základní pojmy a charakteristiky. Dále se soustředíme na historické souvislosti a fakta, vývoj a současnou pravicovou a levicovou extremistickou scénu v České Republice.

Cílem praktické – empirické části práce je zjistit míru výskytu vybraných SNJ v AČR. Dalším cílem je zjistit rozdíly v postojích a zkušenostech příslušníků AČR s vybranými SNJ ve vztahu k typu jednotky (bojová nebo zabezpečovací) a délce služby (do 15 let a nad 15 let). Tyto cíle budou naplněny v rámci kvantitativního výzkumu a to formou dotazníkového šetření. Výzkumný vzorek budou tvořit vojáci bojových a zabezpečovacích jednotek AČR.

Tato diplomová práce by měla poskytnout cenné informace o výskytu vybraných SNJ v prostředí AČR. Výsledky výzkumu mohou být ukazatelem směru pro další vytyčování cílů a úkolů při zabezpečování preventivních aktivit.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 PREVENCE SNJ V AČR

Prevenčí SNJ v AČR se rezort MO systémově zabývá již od roku 1995. Od roku 2005 tvoří cílovou skupinu prevence především vojáci z povolání, občanští zaměstnanci, studenti vojenských škol, vojáci v aktivní záloze a v některých případech také rodinní příslušníci vojáků. MO zabezpečuje subjektům prevence potřebnou metodickou a odbornou pomoc a dlouhodobě také usiluje o vytváření příhodných podmínek k realizaci prevence u všech útvarů a zařízení rezortu MO.

Cílovou skupinu s vyšší mírou rizikového chování tvoří v AČR zejména:

- a) studenti a žáci vojenských škol,
- b) vojáci ve věku do 35 let,
- c) vojáci vysílání do zahraničních operací a jejich rodiny,
- d) zaměstnanci a vojáci, kteří jsou z důvodu pracovního nebo služebního zařazení odloučení od rodiny.

Hlavní cíle prevence SNJ v AČR

1. Minimalizovat vznik SNJ, které by mohly ohrozit vojáky a zaměstnance rezortu MO a bojeschopnost AČR.
2. Zabezpečit kvalitní výběr vojenských profesionálů. Těmto poskytovat kvalitní vzdělávání a přípravu k výkonu profese.
3. Vytvořit vojákům a zaměstnancům rezortu MO vhodné podmínky pro zdravý životní styl.

Hlavní důraz je v AČR kladen na primární prevenci. Díky opatřením situační prevence dokáže AČR operativně reagovat na výskyt aktuálních problémů. Cílené aktivity ve formě přednášek minimalizují výskyt SNJ, eliminují případné dopady a předcházejí jejich vzniku.

1.1 Koncepce primární prevence SNJ

Stěžejním dokumentem pro prevenci SNJ v AČR je:

Koncepce primární prevence rizikového chování personálu rezortu MO na období let 2015 – 2019.

Tento dokument vychází z usnesení vlády ČR a právních předpisů:

- Zákon č. 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 221/1999 Sb., o vojácích z povolání, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 561/2004 Sb., školský zákon, ve znění pozdějších předpisů.

Koncepce je zaměřena na analýzu stávajícího stavu v následujících oblastech:

Boj proti extremismu

- Usnesení vlády ze dne 18. května 2016 č. 374 ke Zprávě o problematice extremismu na území ČR v roce 2015 a ke Koncepci boje proti extremismu pro rok 2017.

Protidrogová politika:

- Usnesení vlády ze dne 10. 5. 2010 č. 340 o Národní strategii protidrogové politiky na období let 2010 - 2018.
- Usnesení vlády ze dne 27. 3. 2013 č. 219 o Akčním plánu realizace Národní strategie protidrogové politiky na období 2013 – 2015.

Prevence kriminality:

- Usnesení vlády ze dne 14. 12. 2011 č. 925 ke *Strategii prevence kriminality v ČR na období 2012 – 2015.*

Boj proti korupci:

- Usnesení vlády ze dne 16. 1. 2013 č. 39 o *Strategii vlády v boji s korupcí na období let 2013 – 2014.*
- Usnesení vlády ze dne 13. 11. 2013 č. 851 k *Informaci o stavu a způsobu plnění úkolů obsažených ve Strategii vlády v boji s korupcí na období let 2013 – 2014.*

Analýzy dále slouží jednotlivým subjektům k vytyčování cílů a úkolů pro zabezpečení preventivních aktivit SNJ. Tyto vycházejí jednak ze specifika rezortu MO, ale také z průběžně získaných mezirezortních zkušeností a vývojových trendů na výše uvedenou problematiku.

Jednotný postup při realizaci prevence SNJ v AČR nařizuje rozkaz Ministra obrany č. 56/2015.

Realizaci prevence SNJ v AČR zabezpečuje:

- Vojské zpravodajství
- Vojská akademie – Velitelství výcviku
- Univerzita obrany
- Velitelství pozemních sil
- Agentura personalistiky AČR
- Hlavní velitelství Vojské policie
- Inspekce ministra obrany
- Odbor vojského zdravotnictví sekce podpory MO

Metodické a odborné řízení prevence SNJ v AČR zabezpečuje:

- Velitelství pozemních a vzdušných sil
- Agentura informačních a komunikačních systémů
- Agentura logistiky a vojského zdravotnictví

Vybrané aktivity prevence SNJ v AČR realizují:

- Pracovníci vojského školství a tělovýchovy. Tito se podílejí na realizaci úkolů primární prevence SNJ zejména v oblasti volnočasových aktivit zaměstnanců MO.
- Pracovníci rezortních služeb.
- Lektóři prevence – Provádí přednáškovou a osvětovou činnost v rámci celého rezortu MO. Svoji kvalifikaci si udržují a zvyšují účastí na odborných zaměstnáních. Jedná se o vyškolené vojáky nebo zaměstnance MO.

1.2 Subjekty primární prevence

Rezortní komise

Je hlavním koordinátorem úkolů, které se vztahují k problematice SNJ v rezortu MO. Tyto vyplývají ze zákonů a usnesení vlády ČR v oblastech boje proti extremismu, kriminalitě a integrované protidrogové politiky.

Kabinet ministra obrany

Mezi nejdůležitější úkoly patří plnění vládních nařízení pro boj s korupcí a provoz protikorupční linky. Zajišťuje také informovanost personálu doplňováním aktuálních informací k tématu korupce na Intranet MO.

Metodik prevence

Hlavním úkolem je provádění analýz zájmů vlastních příslušníků, které slouží k přípravě projektů prevence SNJ. Metodik prevence se také významným způsobem podílí na zabezpečení vzdělávání personálu v oblasti prevence.

Duchovní služba

Pomáhá vojákům a zaměstnancům MO v subjektivně těžkých životních situacích. Podílí se také na organizované péči o vojáky, kteří se vrátili ze zahraničních operací.

Komise pro prevenci SNJ vojenského útvaru

Koordinační a poradní orgán, zřízený velitelem organizačního celku ke komplexnímu řešení otázek prevence SNJ. V některých případech může být vnitřním předpisem určen místo komise pouze poradce pro oblast prevence. Úkoly a složení komise jsou stanoveny vnitřním rozkazem velitele daného organizačního celku.

Psychologická služba

Poskytuje psychologickou pomoc při řešení složitých životních situací. Zabezpečuje výběr osob na systemizovaná místa v AČR.

Vedoucí a vrchní praporčíci útvarů AČR

Podílejí se na zabezpečení, přípravě a realizaci vzdělávání v oblasti SNJ pro nejnižší hodnostní sbory.

1.3 Priority koncepce primární prevence na následující období

Zabezpečení a koordinace úkolů se zaměřením na tyto oblasti:

- 1) Problematika nezdravých mezilidských vztahů.**
- 2) Užívání legálních a nelegálních návykových a podpůrných látek.**
- 3) Podporování a propagování hnutí směřujících k potlačení práv a svobod člověka (extremismus, rasismus, xenofobie).**

2 NEZDRAVÉ MEZILIDSKÉ VZTAHY V PRACOVNÍM PROSTŘEDÍ

Současná společnost se mimo jiné vyznačuje stále vyšší ochotou k provozování násilí. Tento fenomén se samozřejmě nezastaví ani před branami firem a podniků. „Solidarita na pracovišti“ ustupuje politováníhodným způsobem stále více do pozadí. Oběti konfliktů na pracovišti trpí a ostatní raději hledí stranou, než aby se postavili proti agresí. Pracovní prostředí, v němž lidé spolupracují delší dobu, není rozhodně idylickým místem. Kritické a nebezpečné začnou být mezilidské vztahy ve chvíli, kdy se systematicky, cíleně a protiprávně zasahuje do osobního a pracovního života zaměstnance. Pokud tedy dochází v pracovním prostředí k ponižujícímu psychickému teroru, máme co dělat s mobbingem, bosingem nebo šikanou. (Kratz, 2005, s. 19 - 20)

Nezdravými mezilidskými vztahy na pracovišti je třeba rozumět každé zneužívající chování, které se projevuje v činech, jednání, slovech, gestech nebo textech, poškozujících lidskou osobnost nebo její psychickou integritu v zaměstnání. (Hirigoyen, 2002, s. 60)

Sekot (2010, s. 136) uvádí, že nejen psychologové upozorňují na specifické české firemní ovzduší, které je prostoupeno prakticky praktikovanou zásadou: „být agresivnější se vyplácí“. Tato vytváří agresorovi prostor k terorizování či ponižování kolegů v rámci budování vlastní kariéry.

Systematický teror na pracovišti nabírá v posledních letech na obrátkách. V podnicích se zvyšuje tlak na výkon a společnost má všeobecně vzestupnou tendenci k agresivitě. Vědci hovoří o nastupující společnosti ostrých loktů. (Huberová, 1995, s. 6)

2.1 Mobbing

Tento pojem je odvozen od anglického slova „to mob“, což v překladu znamená napadat, utlačovat, útočit, urážet nebo vrhat se na někoho. Opis výrazu mobbing také znamená odstřelit, vydusit, pokořit, odrovnat, hanobit, popichovat nebo terorizovat. Nezávisle na původním anglickém výrazu se ve Velké Británii prosadil termín „bullying“ a v USA „employee abuse“. Pojem mobbing poprvé užil rakouský etolog Konrad Lorenz, který jím označoval útok zvířecí tlupy na vetřelce. (Kratz, 2005, s. 15)

Konrad Lorenz (in Svobodová, 2008, s. 20) ve své knize Takzvané zlo popisuje mnoho případů ze zvířecí říše, kdy zvířata společně útočila na jednoho vetřelce, který jim narušil jejich teritorium.

Podle Bednáře a kol. (2016, s. 180) je teritoriální počínání jasným příkladem také lidské přirozenosti, která nám byla dána a v mnohém se stále moc neodlišuje od chování našich vzdálených příbuzných. To nám však dává prostor k uchopení možných příčin, které jsou původci tohoto jevu.

Do oboru lidského chování přenesl zmíněný výraz v 60. letech minulého století švédský chirurg Peter - Paul Heinemann a to díky svému výzkumu destruktivního chování skupin dětí o školních přestávkách. Toto bylo namířeno proti jednotlivci a mnohdy vedlo i k sebevraždám. (Kratz, 2005, s. 15)

Na přenesení jevu a slova mobbing do moderní psychologie má největší zásluhu švédský psycholog a lékař Heinz Leymann, který jako první aplikoval analogii zvířecího chování na situaci v pracovním prostředí. Leymann zkoumal pacienty se vztahovými a komunikačními problémy na pracovišti a zjistil, že se někteří z nich chovají ke svému kolegovi způsobem „útočící smečky“. Díky svým odborným článkům o psychickém týrání na pracovišti tak rozšířil termín mobbing do celého světa. (Svobodová, 2008, s. 21)

Kajanová (2014, s. 25) označuje mobbing jako formu šikany na pracovišti, jenž probíhá mezi zaměstnanci na stejné hierarchické pozici. Je to forma agrese vystupující v několika stádiích. Pro počáteční stádium jsou charakteristické první drobné konflikty, pomluvy, zadržování informací a schválnosti. Takové jednání pak přechází v systematický teror, kdy je oběť systematicky pomlouvána a očerňována před zaměstnavatelem. Toto jednání vede mnohdy k poškození osobnosti oběti.

Bednár a kol. (2016, s. 180) popisuje mobbing jako systematický a opakovaný psychický útok na určitou osobu s cílem zatlačit ji do bezvýchodné situace. Oběť je vystavena trvalému degradujícímu a ponižujícímu chování, které má za následek její úmyslnou likvidaci v daném pracovním prostředí. Ve výjimečných případech se může jednat „pouze“ o zastrašení konkurenta nebo demonstraci moci. Pachatel mobbingu se pak nazývá mobber.

Kratz (2005, s. 16) definuje mobbing jako negativní komunikativní jednání jedné nebo více osob vůči jiné osobě po dobu nejméně půl roku a alespoň jednou týdně.

Wagnerová a kol. (2011, s. 131) uvádí, že i když řadíme mobbing do agresivního chování, jen zřídka kdy se setkáváme s mobbováním prostřednictvím fyzického napadení. Většinou se jedná o psychický útok, jako je slovní napadání oběti, urážky a slovní potyčky.

Termínem mobbing je označováno skryté násilí bez modřin a jiných viditelných stop. Jedná se o zneužívající chování, které se projevuje v gestech, jednání, nebo textech poškozujících fyzickou a psychickou integritu jedince na pracovišti. Psychologové jej označují jako „psychoteror“. (Sekot, 2010, s. 132)

2.2 Příčiny vzniku mobbingu

Dle Wagnerové a kol. (2011, s. 133) patří mezi časté příčiny vzniku mobbingu strach ze ztráty pozice, obava z konkurence nebo jen hledání obětního beránka.

Kratz (2005, s. 18) uvádí, že čím je menší produktivita práce, tím více je zaměstnanec vylučován z rozhodovacích procesů. Čím více monotónnosti, frustrace a nudy denně prožívá, tím spíše může přijít na hloupé nápady a zlovolnosti vedoucí k mobbingu. Zpestřuje si každodenní jednotvárnost pomluvami, klepy a intrikami, aby se „zabavil“. Nalezení obětního beránka mu pak dává zapomenout na vlastní nedostatky.

Dle Svobodové (2007, s. 9) hraje hlavní roli osobnost mobbera. V drtivé většině se jedná o agresivní, nesamostatné, úzkostlivé, neurotické a psychopatické jedince. K tomuto nežádoucímu chování je pak žene strach z konkurence, závist, peníze nebo jen nesympatie k oběti. Výsledkem je narušené sociální klima na pracovišti.

Davenport (in Lednická, 2002, s. 22) uvádí základní motivy, které nutí aktéry k mobbingu. Jsou jimi: ohrožení funkce a práce, ohrožení sociálního statutu, ohrožení svobody v jednání a rozhodování a potřeba uznání. Mezi další motivy patří nuda, stres, dlouhá chvíle, frustrace, závist, zloba, strach ze ztráty vlastní autority a finanční situace.

Mobbing nejlépe vzniká v pracovním prostředí se špatně nastavenou firemní kulturou. Negativní atmosféra na pracovišti spolu s tolerováním intrik a pomluv jednak snižují pracovní výkonnost a také podporují vznik sociálně nežádoucího chování na pracovišti. (Hirigoyen, 2002, s. 62)

Podle výzkumů dochází k nejčastějšímu vzniku mobbingu v organizacích se špatně nastavenými procesy komunikace či organizace práce nebo s pasivním a nepozorným vedením. (Bednář a kol., 2016, s. 181)

Kratz (2005, s. 18,42) uvádí, že velice náchylné jsou k mobbingu podniky a organizace s autoritativním stylem řízení. Tyto nepřipouští otevřenou komunikaci, jsou tedy ideálním místem pro vznik intrik a mocenských bojů. Autokraticky smýšlející nadřízený si udržuje od zaměstnanců velký odstup, zcela opomíjí individuální zájmy a klade důraz jen na splnění úkolu za každou cenu. V podřízených spatřuje své poddané, tzv. „working animals“ (pracující zvířata). Styl řízení podniku pak odráží způsob komunikace mezi samotnými zaměstnanci.

2.3 Znaky mobbingu

Z výše uvedených charakteristik mobbingu vyplývá, že se jedná o opakované a nesmyslné chování vůči zaměstnanci, znehodnocující atmosféru v pracovním prostředí a v neposlední řadě ohrožující bezpečnost a zdraví postiženého.

Mezi typické znaky mobbingu patří, dle (Svobodová, 2008, s. 27):

Skrytost

Mobbing se dá na rozdíl od fyzického násilí jen velmi těžko dokázat. Jedná se totiž o drobné, skryté a plíživé útoky, které nejsou viditelné na první pohled. Agrese je vedena nenápadně a pozvolna. Mobber nechce být přistižen a tím přijít o svou převahu. Raději sleduje, jak jeho oběť trpí a je pomalu ničena.

Zákeřnost

Tato spočívá hlavně v dlouhodobosti. Šíření mobbingu je pomalé a každý jeho projev působí jako obyčejné dennodenní neshody. Právě v tom tkví jeho síla. Zvenčí vypadá jako legrácky, kanadské žertíky nebo neškodné naschvály, pouze oběť však ví, že nejsou náhodné ani ojedinělé, ale naopak jsou pravidelnou součástí pracovní doby. Tyto každodenní „malé“ útoky tvoří v komplexním pohledu promyšlený a zdraví ohrožující jev. Zbavováním se obětí místo útočníků v podnicích pak mobbeři nabudou dojmu užitečnosti svého jednání.

Hirigoyen (2002, s. 11) uvádí, že prvním krokem agresora bývá nenápadně oběť paralyzovat a tímto jí znemožnit jakoukoliv obrannou techniku. Když se pak oběť snaží pochopit, co se jí vlastně přihodilo, chybí ji dostatečné nástroje.

Nebezpečnost

Z výzkumů je patrné, že nárůst mobbingu je přímo úměrný rostoucímu stresu a agresivitě ve společnosti, míře nezaměstnanosti a ekonomické situaci. Napětí a úzkost nedovolují oběti vykonávat své zaměstnání naplno a stejně tak nedovolují potřebnou regeneraci sil po pracovní době. Postižený ztrácí motivaci, uspokojení z činnosti, dochází ke ztrátě zájmu a soustředěnosti na pracovní výkon. Výsledkem je zvýšený počet chyb a pracovních úrazů na pracovišti. V takovém případě lze hovořit o mobbingu jako o legislativním pochybení, které hraničí s trestným činem.

2.4 Průběh a metody mobbingu

Dle Svobodové (2007, s. 11 - 12) probíhá mobbing v následujících fázích:

1. **Fáze: neřešený konflikt** – často bývá naprosto malicherný, banální a někdy i náhodný.
2. **Fáze: systematický psychoteror** – přerůstání neřešeného konfliktu v psychický teror. Zprvu mobber opatrně sonduje, kam až může zajít. Postupem času se stává oběť terčem cílených a systematických útoků. Následkem je zhoršení zdravotního stavu v podobě psychosomatických onemocnění a snížení pracovního výkonu. Oběť je postupně vytěšňována z kolektivu, v důsledku tlaku začíná dělat chyby a tím jsou předchozí kritiky na její adresu potvrzeny.
3. **Fáze: zveřejnění případu a zásah nadřízeného** – mobber využívá tvrdší techniky, útoky jsou krutější a záluďnější. V této fázi se mohou k útočnickovi přidat další členové pracovního kolektivu, pokud pak nejsou zastaveni, po čase dochází k situaci „všichni na jednoho“. Oběť pracuje pod velkým tlakem, začíná dělat více chyb, tyto jsou pro okolí jasným ukazatelem, že problém je opravdu na její straně. Dostává ultimáta od nadřízených, je jí vytýkána příliš nízká motivace a malá snaha. Z vedoucího se tak v některých případech stává spolupachatel nebo přímo boss. Na celé situaci je nejzoufalejší nezájem o skutečné příčiny ze strany nadřízeného. Zhoršená výkonnost a častá pracovní neschopnost poskytují kolegům a nadřízeným

pouze povrchní pohled zvenčí. Chybnou interpretací celé situace se veškerý zdroj potíží dává za vinu oběti.

4. **Fáze: oficiální vyloučení z kolektivu** – Oběť je přeložena na jiné oddělení, je jí přidělena pouze podřadná práce s neustálou kontrolou. Pod tlakem se opět začne dopouštět chyb, které jí byly zpočátku neoprávněně vytýkány.

Ať už se zaměstnanec dostane do této poslední fáze nebo ne, většinou ze svého zaměstnání více či méně dobrovolně odchází. (Svobodová, 2008, s. 43)

Metody mobbingu

Huberová (1995, s. 25) a Kratz (2005, s. 22) uvádějí, že muži dávají přednost pasivním formám mobbingu, zatímco ženy inklinují spíše k aktivním formám. K typicky ženským metodám řadí následující:

- Posmívání se kolegyni, kdy terčem posměchu může být její postava, účes, hlas nebo gestikulace.
- Rozšiřování neověřených informací, tzv. „přiložení si polínka do ohně“.
- Pomlouvání oběti v její nepřítomnosti, čímž je jí upřeno právo otevřeně se vyjádřit.
- Znepokojování oběti neustálými nekonkrétními narážkami.

Mezi typicky mužské metody řadí:

- Systematické shazování a upozorňování na slabé stránky oběti.
- Vyhrožování místo argumentů.
- Cynické poznámky k osobním stanoviskům a způsobu života oběti.
- Přidělování podřadné práce.

2.5 Aktéři mobbingu

Dle Wagnerové a kol. (2011, s. 131) může být aktérem mobbingu každý jedinec, který neumí odpovídajícím způsobem řešit konflikt.

Spurný (1996, s. 28) udává několik typů osobnostních dispozic, které nutí člověka k neadekvátnímu prožívání konfliktů a následně ke konfliktogenním projevům.

Patří sem:

- Neochota a neschopnost řešit své vnitřní konflikty a frustrované potřeby jiným způsobem,
- nutková potřeba prezentovat svou moc a sílu za účelem ublížit, zastrašit a dosáhnout svého cíle jakýmikoliv prostředky,
- obrana vlastních zájmů, práv a potřeb,
- pozitivní zkušenosti s konfliktním jednáním v interpersonálních vztazích,
- potřeba řešit poruchu chování, duševní poruchu nebo psychickou zátěž.

Aktéry mobbingu dělíme na:

- **Strůjce** – určující činitelé vymýšlející mobbingové aktivity. Jednají buď sami, nebo si hledají spojence z řad kolektivu.
- **Náhodné pachatele** – u těchto vznikl mobbing z dlouhotrvajícího, většinou však bezvýznamného sporu, ve kterém získali převahu. Rozhodující úlohu hraje jejich morální úroveň. V budoucnu mohou svých zlomyslností buď zanechat, nebo již oslabeného protivníka zničit.
- **Účastníky**, kteří aktivně podporují strůjce, nebo jen předstírají, že nevidí žádný problém, aby se nemuseli v celé záležitosti jakkoliv angažovat. Tito však svým chováním k psychickému teroru pasivně přispívají a padá na ně spoluzodpovědnost. (Svobodová, 2007, s. 12)

Dle Hirigoyen (2002, s. 11) jsou aktéři mobbingu nepřímou nebezpeční také svému okolí. Toto je agresorem strháváno, ztrácí orientaci a nabývá přesvědčení, že lze přistoupit i na jednání, vedené na úkor druhého člověka.

Kratz (2005, s. 20) uvádí, že mobbing může stejnou měrou postihnout muže i ženy. Zatímco jsou muži ze 76 % šikanováni opět muži, ženy jsou šikanovány ženami z 40%. Podle statistik čelí mobbingu spíše ženy mladší 25 let a starší muži kolem 50 let věku.

Mobber a motivy jeho jednání

Nejčastěji se jedná o člověka s určitými osobnostními zvláštnostmi. Neexistuje typický profil mobbera, přesto lze vysledovat určité znaky. Mobber je egocentrický, egoistický, má pocit vlastní nadřazenosti, důležitosti a výjimečnosti. Touží ovládat druhé, kontrolovat

jejich chování i pocity. Za každou cenu se snaží deklarovat svoji převahu a sleduje jen své osobní cíle. Mobber trpí pocity méněcennosti a je nespokojen se svým vlastním životem, vztahy a zastávaným pracovním zařazením. Jeho síla spočívá v zákeřnosti, neví, co jsou výčitky svědomí a morální zábrany. S oblibou ubližuje, ponižuje, vyvolává pocity viny a zbavuje se jakékoliv odpovědnosti jejím přenesením na ostatní. (Svobodová, 2007, s. 12)

Nenávist a závist

Patří k nejčastějším důvodům mobbingu. Mobber závidí své oběti něco, co sám nemá a proto ji také nenávidí. Např. znevažuje její pracovní výkon, zveličuje každou chybu a vyzdvihuje pouze její slabé stránky. Vybírá si aktivní, zdravé a vitální jedince s chutí do života, aby si mohl buď přivlastnit jejich kvality, nebo je naopak ničit.

Motiv být litován

Tento typ mobbera touží být středem pozornosti a staví se často do role oběti. Důvodem takového počínání je vyvolat soucit a čerpat s tím spojené výhody. Tuto taktiku praktikuje zejména v případech, kdy je nucen k odpovědnosti.

Nuda

Stereotyp, monotonie a špatná organizace práce jsou dalším spouštěcím mechanismem mobbingu.

Motiv ubližovat

Tento typ mobbera nerespektuje druhého člověka a snaží se všemožně dokazovat vlastní nepostradatelnost. Pro zvýšení svého sebehodnocení ničí sebedůvěru a sebevědomí své oběti.

Nespokojenost

Jedná se o charakteristický motiv všech mobberů. Komplex méněcennosti kompenzují nenávistí vůči druhým a projekcí. Své nedostatky a celkovou nespokojenost se sebou samým svalují na druhé. Toto jim pomáhá k utišení vnitřního neklidu z vlastního komplexu méněcennosti.

Napětí a stres

Pachatel mobbingu se nedokáže vypořádat se zátěží či složitou situací v soukromém nebo pracovním životě. Jako odreagování ze vzniklé situace volí napadání druhých. Tímto

způsobem se snaží popírat své vlastní deprese, bolest a utrpení. Oběť pak za něho nese vše, co nedokáže sám unést.

Zástupný motiv

V tomto případě funguje oběť jako snadnější náhrada, např. za nadřízeného. Agresor pak útočí na nadřízeného skrze tuto snadnější oběť.

Konkurence

Tento typ mobbera nedokáže snést srovnání s novým pracovníkem. Mobbing volí ze strachu z konkurence, mohlo by se totiž ukázat, že je novější pracovník lepší, než jeho služebně starší kolega. Ve skutečnosti mu však vůbec nemusí hrozit žádné nebezpečí.

Motiv nestat se obětí

Tento motiv je doménou zejména bývalých obětí mobbingu. Tito pak útočí první, aby se sami znovu nestali obětí. (Svobodová, 2007, s. 13 - 14)

Oběť mobbingu

Typický profil oběti mobbingu neexistuje. Obvykle se jí však stávají osoby, které se nějakým způsobem liší od ostatních, např. vírou, barvou pleti, nebo jde o nově příchozí zaměstnance. (Wagnerová a kol., 2011, s. 132)

Kratz (2005, s. 20) uvádí, že oběti mobbingu se nevyznačují žádnými charakterovými nedostatky nebo typickými osobnostními znaky. Ze zkušeností však lze konstatovat, že k pracovníkům postižených mobbingem je možné připočítat spíše ty méně výkonné, neprůbojné, pesimisticky založené, choulostivé a labilní.

Podle profesora Leymanna (in Svobodová, 2008, s. 56) lze konstatovat, že všechny oběti mobbingu mají jedno společné, jsou nápadné, neobvyklé a zkrátka nějak vybočují. Může se jednat o odlišnost psychickou i fyzickou. A stejně jako v negativech, lze vybočovat i svými pozitivy.

Důsledky mobbingu

Oběť

Mezi nejčastější psychické potíže řadíme úzkost, poruchy koncentrace, nervozitu, neklid a narušené sebevědomí. Mobbovaný člověk má tendenci k úniku, proto se často uchyluje ke zvýšené konzumaci psychotropních látek. Pracovní výkonnost klesá a spolu s trvalým psychickým vypětím se z oběti stává problémová osobnost. Dlouhodobé potíže mohou vyústit v depresi, nebo pokus o sebevraždu. (Svobodová, 2007, s. 20)

V České Republice je každý pátý pokus o sebevraždu spojen s problémy v zaměstnání. (Beňo, 2003, s. 12)

Huberová (1995, s. 13,14) uvádí, že mobbing vystavuje postižené extrémnímu sociálnímu stresu a vyděluje je z kolektivu.

Mezi nejčastější somatické následky řadíme bolesti šíje, zad a hlavy, onemocnění zažívacího traktu, svíravé pocity při dýchání, poruchy krevního oběhu a srdce. (Wagnerová a kol., 2011, s. 132)

Mobbing narušuje nejen pracovní pohodu, ale zasahuje také do soukromí oběti. Tato žije v nejistotě a neustálém pracovním stresu. Není schopna se odpoutat od pracovních myšlenek, izoluje se od okolního světa a stahuje se z reality. Porucha schopnosti komunikace vede ke zhoršení rodinných vztahů. Kromě ztráty zaměstnání pak hrozí také ztráta vztahů, jistoty, a zázemí. (Svobodová, 2008, s. 84)

Zaměstnavatel

Důsledkem mobbingu na pracovišti jednoznačně klesá produktivita práce. Z pracovního procesu jsou přinejmenším částečně vyloučeni původce mobbingu a jeho oběť. První přemýšlí o tom, kterak zničit svého kolegu a druhý zase nepřetržitě uvažuje, jak se zachránit a přežít.

Mezi negativní dopady mobbingu pro zaměstnavatele a podnik řadíme dle Kratze (2005, s. 39):

- Zhoršení pracovního klimatu pro zaměstnance z důvodu permanentních nepřátelských útoků.
- Podávání vyššího výkonu na takto zasaženém pracovišti kvůli vyrovnání snížené výkonnosti účastníků mobbingu.

- Neklid a strach ostatních zaměstnanců, že se mohou stát příští obětí mobbera.
- Komplikace pracovních procesů kvůli zmanipulovaným a zadržovaným informacím.
- Zaučení nového člověka na pracovní místo po oběti, která dala výpověď, vyvolá neklid, přeruší kontinuitu a bude vyžadovat nové uspořádání mezilidských vztahů na pracovišti.
- Nástupce musí znovu vybudovat vnější kontakty původního pracovníka. Je tedy nutné v počátku počítat s ušlými zisky.
- Pracovní doba vynaložená vedením a ostatními podnikovými institucemi, zabývajícími se probíhajícím mobbingem na pracovišti.

2.6 Prevence a obrana

Zaměstnavatel

Základem úspěchu je schopný vedoucí, který je nejen odborníkem ve své profesní oblasti, ale současně také umí vést zaměstnance a řešit problémy a konflikty v jejich zárodku. Neméně důležitá je také dobře nastavená firemní kultura s pozitivní atmosférou na celém pracovišti. Česká Republika nepatří mezi země, které již mají zavedeny antimobbingové zákony. V podnicích také chybí vyškolené osoby, které by jej pomáhaly řešit. (Svobodová, 2008, s. 88)

Dle Kratze (2005, s. 41) je důležité, aby si každý podnik stanovil své firemní zásady spolupráce ve formě naprosto srozumitelných a jednoznačných pravidel. Tato by měla motivovat zaměstnance a každý by s nimi měl souhlasit. Takové podnikové zásady musí obsahovat definici cíle podniku, strategický záměr a soubor norem chování a hodnotových představ.

Pokud chtějí zaměstnavatelé předcházet nežádoucím vztahům na pracovišti, musí být přesvědčeni o jejich důležitosti a případném negativním dopadu na zaměstnance a firmu.

Svobodová (2008, s. 90) uvádí desatero, které by mělo pomoci vedoucím pracovníkům v prevenci proti mobbingu:

1. Netolerance k tzv. „podlézání“, donašečství a intrikování na pracovišti.
2. Správně nastavená firemní kultura a podnikový kodex.

3. Nepodcenit výběr zaměstnanců.
4. Počáteční pomoc zkušeného pracovníka novému zaměstnanci.
5. Výcvik, semináře a školení.
6. Odstranění všech možných příčin mobbingu.
7. Sledování aktuální situace za pomoci dotazníků a hodnocení.
8. Organizování tzv. „teambuildingů“ a pravidelných sezení.
9. Otevřená komunikace při vzniku mobbingu.
10. Více zaměstnat útočníka.

Kratz (2005, s. 41) uvádí, že ve velkých podnicích je z hlediska prevence a potírání mobbingu vhodné zřídit informační a školicí centrum, věnující se této problematice. Vedením takového krizového centra by měl být pověřen psycholog práce nebo sociální pedagog/pracovník s doplněným vzděláním v oboru psychologie práce. Praktická činnost vedoucího pracovníka krizového centra by spočívala ve vedení seminářů pro střední a nižší management se zaměřením na zpracování konfliktních situací, komunikaci a sociální integraci. Dále seminářů pro všechny zaměstnance podniku se zaměřením na vytvoření plodné komunikační struktury v celém podniku a zlepšení zpracovávání konfliktů.

Bendl (2003, s. 23) uvádí tyto tři základní druhy prevence:

Primární prevence

Důraz na budování bezpečných a otevřených vztahů na pracovišti se zaměřením na zabezpečení informovanosti pracovníků v problematice nežádoucích mezilidských vztahů.

Sekundární prevence

Včasná diagnostika, vyšetření daného případu a ochrana oběti před dalším napadáním. Dále je nutný postih viníků a monitorování postiženého pracoviště.

Terciální prevence

Zmírnění důsledků mobbingu na oběti formou odborné péče.

Zaměstnanec

Před vstupem do nového zaměstnání je potřeba zjistit co nejvíce informací o struktuře a chodu firmy a poměrech na novém pracovišti (koalice, vztahy, formálnost). Po nástupu je pak vhodné příliš nevybočovat z daných poměrů a sledovat situaci okolo sebe. Po přijmutí nového zaměstnance kolektivem bude jeho pozice již pevnější a bude si také moci dovolit být méně obezřetným. (Svobodová, 2008, s. 91)

Obrana proti mobbingu

Nejlepší reakcí na mobbing je dle Hirigoyen (2002, s. 192) včasná obrana, pokud totiž oběť až příliš zabředne do problémů, tak jí nezbude jiné řešení, než zaměstnání opustit. Od okamžiku rozpoznání nějakého zlovolného procesu je důležité všechny formy provokace a agrese zaznamenávat.

Stejného názoru je také Kratz (2005, s. 41). Obětem doporučuje vedení mobbingového deníku, který je velmi užitečný k zajištění důkazů při pohovorech a stížnostech na pachatele. Oběť může i po letech prokázat, co se přesně stalo a jak se celá záležitost vyvíjela.

Mobbingový deník by se měl řídit následujícími body:

1. Přesná datace útoku.
2. Detailní popis skutkové podstaty mobbingového jednání.
3. Konkretizace pachatele mobbingu.
4. Možný motiv útočníka. Oběť se musí pokusit zjistit, zda pachatel jedná z vlastního přesvědčení, nebo je k útokům nabádán lidmi v pozadí.
5. Kvůli případnému svědectví zaznamenat svědky útoku.
6. Zaznamenat tělesné a zdravotní následky mobbingu.
7. Přesná datace návštěv u lékaře při zdravotních potížích způsobených mobbingem.
8. Absence v zaměstnání z důvodu nemoci, dovolené nebo služební cestě.
9. Dny, kdy chyběl v zaměstnání původce mobbingu.

Svobodová (2008, s. 93) uvádí kromě vedení deníku i další možnosti obrany jednotlivce:

1. **Oslovte mobbera** – Vhodné hlavně v počáteční fázi mobbingu. Důležitým prvkem je moment překvapení a předem připravené otázky. Doporučuje se jednak vstřícně, věcně a klidně. Reakce mobbera napoví oběti o možných příčinách a motivech jeho

chování. Pokud však mobber není schopen připustit, že se chová nesprávně a nespravedlivě, je zřejmé, že to bez boje nepůjde.

2. **Zkuste poznat svého mobbera a udělejte si vlastní inventuru nedávných zážitků** – Ke zvolení vhodné strategie je velmi důležité rozkrýt mobbera a důvody jeho chování. Existuje totiž možnost, že mu oběť nějakým způsobem přece jen ublížila.
3. **Najděte si spojence a rozvíjejte své zázemí** – Kombinace individuální a skupinové obrany má větší šanci na úspěch. Sdílená starost může být poloviční starostí a ventilace problémů může výrazným způsobem oběti ulevit. Ve vyčerpávajícím boji s mobbingem představuje velkou oporu také rodina, proto je důležité se jí věnovat.
4. **Veďte aktivní obranu** – Nejdůležitější je jednat okamžitým odrážením útoků, bránit se stejnými zbraněmi a nepřipustit, aby byla oběť ovládána. Důležitým faktorem je nepřenášet problémy ze zaměstnání do soukromí, zachovat chladnou hlavu, reagovat věcně a neztratit nadhled.
5. **Informujte nadřízeného** – Pro většinu vedoucích pracovníků je velmi těžké si připustit vznik mobbingu zrovna na jejich pracovišti a radši před tímto problémem zavírají oči s tím, že radši vyčkají, až si zaměstnanci vyřeší své problémy sami. Za mobbing je však zodpovědný především zaměstnavatel, je tedy nutné jej neprodleně informovat. Jako důkazní materiál poslouží mobbingový deník.
6. **Vyhledejte odbornou pomoc** – Psycholog, psychoterapeut či psychiatr.

Z výzkumů chování je známo, že můžeme mobbera odradit od jeho jednání, když včas a odhodlaně bráníme své zájmy, neboť bránit se je otázkou lidské sebeúcty. Pokud oběť ustupuje, stává se stále častěji terčem útoků. (Kratz, 2005, s. 110)

Svobodová (2008, s. 93) naopak uvádí strategie, kterým by se měla oběť mobbingu určitě vyhnout:

1. Čekat, že mobbera přestane jeho chování bavit.
2. Vyhybat se mobberovi v očekávání, že na nás zapomene.
3. Snažit se získat jeho sympatie přehnanou přizpůsobivostí a vstřícností.

3 ZNEUŽÍVÁNÍ ZAKÁZANÝCH LÁTEK KE ZVÝŠENÍ TĚLESNÉ A DUŠEVNÍ KONDICE TZV. DOPING

Sociálně nežádoucí jev, spojený se zneužíváním zakázaných látek ke zvýšení tělesné kondice nebo nadměrným užíváním volně dostupných prostředků ke zvýšení duševní kondice zdaleka nejsou jen vyhraněným problémem sportovního prostředí. V dnešní společnosti je to běžnou součástí každodenního života značné části populace. Sociologické studie dokonce hovoří o vytváření spásného „*tabletkového klimatu*“. (Nekola, 2000, s. 6)

Hnízdil (2000, s. 19) uvádí, že problematiku dopingu nelze zužovat pouze na sport. Jedná se o celospolečenský jev. Dopovali a dodnes dopují herci, umělci, lékaři, podnikatelé, špičkoví manažeři nebo příslušníci bezpečnostních složek. Výjimečnost dopingu ve sportu pak spočívá především v tom, že je ostře sledován veřejností.

Současná společnost je v celosvětovém měřítku výrazně orientována na výkon. Sport, jako nedílná součást společenského dění se tomuto trendu samozřejmě přizpůsobuje. Podmínkou úspěchu je pouze vrcholný výkon jedince nebo týmu. Současným trendem společnosti je především oceňování výkonu, dochází tedy i k toleranci prostředků k jeho dosažení. (Nekola, 2000, s. 6,7)

Za doping je považována přítomnost vybrané skupiny zakázaných farmakologických látek v tělních tekutinách sportovce. (Pyšný, 1999, s. 9)

Hnízdil (2000, s. 9) definuje doping jako „*záměrné vpravení látek do organismu s cílem zvýšit výkonnost*“.

3.1 Historie dopingu

Nekola (2000, s. 22) uvádí, že kořeny dopingu sahají k samému počátku lidské civilizace. Pojem doping nebyl sice ještě znám, ale povzbuzující účinky určitých přírodních látek již člověk využíval.

Důkazem nám může být čínská rytina z 3. tisíciletí př. n. l., zachycující postavu císaře žvýkajícího kousek rostliny Ephedra, která obsahuje dodnes často užívanou stimulační

látku efedrin. Rytina zdůrazňuje, že císař musí být vždy bdělý a připravený řídit svoji říši. (Hnízdil, 2000, s. 13)

V roce 1889 se slovo doping poprvé objevuje v anglickém slovníku. Je zde definován jako směs narkotik a opia určených pro koně. Přibližně ve stejné době sloužil výraz doping v Americe pro velmi silný výluh tabáku. Tento byl hojně zneužíván koňskými handlíři k lepšímu prodeji již starého a unaveného zvířete. Po velmi krátké době nahradily tabákový výluh daleko účinnější látky a to kokain, atropin, strychnin, kofein, heroin, morfin a další drogy. Tyto látky byly využívány jako závodní doping pro koně a psy. Na původ slova doping existuje více teorií. Jedna z nich hovoří o původu slova z Vlámštiny. Doop představoval tuk, který sloužil k impregnaci obuvi. Další zdroje dokládají dochované zprávy ze 17. století o kolonistech v Novém Amsterodamu. Tito s oblibou holdovali silnému odvaru z kořínků a bylin, který označovali také jako doop. (Hnízdil, 2000, s. 12,13)

Domorodci v Mexiku před bojovým tažením pili extrakt z kaktusové rostliny Peyote. (Nekola, 2000, s. 22)

Hnízdil (2000, s. 13) uvádí, že kronikář Sahagun (1499 – 1590) píše o účincích této kaktusové rostliny, že ti, co ji používají, zapomínají na hlad a mají příjemné vidiny. Pod jejím vlivem dokáží celou noc zpívat a tančit, aby pak ráno propadali zoufalství, naříkali a hořce plakali.

Indiáni v Ekvádoru užívali při překonávání dlouhých vzdáleností rostlinu Yugo, nazývali ji rostlinou, která „dovoluje běhat“. Domorodci z Afriky a Jižní Ameriky často užívali ke zvýraznění účinku halucinogenů a opiátů spolu s výtažky rostlin také tabák a alkohol. (Nekola, 2000, s. 22)

Za zmínku také stojí rostlina Catha Edulis, zkráceně „khat“, užívaná africkými domorodci především jako zdroj zábavy. Po jejím užití se totiž dostavuje pocit uklidnění přecházející záhy do euforie a stupňující se velmi často až do agresivity. Po odeznění účinků se dostavuje únava, ospalost, žízeň a deprese. Za účinky „khatu“ je zodpovědný alkaloid D-nor izoefedrin. Příbuzné látky izoefedrinu jsou dodnes ve sportu běžně užívaným dopingem. (Hnízdil, 2000, s. 13,14)

V první polovině 19. stol. nastal výrazný rozvoj sportu. Jednalo se zejména o lehkou a těžkou atletiku, plavání, veslování a cyklistiku. Již tehdy si někteří sportovci zvyšovali výkonnost pomocí různých prostředků a to zejména v cyklistice. První zprávy pochází

z roku 1869. Belgičtí cyklisté konzumovali při závodech tablety nasáklé éterem. Britští cyklisté spoléhali na strychnin, heroin, kokain a inhalaci čistého kyslíku. Francouzští cyklisté konzumovali kofeinové pilulky. První známé úmrtí na základě užití podpůrných látek je z roku 1896. Cyklista Arthur Linton zemřel po nadměrném užití léku trimetyl. (Nekola, 2000, s. 23,24)

3.2 Válečné využití dopingu

Důležitým mezníkem ve vývoji povzbuzujících drog byla možnost vyzkoušet nové, uměle vyráběné látky na vojácích v první a druhé světové válce. Prostředí válečných konfliktů přímo vyžadovalo zvyšování agresivity, odbourávání strachu a především vystupňování fyzické odolnosti až na hranici lidských možností. Užívali je vojáci všech válčících stran. (Nekola, 2000, s. 22)

Za války Švédů s Nory, v roce 1718, zvyšoval jeden s oddílů svoji bojeschopnost požíváním muchomůrek s halucinogenními účinky z rodu Amanita. (Hnízdil, 2000, s. 14)

V první světové válce byl k odstranění strachu před útokem užíván alkohol. Francouzská armáda užívala koňak, víno a tzv. la gnole, což byla směs alkoholu a éteru. Ruská armáda konzumovala vodku a rakousko – uherští vojáci rum. (Hnízdil, 2000, s. 14)

Tyto primitivní způsoby dopování vojáků, včetně požívání alkoholu nahradily uměle vytvořené drogy. Jednalo se především o pervitin, benzedrin a amfetamin.

Nekola (2000, s. 22) uvádí, že nekontrolované užívání mezi vojáky přineslo nejen zisk poznatků o těchto látkách, ale hlavně také ukázalo možnosti jejich neterapeutického využití.

Amfetamin a benzedrin

V roce 1877 jej získal Edeleano jako B-fenylyzopropylamin, později byl využit jako inhalační prostředek proti astmatu. (Nekola, 2000, s. 22)

Amfetamin řadíme do skupiny aminů, jsou to látky odvozené od amoniaku náhradou vodíku organickými zbytky. (Pyšný, 2006, s. 64)

První zprávy o užívání amfetaminu během občanské války ve Španělsku zveřejnil španělský psychiatr Emilio Mara. (Hnízdil, 2000, s. 18)

Zájem o amfetamin coby léčebný prostředek se znovu objevil ve 30. letech. Tehdy byla prokázána jeho schopnost účinně ovlivňovat nervovou soustavu. Klinicky byl využíván ve Spojených státech jako psychostimulační lék k léčbě narkolepsie. Amfetaminy byly dále podrobovány výzkumu a pokusům. Američtí vojenští experti přišli s myšlenou vyzkoušet tyto preparáty ve válečných operacích 2. Světové války s pokusem o odvrácení únavy, překonání strachu, hladu a žízně u bojujících vojáků. (Nekola, 2000, s. 23)

Vznikly tedy tzv. Energy – tablets. Amfetamin a benzedrin v malých pastilkách, dodávaných americkým a britským vojákům na frontu. V té době byla publikována řada článků o tom, že jsou tyto tablety naprosto bezpečným a nenahraditelným prostředkem pro vojáka v poli. Během 2. Světové války bylo jen v americké armádě použito 72 milionů tzv. Energy tablets, přibližně stejné množství zkonsumovali i britští vojáci. V britském královském letectvu RAF, byly tablety dlouho pokládány za naprosto bezpečné a jakákoliv varování před dlouhodobým užíváním byla kritizována. Elitní spojenecký letec Closterman ve svých vzpomínkách uvádí, že během pár týdnů užívání zhubnul o 8 kg, stal se silně podrážděným, zcela ztratil pocit strachu a pod vlivem těchto tablet pilotoval svůj letoun při válečných operacích naprosto mechanicky, v jakémsi stavu blaženosti. (Hnízdil, 2000, s. 14)

Pervitin (metamfetamin)

Německá armáda si samozřejmě nemohla dovolit zůstat pozadu s vývojem uměle vyráběných podpůrných látek pro své bojující vojáky. Vyvinula tedy pervitin (metamfetamin). Byla to látka svými účinky podobná benzedrinu. Na objevu pervitinu má největší zásluhy Němec Hauschild. Pervitin byl německými vojáky užíván po celou dobu války při vyčerpávajících akcích všeho druhu. (Hnízdil, 2000, s. 14)

Pervitin byl v roce 1939 v Německu uveden na trh jako lék. V roce 1941 byla po zkušenostech s jeho užíváním popsána první psychóza. Po užití pervitinu se objevuje pocit obrovské mentální a fyzické síly, následovaný emoční labilitou, narušeným vnímáním, halucinacemi a pocitem iluzí. (Nekola, 2000, s. 23)

Pervitin zavedl do německé armády vrchní polní lékař Otto Ranke. V září 1939 otestoval drogu na skupině studentů. Tito byli navzdory spánkovému deficitu schopni mimořádných výkonů. Wehrmacht objednal před zahájením bleskového útoku na Francii a Polsko 35 milionů třímiligramových dóz s pervitinem. Za války dostal pervitin mnoho přezdivek a to např. „čokoláda pro tankisty“ nebo „Göringovy pilulky“. Pro řadu vojáků se stal pervitin

noční můrou. Stávali se na něm závislí, trpěli depresemi, nadměrným pocením, umírali na srdeční selhání nebo páchali sebevraždu. (Hop, 2013)

Ve 2. Světové válce se experimentovalo i s dalšími psychotropními látkami a to např. s derivátem opia – morfinem, používaným hojně k utlumení bolesti nebo s heroinem. Poslední zmiňovaný byl velmi nebezpečný, neboť v uživateli způsoboval vysokou závislost. (Nekola, 2000, s. 23)

První zprávy o zneužití podpůrných látek mimo válečná bojiště se objevily po skončení 2. Světové války v Japonsku. Armáda rozprodala své zásoby amfetaminu do civilního sektoru, tento byl dále volně dostupný jako lék. V roce 1957 vydal Japonec Marimoto rozsáhlou zprávu o zneužívání amfetaminu japonskou mládeží. Podobné zprávy se zanedlouho začaly šířit z celého světa a to včetně prvních pokusů o zneužití amfetaminu ve sportu. (Hnízdil, 2000, s. 14)

Dimeo (2007 s. 70) uvádí, že začátky velké spotřeby podpůrných látek ve sportu podporovala pevně ukotvená výroba pro armádu z dob 2. světové války. Cenné zkušenosti spolu s vědeckým ukotvením výroby se tak staly základem pro drogový průmysl zasahující i do sportu.

3.3 Doping mimo vrcholový sport

Je nutné odlišit problematiku užívání těchto látek profesionálními sportovci od uživatelů z řad běžné populace, neboť problematika druhé zmiňované skupiny nabývá v současnosti stále více na významu, i když stojí mimo zájem sdělovacích prostředků a tím pádem i širší veřejnosti. Počet uživatelů nebo potencionálních uživatelů z běžné populace mnohem převyšuje počty uživatelů z prostředí vrcholového sportu. (Nekola, 2000, s. 11)

Hnízdil (2000, s. 19) uvádí, že mimosportovní problematikou dopingu se již v roce 1965 podrobně zabývali čeští psychiatři Vencovský a Nevole. Ve své klinické praxi se již tehdy potýkali s následky dopování u herců, lékařů, novinářů, malířů a vysokoškolských studentů. V těchto případech se jednalo převážně o stimulační a halucinogenní látky s krátkodobým účinkem.

Vrcholový sport tvoří jen pomyslnou špičku ledovce všech jedinců, účastnících se pravidelně pohybu. Rekreační a výkonnostní aktivity jsou rovněž spojeny s motivačním

jednáním, které mnohdy vede k užívání dopingu. Výsledkem je mnohem vyšší riziko poškození zdraví, než je tomu u profesionálních sportovců. Tito jsou pod neustálým lékařským dohledem, znají případná rizika užívání a jsou brzděni represí dopingových odběrů. V rekreačních aktivitách a ve výkonnostním sportu tyto faktory chybí. Je tedy třeba brát na vědomí, že existuje velká skupina populace, která není ničím limitována a je motivována nejen výkonností, ale i sociálními faktory prostředí. (Slepička a kol., 1997, s. 30)

Do této skupiny patří mimo jiné jedinci, nepodávající vrcholné výkony na závodech. Užívání dopingových látek jim umožňuje lépe zvládat zaměstnání. Jedná se o příslušníky z řad bezpečnostních služeb a ozbrojených složek. (Pyšný, 1999, s. 11)

Podle Pyšného (2006, s. 19) jde tedy o budování svalnaté postavy jako profesního předpokladu pro úspěšný výkon povolání.

Nekola (2000, s. 21) uvádí, že lze s jistotou konstatovat masivní proniknutí podpůrných látek do rekreačního sportu. Přitom je zřejmá absence důkladnějších znalostí o fatálních následcích, které zanechává dlouhodobé užívání. V této problematice doposud nejsou rozvíjena represivní opatření a chybí jakákoliv možnost kontroly. Je tedy nezbytné vytvořit systém preventivních opatření proti užívání podpůrných látek a výchovné programy zejména pro dospívající mládež.

3.4 Rozdělení a zdravotní rizika nejčastějších dopingových látek

Stimulancia

Stimulancia jsou klasickou, nejdéle zneužívanou skupinou látek. Jsou často mylně označovány jako „lehký doping“. Ve sportu jsou využívány pro povzbuzení čilosti, ostražitosti, redukci pocitu únavy a zvýšení soutěživosti a agresivity. (Nekola, 2000, s. 41)

Pyšný (1999, s. 18) dělí stimulancia na psychomotorická, sympatomimetika a jiná stimulancia centrálního nervového systému. Amfetaminy, kofein, kokain, efedrin a pseudoefedrin představují nejproblematičtější látky.

Mezi stimulancia patří především amfetamin (Psychoton), dexfenmetrazin a fenmetrazin. V ČR patří mezi nejzávažnější zneužívání metamfetaminu ve formě pervitinu. Stimulancia obecně zvyšují bdělost, výkonnost, pozornost, ale způsobují také zrychlení tepové frekvence a metabolismu. Ohroženou skupinu uživatelů tvoří zejména mládež a lidé, po

kterých je vyžadován vysoký pracovní nebo sportovní výkon. (Fischer, Škoda, 2014, s. 102)

Amfetamin

Je to syntetická droga, která stupňuje stimulaci a udržuje bdělost, takže vede ke zvýšení výkonnosti. Způsobuje příjemnou euforii, brzdí chuť k jídlu a má vysoký závislostní potenciál. (Rohr, 2015, s. 167)

Amfetamin povzbuzuje jedince na základě fyziologických a biologických změn, odehrávajících se v těle při nebezpečí a stresu. V takových situacích je totiž i bez užití této látky aktivován sympatický nervový systém. Tento zvyšuje průtok krve ve svalch a koncentraci. Při tomto procesu pak nadledvinky uvolňují adrenalin. Látky, mající podobný účinek jako adrenalin se nazývají sympatomimetika. Jednou z těchto látek je právě amfetamin, který stimuluje centrální nervový systém k uvolňování neurotransmiterů (hormon se zvláštním vztahem k nervovému systému, přenášející informaci na krátkou vzdálenost) z konců nervových vláken. (Nekola, 2000, s. 41)

V šedesátých letech se amfetamin přidával do anorektik. Když se přišlo na to, jaký má závislostní potenciál, přestaly být tyto preparáty prodávány na volném trhu. Mezi dostupné léky na bázi stimulantů patří např. Ritalin nebo Adipex. (Rohr, 2015, s. 167)

U uživatele amfetaminu se mohou projevit nepříznivé změny chování a postojů s narůstajícím strachem, nerozhodností, podrážděním, sníženou schopností koncentrace, depresemi a poruchou spánku. Opakovaný příjem této skupiny látek může způsobit poškození srdečního svalu, selhání oběhového systému, nebo vznik mozkové příhody. (Pyšný, 2006, s. 65)

Kofein

Kofein je nejčastěji používaným stimulantem ve sportu i v běžném životě. Jedná se o alkaloid, který příznivě stimuluje srdeční činnost a centrální nervovou soustavu. Je to jeden z nejrozšířenějších stimulantů, který se při delším užívání stává drogou. Vyskytuje se v mnoha běžných nápojích a v některých lécích na méně závažná onemocnění. Při umírněné konzumaci nepředstavuje zdravotní riziko. Nejjistější je však na kofein tělo vůbec nezvykat, neboť návykovost této drogy je jednoznačně prokázána. Fyziologické účinky kofeinu zahrnují zvýšení tepové frekvence, zvýšenou lipofýzu, kontraktilitu kosterních svalů a relaxaci hladkého svalstva. (Nekola, 2000, s. 44)

Pyšný (1999, s. 20) uvádí další nepříznivé akutní účinky na lidský organismus a to nervozitu, strach, podrážděnost, nespavost a poruchy zažívacího traktu.

Působením kofeinu je účinek na chloridový kanál, kdy omezuje vtok chloridového iontu do nervových buněk a tím zvyšuje jejich dráždivost. (Višňovský, 1998, s. 181)

Kokain

Jeden z prvních „odborných“ článků na našem území o kokainu uvádí list Zlatá Praha v roce 1887: „*Od mnohého starého vojáka můžeme slyšeti, že ač žvýkání tabáku jest mu protivné, přemohl svůj odpor, chtěl-li na dlouhých pochodech ve slunečním úpalu zapomenout na trapnou žízeň*“. (Vaněček et. Nožina, 2009 in Šejvl, 2010, s. 83)

Kokain byl poprvé chemicky izolován v roce 1859 německým chemikem Albertem Niemannem. Wilhelm Lossen v roce 1862 poprvé popsal funkční vzorec. O několik let později byl sledován anestetický účinek kokainu a jeho možné využití v oblasti medicíny. V roce 1878 se začal kokain využívat k léčbě pacientů závislých na morfiu. Velkým popularizátorem využití kokainu v léčbě morfinistů a celkovém využití této látky v psychiatrii byl Sigmund Freud. Pacientům však brzy vznikala závislost, některými lékaři popisována jako morfinokokainismus. (Šejvl, 2010, s. 250, 251)

Kokain je alkaloid z listů keře *Erythroxylon coca*. Zvyšuje krevní tlak a srdeční frekvenci. Užívání zvyšuje riziko ucpání cévního řečiště srdečního svalu a mozku. Velmi nebezpečné je riziko tepelného vyčerpání a selhání organismu z důvodu stažení cév v důsledku probíhajících termoregulačních pochodů. (Pyšný, 2006, s. 69)

Kokain vyvolává u uživatele euforii, stimuluje organismus a zvyšuje vědomí vlastních schopností. Na výkon působí spíše negativně, neboť zhoršuje koordinaci, všeobecnou koncentraci a disciplínu. (Nekola, 2000, s. 43)

Dziaková (2009, s. 434) uvádí, že se akutní intoxikace projevuje stavy, jako jsou euforie, pocit zvýšené energie, megalomanie, hrubost, emoční labilita, agresivita, sluchové iluze nebo halucinace, paranoidní představy a neschopnost koncentrace na běžnou činnost. Dále to může být zvýšená tepová frekvence, pocení, zimomřivost, dávení, zvracení, rozšíření zornic, bolesti na hrudníku a svalová slabost.

U uživatelů jsou také obvyklé změny osobnosti jako paranoia, nepřátelství, iracionální chování, pocit vyčerpání a deprese. (Nekola, 2000, s. 61)

(Conlee, 1991, cit. dle Pyšný, 1999, s. 23) na základě závěrů z několika výzkumů uvádí, že kokain v průběhu zátěže svým přímým účinkem snižuje zásoby svalového glykogenu, zhoršuje tak zejména vytrvalostní schopnosti a urychluje nástup únavy organismu.

Efedrin, pseudoefedrin

Efedrin a pseudoefedrin patří do skupiny sympatomimetických aminů. Efedriny jsou přítomny v mnoha volně dostupných lécích a výživových doplncích pro sportovce. Tyto preparáty bývají ve formě tablet, kapslí, ale i ve formě čajů na hubnutí. Na etiketě nemívají přímo deklarován obsah efedrinu. Složení těchto přípravků tvoří výtažky z rostlin Mahuang, Ephedra nebo Sidacordifolia. Jsou volně dostupné ve fitcentrech i v lékárnách a často mají velmi sugestivní názvy. Působí stimulačně, ovlivňují centrální nervový systém podobně jako amfetaminy. (Nekola, 2000, s. 44)

Pyšný (2006, s. 66, 68) uvádí, že efedrin ovlivňuje centrální nervový systém méně než amfetamin. Jedinec po požití pociťuje stav duševní pohody, důvěry až euforie, má snížené vnímání existující psychické a fyzické únavy a může tak snáze čelit nepříznivým vlivům prostředí. Výrazně snižuje pocit hladu a uvolňuje svalstvo dýchacích cest. Při nadměrném a častém užívání hrozí poruchy centrálního nervového systému. U jedince se může objevit třes kosterního svalstva, nechutenství, závratě, bolesti hlavy, nespavost, stavy podráždění, úzkosti a nervozity.

Mefedron

Tvoří novinku na pouliční drogové scéně. Jedná se o polosyntetický derivát alkaloidu katinon, pocházejícího z východoafrického keře kathy jedlé (Catha edulis). Tato byla již zmíněna a účinky popsány v kapitole o historii dopingu.

Mefedron, (slangově označován jako mef, mňau – mňau, mňauko, dron nebo bubliny) se objevil poprvé v roce 2007 a donedávna patřila tato látka mezi tzv. new legal highs, tedy stimulancia, která jsou svými účinky podobná metamfetaminu nebo kokainu. Jejich užívání a distribuce nebyly do 22. 4. 2011 v rozporu s platnou legislativou. Za tuto dobu si mefedron stihl vybudovat postavení oblíbené drogy zejména mezi nejméně zkušenými uživateli psychotropních látek. Při perorálním užití nastupuje efekt nejpozději do 20 minut. Při pernasálním užití zpravidla do několika minut. Po užití se objevuje výrazný stimulační účinek ve fyzické a psychické oblasti spojený s pocity euforie, empatie a družnosti. Vrchol účinku nastává 45 – 60 minut po intoxikaci. Poté nastupuje pozvolný pokles účinku drogy. Délka trvání účinku je však individuální. Mezi nežádoucí účinky patří hypertenze

tachykardie, periferní vazokonstrikce projevující se cyanózou a nadměrné pocení. V psychické oblasti je to vznik paranoidních, úzkostných a panických stavů. Fyzická závislost na mefedronu není prokázána z důvodu pouze mírného abstinčního syndromu. Velmi silný je však rozvoj psychické závislosti. (Fischer, Škoda, 2014, s. 102,103)

Anabolické látky

Jsou nejzávažnějším problémem v boji proti dopingu v posledních 20 letech. V masivní míře je totiž užívají neregistrovaní sportovci v různých posilovnách a fitcentrech. Preparáty od různých dealerů spolu s nabídkou černého trhu tvoří v desítkách procent falzifikáty. Rozsáhlé analýzy těchto steroidů prokázaly záměnu účinných látek za látky levnější a často i neúčinné. (Nekola, 2000, s. 46)

Důvodem zneužívání těchto látek je především nárůst svalové hmoty, rozvoj silových schopností a urychlení regenerace organismu. (Pyšný, 2006, s. 19)

Anabolika přinesla v 60. letech do oblasti dopingu doslova revoluční změnu. Anabolické steroidní hormony, látky podporující zásadním způsobem nárůst svalové hmoty a urychlující regeneraci organismu, rázně vkročily do sportovního světa. Za jejich výrazné podpory se během velmi krátké doby změnil tabulky rekordů ve většině sportovních disciplín. (Hnízdil, 2000, s. 20)

Skupinu anabolických látek rozdělujeme:

- anabolické androgenní steroidy,
- ostatní anabolické látky.

Androgenní anabolické steroidy dále dělíme:

- exogenní (zevní, lidský organismus je nemůže přirozeně produkovat),
- endogenní (organismus přirozeně produkuje).

Dopingem tedy může být v této skupině látka exogenní, která v těle běžně není, nebo látka, kterou tělo umí vytvořit, ale její množství se liší od běžného fyziologického množství. (Pyšný, 2006, s. 15)

Do skupiny androgenních anabolických steroidů řadíme dihydrotestosteron, drostanolon, metandienon, methandriol, methyltestosteron, nandrolon, stanazolol a testosteron.

Mezi ostatní anabolické látky řadíme látky beta-2 agonisté a to clenbuterol, fenoterol, salbutamol a salmeterol. Tyto látky zároveň patří ke třídě stimulantů. (Pyšný, 1999, s. 34)

Pro své anabolické účinky je pro sportovce metabolicky nejzajímavější testosteron. Váže se na specifické receptory buněk mnoha tkání, kde dále tento komplex vstupuje do jádra buňky a podporuje tvorbu bílkovin. Při dlouhodobém užívání hrozí zvýšené ukládání vápníku do kostí, snížení obranyschopnosti organismu, neplodnost, změny funkce jater, poškození srdečního svalu a nádorová onemocnění. (Pyšný, 2006, s. 16–25)

3.5 Doplnky výživy jako podpůrné prostředky

Po roce 1989 zaplavilo Československo nepřeborné množství volně prodejných doplňků výživy pro sportovce. Mnoho profesionálů a hlavně rekreačních sportovců si bez nich již nedokáží představit svůj trénink. Mezi hlavní důvody jejich užívání patří rychlejší regenerace sil, nárůst svalové hmoty a úprava vnitřního prostředí organismu, vzhledem ke sportovnímu odvětví. Toto vše by mělo vést ke zvýšení sportovní výkonnosti. Stovky preparátů a doplňků výživy jsou inzerovány jako téměř nezbytné pro dosažení úspěšné výkonnosti. Ve většině případů se jedná pouze o reklamní tah, avšak odlišit účinek doplňku výživy od placebo je většinou prakticky nemožné. (Nekola, 2000, s. 70)

Koktavý (2010, s. 312 – 316) dělí doplňky výživy takto:

- Stimulanty – obsahují stimulační látky, nejčastěji taurin a kofein. Stimulují činnost mozku a organismu tak, aby byly lépe využity vlastní energetické zásoby.
- Gainery – obsahují velké procento sacharidů a to až z 80 % nejčastěji dextrózu, laktózu, fruktózu nebo maltózu. Zbylá procenta tvoří syrovátkový protein a albumin. Výhodou je rychlá stravitelnost. Doplnují zásoby glykogenu a mají antikatabolický, anabolický a energetický efekt. Slouží k rychlejší regeneraci organismu po fyzické zátěži.
- Energizéry – obsahují převážně sacharidy, kofein a taurin. Povzbuzují mozkovou činnost a rychle doplňují energii.
- Iontové nápoje – obsahují ionty draslíku, hořčíku, sodíku a vitamíny. Dělíme je na izotonické, tyto mají stejnou koncentraci iontů jako krevní plazma. Hypotonické s nižší koncentrací iontů a hypertonické s vyšší koncentrací minerálů. Doplnují v těle minerály a ionty, udržují konstantní hladinu výkonu a zabraňují kolapsu organismu při vysoké fyzické zátěži.

- Kloubní výživa – základ těchto preparátů tvoří hydrolyzovaný kolagen, methylsulfonylmethan, glukosaminsulfát, chondroitinsulfát, vápník a hořčík.
- Spalovače tuků – zrychlují metabolismus mastných kyselin a podporují odbourávání tuků. Obsahují kofein, konjugovanou kyselinu linolovou, L-arginin, chrom, inositol, L-karnitin a holin.
- Aminokyseliny – obnovují svalovou hmotu a podporují její růst. Obsahují leucin, valin, fenilalanin, glutamin, lysin a tryptofan.
- Antioxidanty – chrání organismus před volnými radikály. Obsahují vitamín C a E, zinek, selen, lykopen a koenzym Q 10.

4 EXTREMISMUS

Ve většině zemí Evropské unie není extremismus právně definován. Jedná se tedy o úřední pojem, fungující jako „sběrný“, neboť do něho spadají všechny projevy a formy jednání a uvažování vybočující z legálního rámce. Tímto se pojem extremismus stává velmi obsáhlým a můžeme do něho zařadit i nepolitické extrémní jevy a projevy, např. náboženské sekty, antiglobalizační a krajní ekologická hnutí, hooligans, squatting, graffiti a darking. (Danics, 2003 s. 13)

Podle Charváta (2007, s. 11, 12) představuje extremismus nadřazený pojem pro veškeré ideologie, které vystupují proti stávajícímu režimu, bez ohledu na to, z jakých pozic ho kritizují. Jedná se o dynamický jev, přičemž to, co bylo za extrémní považováno v minulosti, můžeme dnes považovat jako normální, a naopak. V každém politickém zřízení totiž existovali lidé, věřící v jiné uspořádání společnosti, než ve kterém právě žili.

Chmelík (2001, s. 7) uvádí, že se jedná se o sociálně patologický jev, vytvářený více či méně organizovanými skupinami osob a příznivci těchto skupin, kteří odmítají základní hodnoty, normy a způsoby chování platné v aktuální společnosti. V obecném pojetí jde tedy o výrazné odchylení se od obecně uznávaných a přijímaných norem.

Mareš (2003, s. 104) chápe extremismus jako antitezi demokratického státu. Za extremistické platí každé smýšlení a činnost, které směřují proti fundamentálním hodnotám a pravidlům demokratického ústavního státu.

Bezpečnostní informační služba ČR (BIS) označuje za extremismus krajně vyhracené, nepřátelské a ideologické postoje, namířené proti demokratickému zřízení státu. Upozorňuje, že s extremismem se setkáváme na levém i pravém konci politického spektra. Šíření extremismu do celé společnosti pak může eskalovat v násilné akce, vedoucí k destabilizaci demokratického společenského řádu. (Kalamár, 2011, s. 23)

4.1 Historické vymezení extremismu a radikalismu

Vegrichtová (2013, s. 12) uvádí, že samotný původ slova extrém pochází z latinského extremus, což znamená nejkrajnější, nejbližší, případně hraniční.

Podle (Danics, 2003, s. 10) je „extremus“ označení nejdále ležící pozice. Z hlediska jednání a uvažování člověka se jedná o krajní, přemrštěný a výstřední postoj.

Mareš (2003, s. 20) vysvětluje etymologický původ extremismu jako latinsko-řeckou kombinaci slov „extremus“ („nejzazší“) a „extremitas mundi“ – označení regionů, které byly ve velké zeměpisné vzdálenosti od metropole Říma jako středu impéria. Takové označení distančních vztahů bylo brzy přeneseno i na „hraniční situace“ v jiných oblastech. V italštině se například používalo označení „extremo supplizio“ pro trest smrti. Angličtina označovala poslední pomazání jako „extreme unction“. Ve třináctém století se začínají varianty slova objevovat také ve francouzštině. V patnáctém století se začíná v angličtině používat pojem „extremeness“ – krajnost. V Německu je doložen výskyt pojmu teprve v 18. Století. Jako novotvary byla slova „extremist“ a „extremism“ rozšířena v britském politickém tisku devatenáctého století.

Chmelík (2012, s. 15) uvádí, že slovo „extremism“ tehdy označovalo jen obecnou vlastnost nebo stav být extrémní. Nějakou dobu bylo patrně toto slovo vnímáno pouze jako superlativum ve smyslu nejvzdálenější či časově nebo prostorově poslední. S postupem doby se však začalo stále více používat k označení zvýšeného stupně nějaké vlastnosti, vymykající se běžným zvyklostem. Bylo také postupně používáno jako přídavné jméno k popisu toho, co se důkladně a široce rozvinulo. Stalo se synonymem pro slovo radical – v překladu radikální.

Vegrichtová (2013, s. 12) uvádí, že termín radikální pochází z latinského „radix“, v překladu kořen. Termínem radicalis se ve 14. století popisovala podstata věci.

Charvát (2007, s. 10) uvádí, že radikalismus je takové jednání či řešení, které „jde ke kořenu“. V 18. a 19. století byl pojem „radikální“ v západní Evropě spojen zejména s hnutím za rozsáhlé liberální reformy.

Danicz, Kamín (2008, s. 11) vymezují radikalismus jako hlásání po reformě nebo po zrušení stávajících podmínek, pokud jejich existenci nelze ospravedlnit základními idejemi. Každý radikál tedy usiluje o zásadní změnu existujícího stavu, který nabízí pouze nedokonalý řád.

Vegrichtová (2013, s. 12) uvádí, že za radikalismus jsou považovány kritické postoje, které hodlají zlepšit nebo změnit dané politické poměry v rámci demokratického systému, pohybující se v jeho ústavním rámci, avšak na samém okraji.

Chmelík (2001, s. 12) definuje radikály jako aktivisty, pohybující se na hraně zákona a jejichž cíle jsou, i když s výhradami přijatelné.

V českém prostoru jsou slova jako radikalismus či extremismus užívána obecně již od přelomu devatenáctého a dvacátého století. V akademickém a úředním pojetí jsou však mimořádně frekventovaná až po roce 1989. (Mareš, 2003, s. 21)

4.2 Základní pojmy v extremismu

Již bylo zmíněno výše, extremismus je označován jako nadřazený pojem pro všechny ideologie, vystupující proti stávajícímu režimu. Do tak širokého pojmu však lze zařadit i nepolitické extrémní jevy a projevy.

Úzký vztah k extremismu pak má, dle (Chmelík, 2012, s. 19 – 28)

Anarchismus – nejednotné politické hnutí, hlásající naprostou svobodu jednotlivce, odmítající vše, co takto chápané svobodě brání. Například disciplínu, povinnosti, pořádek a jakoukoliv autoritu. V současné době lze anarchismus rozdělit na individualistický, kolektivistický, anarchosyndikalistický a náboženský.

Xenofobie – tento pojem je také užíván jako obecný termín pro rasismus, antisemitismus a nacionalismus. Vyznačuje se nedůvěřivostí ve vše cizí a nové s charakteristickými projevy nepřátelství a odporu, nejčastěji proti občanům jiného náboženství, jazyka, kultury, cizincům, uprchlíkům a migrantům.

Terorismus – extremistický směr, který využívá jako prostředky k nátlaku vydírání, výhrůžky a fyzické nebo psychické násilí. Mezi hlavní metody terorismu patří pumové útoky, atentáty, požáry, politické vraždy, vydírání, výhrůžky, pirátství, únosy dopravních prostředků s civilním obyvatelstvem.

Rasismus – jedná se o nevědeckou teorii, která předpokládá, že etnický nebo biologický původ určuje mentální povahu populací, vzájemně se dělící na „nižší“ a „vyšší“. Rasa je pak chápána jako velká skupina lidí, lišící se od jiné některými typickými znaky, např. barvou pleti, vzhledem, tvarem nosu, kulturou nebo temperamentem.

Politický radikalismus – jde o vyhraněné politické smýšlení a jednání bez prvků násilí. Tyto politické postoje nevedou k odstranění demokratického systému. Pohybují se sice na hraně, ale v rámci daného ústavního systému.

Politický extremismus – Militantně a radikálně odmítá politiku státu a ústavního pořádku i za cenu násilí. Politický program je pak založen na odmítání kompromisních řešení a názorové nesnášenlivosti.

Nacionalismus – politický směr, který hlásá nadřazenost vlastního národa vůči ostatním. Jako příklad slouží ideologie Adolfa Hitlera, která ve své době proklamovala tzv. tradiční společenské hodnoty jako národní hrdost. Na projevy národní hrdosti bylo nazíráno jako na pozitivní společenský jev, o to snadněji se za její pomoci manipulovalo s lidmi.

Náboženská sekta – pevně organizovaná struktura společenství stejně smýšlejících lidí s absolutistickými nároky na podřízenost jejich členů. Nebezpečnost sekty začíná v okamžiku, kdy požaduje po svých členech absolutní závislost na vůdci nebo skupině. Náboženskou sektou se tedy rozumí uzavřené seskupení osob stejného náboženského smýšlení. Pro společnost se stává nebezpečnou tehdy, používá li k prosazení svých názorů násilí, psychickou manipulaci a také směřuje li své členy k takovému vzdání se individuality, která vede k absolutní závislosti na skupině a jejich vůdcích. Pak již hovoříme o náboženském extremismu

Nacismus – vychází z politiky nacionálně socialistického hnutí. Je to krajně pravicová totalitní ideologie oficiálně uplatňována diktaturou v Německu v letech 1933 – 1945 prostřednictvím Národně socialistické německé dělnické strany, NSDAP vedené Adolfem Hitlerem. Je obtížné vymezit, zda spadá do pravicové nebo levicové části politického spektra. Spor se vede i o to, zda nacismus představuje specifickou formu fašismu, nebo zda jde o samostatnou ideologii.

Levicový extremismus – vyznačuje se především sociální, třídní a antikulturní záští. Sympatizuje s historickým komunismem a anarchismem. Levicoví extremisté usilují o zavedení socialisticko-komunistického režimu nebo anarchie. Pokoušejí se vybudovat společnost, kde by vládla absolutní rovnost. Do levicového extremismu řadíme komunismus, marxismus, leninismus, stalinismus, maoismus a trockismus.

Extremistická hnutí – neoficiální sdružení občanů se stejnými nebo podobnými extrémními názory na postavení národa nebo na náboženství ve společnosti. Své názory jsou schopni prosazovat i za využití různých protiprávních prostředků.

Extremistická skupina – strukturovaná skupina osob se stejnou ideologií, zaměřena na tzv. politický extremismus. Politické cíle směřují mimo demokracii. Tyto se snaží být prosazovány manifestacemi, jež jsou většinou provázeny násilným chováním.

Fašismus – vychází z politiky Benita Mussoliniho, který usiloval o vytvoření zcela nové doktríny, jež by nahradila všechny, podle jeho názoru již překonané ideologie. Z politického hlediska je fašismus složen z antimarxistického socialismu a expanzivního nacionalismu. Fašismus zahrnuje 3 oblasti a to nacionalismus spojený s rasismem, antikomunismus a antidemokratismus. Usiluje o řešení sociálních otázek a zdůrazňuje kult vůdce. V současnosti je fašismus vnímán v širším významu slova, můžeme jím označovat jakoukoliv pravicovou diktaturu. Po druhé světové válce vzniká neofašismus, navazující na původní myšlenky fašismu okleštěné o propagaci násilí a totalitní povahu klasického fašismu.

Ekologický extremismus, tzv. ekoterorismus – ekologičtí teroristé sní o návratu k určitému druhu primitivní společnosti, která by absolutně nezatěžovala okolní prostředí. Na území ČR je zatím jejich výskyt minimální. Nejznámější skupiny jsou „Animal liberal front“ – Hnutí za práva zvířat a „Earth First!“ – „Země především!“

Extremismus středu – jedná se o poměrně mladý pojem. Příznivci extrémních stran se rekrutují z řad stoupců liberalismu. Patří mezi ně hlavně muži do 30 let. Většinou se jedná o vyučené drobné podnikatele, kteří nesouhlasí s vývojem kapitalismu. Pokles významu státních hranic chápou jako přímé ohrožení domácího hospodářství. Volají po neutralitě místo členství v NATO, mají nesmiřitelný postoj k Německu, Romům, kriminalitě a viditelnému porušování zákonů. Žádají obnovení trestu smrti. Kombinují prvky autoritářství, nacionalismu, radikalismu a xenofobie. Mezi příznivce patří také někteří příslušníci ozbrojených složek.

Divácké násilí – jde o hromadné agresivní chování uplatňované při sportovních akcích. Jeho důsledkem je narušení veřejného pořádku a majetková nebo fyzická újma.

Antisemitismus – nenávisť a nesnášenlivost k tzv. „židovství“ – judaismu.

4.3 Pravicový extremismus

Vegrichtová (2013, s. 131) uvádí, že se jedná spíše o zastřešující pojem, zahrnující široké spektrum skupin specifického ideového zaměření, různých projevů, aktivit a názorů. Je tedy možné definovat pravicový extremismus jako organizace a strany, jejichž politika a ideologie obsahuje odmítnutí elementárních principů a pravidel demokratických států.

K tomu náleží a v různých podobách se přidávají projevy násilí, znaky rasismu, antisemitismu, xenofobie a nacionalismu.

Podle Danicse (2008, s. 32) pravicový extremismus popírá princip rovnosti lidí jako duchovního základu demokratického ústavního státu. Jeho projevy souvisí s vyšším hodnocením vlastního „národa“, „etnika“ či „rasy“ (egocentrismus, rasismus, vyhraněný nacionalismus) a ve snižování skupin, které jsou „jiného druhu“ neboli „cizí“ (xenofobie, antisemitismus, nenávisť vůči všem cizincům). Pravicoví extrémisté nemají kromě nacismu a fašismu ucelenou ideologii a proto kombinují a využívají různé ideové koncepce, které následně implantují na určitou mentalitu a myšlení určité komunity.

Orientují se na moc a inklinují k diktátorskému uspořádání společnosti. Typickým příkladem nekompromisních postojů je podle Vegrachtové (2013, s. 132) dožadování se „tvrdé ruky“, případně „nulové tolerance“. Průvodním znakem je také uctívání „kultu fyzické síly“, bojové připravenosti a militantnosti. Pravicoví extrémisté se orientují na moc a inklinují k diktátorskému uspořádání společnosti.

Většina ideových koncepcí dnešních pravicových extremistů vychází z nacionalistického a rasistického základu. Jejich podstatou je představa, že příslušnost k národu nebo rase určuje hodnotu a kvalitu života. (Danics, 2008, s. 33)

Charakteristickým rysem pravicového extremismu je popření principu rovnosti lidí, což je fundamentálním znakem vyspělé demokratické společnosti. Pravicoví extrémisté zastávají postoje o nadřazenosti jednoho národa a rasy. (Vegrachtová, 2013, s. 133)

4.3.1 Historický vývoj pravicového extremismu

Současná podoba pravicového extremismu v České Republice je ovlivněna zásadním způsobem totalitními ideologiemi první poloviny dvacátého století. Za klíčové ideologie, které měly výrazný vliv na vznik a formování subjektů pravicového extremismu považujeme **nacismus a fašismus**. (Vegrachtová, 2013, s. 50)

Nacismus

Historie tohoto pojmu byla již okrajově zmíněna výše. Byla to krajně pravicová totalitní ideologie oficiálně uplatňována diktaturou v Německu v letech 1933 – 1945 prostřednictvím Národně socialistické německé dělnické strany NSDAP vedené Adolfem

Hitlerem. Předchůdkyně nacistické strany však vznikla již v roce 1919 pod názvem Německá dělnická strana (Deutsche Arbeiterpartei, DAP). Vedením byl pověřen Anton Drexler. V témže roce do ní vstoupil, původně jako informátor německé armádní rozvědky i Adolf Hitler a stal se šéfem propagandy. V roce 1920 pak změnil název strany na Nacionálně socialistickou německou dělnickou stranu NSDAP. O rok později převzal v této straně moc. V roce 1923 se po vzoru úspěšného Mussoliniho „pochodu na Řím“ pokusil v Bavorsku o tzv. „pivní puč“, který byl však potlačen. Hitler sám byl zatčen a odsouzen k 5 letům vězení. Soudní proces využil ke zvýšení své popularity a ve vězení také napsal své stěžejní dílo, které nazval *Mein Kampf* (Můj boj). Z výkonu trestu byl podmíněčně propuštěn již po roce. Vzdal se pokusů o násilné převzetí moci a rozhodl se ji získat legální cestou. Naplno se věnoval propagandistické činnosti. Zásadní zlom však představovala ekonomická krize, která zasáhla Německo ve třicátých letech a přivedla k NSDAP mnoho voličů. V roce 1932 se pak Adolf Hitler stává říšským kancléřem. Od roku 1938 vyvíjelo Německo expanzní aktivity na mezinárodním poli, které vyvrcholily v roce 1939 vypuknutím druhé světové války. Během ní se naplno rozběhly také eugenické programy směřující k „očišťení“ tzv. nordické rasy od nežádoucích prvků. V praxi to obnášelo přímou fyzickou likvidaci nežádoucího obyvatelstva. Po skončení války byl nacismus odsouzen jako zločinecká ideologie a dodnes je jeho propagace v evropských státech zakázána. (Charvát, 2007, s. 67 – 68)

Liberální přístupy jsou však patrné například ve Spojených státech amerických a v Dánsku. V těchto zemích je šíření neonacismu stejně jako jiných politických směrů tolerováno jako součást svobody slova. Neonacistické strany se mohou účastnit politické soutěže a je jim dovoleno volně užívat nacistické symboliky.

Z politického hlediska je nacismus do důsledku dovedená ideologie rasismu, antisemitismu a německého expanzivního nacionalismu. Nacistický důraz na mýtus jej však dodnes činí přitažlivým pro mladou generaci. (Charvát, 2007, s. 70)

Nacionálně socialistický režim tím, že rozpoutal 2. světovou válku, je historicky zodpovědný za smrt 62 537 400 lidí.

Dle Danicse (2008, s. 33) se objevují snahy zbavit tehdejší nacionálně socialistický systém jeho morální viny, a proto pravicoví extremisté idealizují nacionální socialismus a relativizují jeho vinu na rozpoutání války. Dále popírají nebo relativizují vyhlazování Židů v plynových komorách a rasistický účel koncentračních táborů. Tzv. „osvětivská

lež“ je označována jako revisionismus, který se stal důležitým ideovým východiskem dnešních neonacistů. Tento termín je však mnohými odborníky vyvracen, protože např. v historii je pod revisionismem chápán zpětný pohled na určité fenomény na základě nových poznatků. Ultrapravicový revisionismus však zájem o historii pouze předstírá, protože mu jde o negaci nacistických zločinů za politickým účelem.

Fašismus

Pojem fašismus vznikl od latinského slova *fascis* – svazek. Oficiální symbol fašismu tvoří svazek prutů s vetknutou sekerou. Stejným symbolem se ve starověkém Římě označovali úředníci. (Vegrichtová, 2013, s. 54)

Poprvé se termín objevil v roce 1919. Sloužil pro pojmenování italského veteránského spolku *Fasci italiani di combattimento*, který založil Benito Mussolini. Šlo o italský ekvivalent německých vojenských spolků, podporujících ultrapravicovou politiku. V roce 1921 se spolek transformoval v politickou stranu s názvem *Partito nazionale fascista*. O rok později, po tzv. pochodu na Řím získal Mussolini moc ve státě a byl jmenován ministerským předsedou. Fašistická diktatura byla vyhlášena v roce 1926. Itálie oficiálně vstoupila do druhé světové války po boku Německa v roce 1940. V roce 1943 Mussoliniho vláda padla. (Charvát, 2007, s. 66)

Myšlenky fašismu pochází z šovinismu, syndikalismu a totalitního státu. Dle Mussoliniho měl být fašismus zcela novou doktrínou překonávající zastaralé ideologie známé ze socialismu a liberalismu. Fašismus zavedl politicko-ekonomický systém nazývaný korporatismus. Ten byl využíván již ve středověkém cechovním systému. Společnost měla být organizována podle pracovního zařazení v jednotlivých korporacích. Šlo v podstatě o koncepci odborových svazů. (Charvát, 2007, s. 66)

Srovnání fašismu a nacismu

Oba směry upřednostňují oproti demokracii „vládu pevné ruky“, vycházejí z nacionalismu a jsou rasistické. Rozdíl spočívá v tom, že nacismus je postaven na mýtech a na rozdíl od fašismu v něm hraje velmi důležitou roli rasová otázka. Fašismus zase více stojí na nacionalismu a zbožštění státu.

Neonacismus

Jedná se o novodobou ideologii, která navazuje na tradice nacionálního socialismu. Neonacisté se snaží o jeho rehabilitaci a nastolení jako žádoucího politického systému.

O prosazování této ideologie usilují různé politické strany i neregistrovaná politická hnutí. Neonacistické skupiny mohou k prosazení svých cílů používat cílené zastrašování svých oponentů i nástroje politického terorismu. Součástí jejich ideologie je rasismus v ČR, obrácený především proti Romům, Židům a cizincům. Snaží se získat stoupence hlavně z řad mladých lidí, k tomu využívá nejrůznějších forem propagandy, např. hudbu a internet. Některé neonacistické skupiny usilují o vstup do politiky prostřednictvím politických stran. (Vegrichtová, 2013, s. 133)

Vývoj v České Republice

Na území České republiky existovala scéna pravicového extremismu v omezeném rozsahu již před rokem 1989. Počátky formování sahají do poloviny 80. let minulého století a jsou spojeny s hnutím skinheads. Nejednalo se však o organizované spolky, ale spíše malé skupiny nebo jednotlivce z řad nespokojené rebelující mládeže, které imponovala odlišnost a image těchto skupin. (Vegrichtová, 2013, s. 137)

V dnešní době je slovo **skinhead** asociováno se slovem „**fašista**“. Toto mínění je pak prohlubováno především médií. Jedná se však o nesrovnalost a jisté nedorozumění. Skinheadské hnutí vzniklo na konci šedesátých let v Anglii. Jeho vznik významně ovlivnili přistěhovalci z Jamajky a jejich vlastní mládežnická subkultura tzv. Rude boys. Tito kladli velký důraz na dělnický styl oblékání, hudbu, kulturu tančiren, násilí a fotbalové fandovství. Zlom nastal na počátku 80. let minulého století a to zejména ve smyslu politické profilace a ideového přesvědčení. Na jedné straně se vytvořila skupina skinheadů hlásících se k neonacismu a na straně druhé se vydělila skupina nerasistických skinheadů respektujících multikulturalismus. (Vegrichtová, 2013, s. 136)

V tomto období se pak vyprofilovaly tři směry:

- Rasisté (ultrapravicoví skinheads).
- Ne-rasisté (nacionalističtí skinheads).
- Antirasisté (Sharp a Rash).

Ultrapravicoví skinheads

Významným momentem pro rozvoj tohoto hnutí v Československu se stal rok 1988, kdy populární herec David Matásek a zpěvák Daniel Landa založili první skinheadskou kapelu, kterou nazvali Orlík. Tato pak vytvořila důležitý základ pro počáteční ideové a hudební vybavení této subkultury. Postupně docházelo k nacifikaci. Do popředí se dostávala

romská problematika. Rostl počet sympatizantů a zároveň i útoků na cizince, osob s odlišnou barvou pleti nebo jen obyčejné nesouhlasící kolemjdoucí. Tato situace pak přirozeně strhávala pozornost médií a společnosti. (Vegrichtová, 2013, s. 137)

Za zmínku stojí tato událost. Na jaře 1991 se v Praze 4 vrací z restaurace skupina mladých, alkoholem posilněných hajlujících skinheadů. Napadají kolemjdoucí, kteří je za toto napomínají. Napadených se zastává čerstvý navrátilce z exilu, sochař Jan Opočenský. V následné pětce užije nůž a jeden ze skinheadů umírá. Aleš Martinů, jak se dotyčná oběť jmenovala, se tak stává prvním mučedníkem z řad české ultrapravice. Nesoudné uctívání a adorace tzv. padlých spolubojovníků a kamarádů, jak jsou neonacisty nazýváni soukmenovci, kteří zemřeli násilným způsobem, patří do dnešní doby k pravidelným aktivitám extremistických uskupení. Pietní akce, memoriály a vzpomínková, emocionální shromáždění mají posílit vzájemné vazby a skupinovou loajalitu. (Scheinost, 2010, s. 193)

Zajímavé je také označení „válečný zajatec“ (prisoner of war, POW). Takto jsou označováni ti, kteří jsou vězněni za zločiny spáchané z ideologické nebo rasové nenávisti. Pro takové osoby pořádá neonacistická scéna sbírky a akce na jejich počest. (Vegrichtová, 2013, s. 136)

Charvát (2007, s. 142) uvádí, že skutečný boom zažila krajní pravice až po roce 1989. V průběhu 90. let docházelo k profilaci krajně pravicového spektra, jejímž důsledkem je současná vnitřní struktura české krajní pravice, kopírující vzory ze západní Evropy. V České Republice se postupně etablovaly pobočky mezinárodních neonacistických sítí s celostátní působností. Tyto pak organizovaly koncerty, šířily militantní propagandu a obchod s neonacistickými materiály. Důležitý tmelící prvek představovaly kromě skupiny Orlík i další rasistické hudební skupiny. Z českých hudebních kapel to byly například Hlas Krve, Excalibur, Buldok, Vlajka, Diktátor a řada jiných.

V letech 1993 – 1996 byla dominující organizací česká sekce mezinárodní sítě Hammerskins Nation. Tato vznikla koncem 80. let v USA. V České Republice existovala pod názvem Bohemia Hammerskins (BHS). Stoupence si našla převážně z řad aktivních příslušníků generace ultrapravicových skinheadů, kteří v době vzniku opouštěli teenegerský věk a hodlali se intenzivně zapojit do domácí i zahraniční ultrapravicové činnosti. Ve znaku měli dvě zkřížená kladiva, což jednak odpovídalo jejich názvu, nicméně hlavním motivem byla symbolika sepětí s dělnickou třídou. V České Republice se

jim v překladu říkalo „kladivoví skini“. Aktivisté BHS však postupně utlumili aktivitu a zhruba od roku 1996 ztratila tato organizace v České Republice význam. (Chmelík, 2001, s. 21)

Další organizací byla Blood a Honour Division Bohemia (BHDB), která v ČR vznikla v roce 1996 a nahradila tak BHS. Jednalo se o pobočku mezinárodní sítě Blood a Honour (krev a čest, což je překlad hesla nacistické mládežnické organizace Hitlerjugend), která byla založena v roce 1987 ve Velké Británii. (Vegrichtová, 2013, s. 137)

BHDB vytvořila v letech 1996 – 1999 stabilní strukturu, která ovládla pořádání významných koncertů v ČR. Pro dohled na těchto koncertech dokonce zřídila zvláštní vnitro organizační službu Blood and Honour security. Nemalou činnost vyvíjela také ve vydávání skinheadských časopisů, tzv. zinů. Vydávala i nahrávky některých hudebních skupin (Conflict 88, Agrese 95, Nord). BHDB působila v rámci ČR v několika oblastech, resp. příslušných sekcích s vlastní distribuční sítí. Není pak jisté, zda moravští či severočeskí členové sami sebe vnímali jako zvláštní sekci či zda kutnohorští a rakovničtí členové patřili k pražské sekci, nebo tvořili sekci samostatnou. Pražská sekce se konstitovala především na bázi osob seskupených kolem distribuční firmy White Power Music a tvořila ústředí celé BHDB. (Mareš, 2003, s. 483)

Vrcholné období organizace bylo v letech 1997 – 1998. Po rozsáhlých policejních razíích v roce 1999 byla činnost BHDB výrazně utlumena. V roce 2012 byl však ze strany Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu (ÚOOZ) realizován případ zakladatelů a členů BHDB a jejího militantního křídla Combat 1831. Skupina celkem 9 osob působila na různých místech ČR, v Praze, Karlovarském, Jihomoravském a Libereckém kraji. Prověřování bylo zahájeno na základě poznatků k založení webových stránek BHDB. Dále prošla celá skupina poměrně progresivním vývojem. Část organizace se orientovala na výrobu a distribuci propagačních materiálů, část skupiny pak byla aktivní v rámci neonacistické hudební scény, ve spojení s již zmiňovanou kapelou Agrese 95. Organizace dále disponovala dvěma bojovými skupinami, aktivními v Aši a v Praze. Pražská sekce uskutečnila v blíže nezjištěné době zkoušku nástražného výbušného systému a je zodpovědná za zapálení srubu v Krčském lese. Podobné aktivity vyvíjela i buňka v Aši, jejíž činnost vyvrcholila žhářským útokem proti ubytovně převážně obývané Romy a to s cílem usmrtit její obyvatele na základě rasové nesnášenlivosti. Z rozhodnutí soudu je všech 9 obviněných stíháno na svobodě. (Vegrichtová, 2013, s. 137)

Dle Mareše, Svobody, Stehlíka (2011, s. 21) bylo v letech 2010 - 2011 neonacistické spektrum v ČR tvořeno asi 4000 lidmi. Tvrdé jádro čítalo 400 výrazně aktivních členů. Hlavních ideologů a stratégů bylo kolem deseti a mezi těmito elitami hnutí bylo možno nalézt i bývalé vojáky. Věková struktura čítala 30% lidí ve věku 13 – 18 let, 40% ve věku 19 – 25 let, dalších 25% ve věku 25 – 35 let (hlavní kategorii této skupiny tvořili stratégové a vedoucí ideologové), zbylých 5% tvořily osoby nad 35 let. Počet žen byl odhadován na 15 – 20%.

Nacionalističtí skinheads

Na rozdíl od ultrapravicových skupin jsou nacionalističtí skinheadi méně militantní, tudíž se snadněji zapojují do veřejného dění a mají i větší vliv ve společnosti. Hlavní organizace tvoří:

Vlastenecká liga (VL) a Vlastenecká fronta (VF) – Obě řádně registrovány Ministerstvem vnitra ČR jako občanská sdružení.

VL existuje od roku 1993 a působí v několika českých městech. Nepropaguje rasismus a vytváří si tak přijatelnou image i možnost dosáhnout ohlasu u těch, kteří odmítají neonacismus a rasismus. (Vegrichtová, 2013, s. 136)

VL byla průkopníkem strategie pořádání klidných demonstrací na aktuální témata (drogy, kriminalita apod.). Tyto měly hlavně upoutat pozornost médií a široké veřejnosti. Taktiku klidných shromáždění pak převzaly i další ultrapravicové organizace. Důležitou akcí, kterou se chtěla VL zbavit „fašistické nálepky“ (avšak současně si jí zneprátelila většinu ultrapravicové scény) byl úklid židovského hřbitova v Přerově společně se skautským oddílem. Přestože se nejedná o extremistickou organizaci, v ČR se této neoprávněné charakteristiky těžko zbavuje. Její celkové působení ji řadí na pomezí demokratické pravice a pravicového radikalismu. Nenarušuje však demokratický pořádek, naopak řadou svých aktivit udržuje uchování demokratických národních tradic. Větší mobilizační potenciál pro mladé lidi měla VL v polovině devadesátých let, v současnosti je však její celkový význam zanedbatelný. (Mareš, 2003, s. 296 – 301)

VF byla založena v roce 1993 s cílem pozdější transformace v politickou stranu. V rámci krajně pravicové scény se snaží hrát vůdčí roli. Za své vzory pak považuje především prvorepublikovou Vlasteneckou frontu a konzervativní nacionalisty – Aloise Rašína, Karla Kramáře a fašistického generála Radolu Gajdu. Za režimový vzor pak považují

Mussoliniho korporativní Itálii. Profilujícími tématy jsou antisemitismus a antikomunismus. (Danics, Kamín, 2008, s. 38)

Hlavním cílem VF je sdružovat mladé lidi nacionalistické orientace a šířit své politické názory tak, aby se v budoucnu vytvořily podmínky pro vznik a veřejné působení relevantní politické strany. Veřejné působení se soustřeďuje především na demonstrace proti drogám a kriminalitě. Velmi důležitou strategickou roli měly v letech 1996 – 1998 letákové akce, které vyvolaly kritické ohlasy masmédií a paradoxně tak VF „zpopularizovaly“. (Mareš, 2003, s. 287)

Antirasisté

Deformace původního hnutí směrem k otevřenému rasismu vyvolala záhy reakci těch složek hnutí skinheads, které rasismus odmítaly. V polovině 80. let pak vznikla v USA původně lokální skupina s názvem SHARP (Skinheads Against Radical Prejudice) - skinheadi proti rasovým předsudkům. Myšlenka antirasistických skinheads se rychle rozšířila do celého světa již v podobě samostatných odnoží SHARP. Kromě rasismu akceptovali všechny tradiční skinheadské atributy a také neváhali proti svým protivníkům z řad rasistů používat násilí. Antirasismus SHARP vedl ke kontaktům s podobně orientovanými skupinami mimo skinheadské hnutí a řada aktivistů začala spolupracovat s levicovými organizacemi. (Danics, Kamín, 2008, s. 61)

4.3.2 Současný pravicový extremismus v ČR

Chmelík (2012, s. 149) uvádí, že současná extremistická scéna je výrazně orientována politicky. Modernizace a transformace neonacistické části krajně pravicové scény započala v roce 2008 a byla dovršena v roce 2009. Struktura neoficiálních lokálních uskupení vychází z principů autonomního nacionalismu. Mezi současné hlavní reprezentanty řadíme Národní odpor a Autonomní nacionalisty. Tyto dva subjekty byly doplněny o oficiální politickou reprezentaci – Dělnickou stranu sociální spravedlnosti.

Národní odpor (NO)

Organizace NO se stala vůdčí silou české militantní ultrapravice na přelomu tisíciletí. V té době vytvořili její členové násilnická komanda, která cíleně vyrážela do ulic napadat protivníky. Na veřejnosti však působí i způsobem charakteristickým pro zájmové skupiny. Několikrát byly dokonce provedeny pokusy o její registraci. (Mareš, 2003, s. 405)

Jde o nejaktivnější a nejmilitantnější neonacistickou skupinu, která vznikla vydělením z pražské sekce BHDB. Tato organizace vystupuje pod různými názvy, např. Svobodný odpor, Odpor nebo Svobodná mládež. I přes různé názvy se však jedná o stejnou skupinu osob. Politiku NO určuje více osob s autoritou, kterou si uvnitř hnutí vydobyli. Jsou inspirováni německým konceptem „svobodného nacionalismu“ a spolupracují s obdobnými skupinami v zahraničí, zvláště s německou neonacistickou scénou. Mezi hlavní činnosti NO řadíme koncerty, demonstrace, sportovní a paramilitární aktivity. Veřejné aktivity NO v důsledku právní represe nekoná pod svým jménem. (Vegrichtová, 2013, s. 149)

Dle (Danics, Kamín, 2008, s. 37) je cílem činnosti NO tvorba městských guerill, které mají na území ČR vybojovat čisté zóny bez imigrantů a dalších etnických skupin. Aktivisté vytváří tzv. volné buňky lokálního odporu, které jsou neustále aktivní. Hlásí se ke koncepci „odporu bez vůdce“, tzn., že aktivista není vázán žádným vedením a jedná na vlastní pěst. **Hlavním úkolem je pak infiltrace do státní správy a zejména do armády.**

Dle Vegrichtové (2013, s. 148) převážná část organizace inklinuje k členství či zakládání airsoftových nebo paintballových týmů a to zejména z důvodu nacvičování taktiky na různé situace. Již se objevily „specializované“ týmy, pojmenované po divizích SS působících během druhé světové války. Výskyt stoupců pravicové extremistické scény byl zaznamenán i v rámci klubů vojenské historie, zabývajících se druhou světovou válkou.

Dosavadní zkušenosti z AČR ukazují, že se v armádním prostředí extremisticky projevovali spíše jedinci nevázaní na organizované extremistické struktury. Případ, kdy skupina vojáků zaslala z Afghánistánu médiím informace o tom, že dva kolegové z jejich kontingentu užívají na helmách symboly divizí SS, nebyl vyvolán pouze odporem k extremismu, ale také nespokojeností s chováním vojáků s extremistickými symboly v běžné profesní praxi. (Mareš, Svoboda, Stehlík, 2011, s. 28)

V rámci neonacistických struktur v ČR se objevují i tendence k organizované trestné činnosti, především v rámci kampaně Anti Antifa (AA). Jedná se o monitoring a následnou eliminaci nepřátel neonacismu a to především příslušníků ultralevice, lidsko-právních aktivistů, policistů, novinářů a dalších lidí vystupujících proti neonacismu. Charakteristickými atributy AA je shromažďování informací a údajů o prioritních nepřátelských skupinách až po násilné konfrontace převážně s ultralevicí. Účastníci těchto

střetů jsou obvykle velmi fyzicky zdatní a často ovládají různá bojová umění. Koordinace a komunikace probíhá z hlavní části na sociálních sítích. (Vegrichtová, 2013, s. 147 – 148)

Autonomní nacionalisté (AN)

Další strukturou, která získává stále silnější vliv a možná se vyrovnává Národnímu odporu, jsou AN. Jedná se o poměrně nový koncept evropské nacionalistické scény. AN se začali formovat kolem roku 2002 v NSR. Jejich odnože pak vznikly v Belgii, Holandsku a také v ČR. Ideová východiska jsou totožná s neonacismem. Jádrem celého konceptu tvoří slova autonomie a aktivismus. Skupiny AN zvyšují svoji operace schopnost taktikou malých skupin, pracujících nezávisle na sobě. Jedná se o tzv. leaderless resistance. Tímto výrazně snižují rozkrytí bezpečnostními složkami. (Vegrichtová, 2013, s. 152)

Kalamár a kol. (2011, s. 25) definuje princip leaderless resistance jako strategii, podle které malé, nezávislé buňky vyzívají ustanoveného protivníka jako například vládu k plnění jejich požadavků. Odpor pak může směřovat proti čemukoliv. Tyto malé skupiny (buňky) nemají žádného vůdce, operují bez hierarchického příkazu a postrádají oboustranný tok informací. Tato strategie tedy postrádá centrální příkaz, to však neznamená, že koncept nutně obsahuje nedostatek spolupráce.

Každá skupina sama sebe prezentuje jako kamarádský spolek, odmítající označení organizace. Vztahy mezi skupinami jsou neformální, fungují v duchu aktivismu a burcování k činnosti. Výsledky vlastní činnosti v podobě videí, reportů a fotografií vystavují na sociálních sítích a webových stránkách. Nejčastěji se jedná o sprejování hesel a šíření letáků. (Vegrichtová, 2013, s. 153)

Autonomní nacionalisté a zbytek neonacistické scény se dnes schovávají za témata jako azylová politika a globalizace. Nehrozí jim tedy obvinění z rasistických či xenofobních projevů. Tímto se také otevírají široké veřejnosti ve smyslu získání nových sympatizantů. (Chmelík, 2012, s. 42)

Dělnická strana sociální spravedlnosti (DSSS)

Dělnická strana vznikla v roce 2002 z bývalých členů SPR-RSČ (Sdružení pro Republiku – Republikánská strana Československa) a RM (Republikánská mládež). Jejím předsedou je Tomáš Vandas. Po svém vzniku se začala orientovat na spolupráci s neonacistickou německou stranou (NPD). V roce 2008 strana zřídila vlastní Ochranné sbory Dělnické strany. Tyto pak byly silně angažovány v dění kolem litvínovského sídliště Janov, kde se

v roce 2008 vyhrotily vztahy mezi starousedlíky a nově příchozími Romy, toto vše probíhalo za aktivní podpory (NO) a (AN). Celé dění vyústilo dne 17. 11. 2008 v rozsáhlý násilný střet neonacistů s policií. Vláda ČR reagovala žádostí Nejvyššímu správnímu soudu o rozpuštění Dělnické strany, tato však neuspěla pro nedostatek důkazů. (Vegrichtová, 2013, s. 155)

Další návrh podala vláda v září 2009. Dne 17. 2. 2010 byla Dělnická strana Nejvyšším správním soudem rozpuštěna. Již 20. 2. 2010 však bývalí členové převedli své aktivity do Dělnické strany sociální spravedlnosti (DSSS). (Chmelík, 2012, s. 42)

DSSS se hlásí k národnímu socialismu, ve svém základním programu však odmítá jako totalitní ideologie nacismus a komunismus. Strana není nábožensky vyhraněná a není výrazně propojena s náboženskými skupinami. Historicky se hlásí k různým tradicím českých dějin dle momentální výhodnosti. Snaží se využívat korupční skandály vládních subjektů k diskreditaci demokratického politického spektra jako celku. (Mareš, 2012, s. 7)

Hlavní aktivity DSSS jsou směřovány na předvolební kampaně do krajských voleb. V roce 2012 DSSS oslovovala voliče formou veřejných debat především v místech se zvýšeným sociálním napětím a problémy s nepřizpůsobivými. Vandas na shromážděních představoval svoji Strategii postupu proti nepřizpůsobivému stylu života. Tato měla řešit problémy soužití majoritní společnosti s nepřizpůsobivými skupinami obyvatelstva. (Zpráva o extremismu a projevech rasismu a xenofobie na území České republiky v roce 2012 [online], [cit. 2016-10-28])

V roce 2012 pak získala DSSS – stop nepřizpůsobivým! 1,24 % hlasu a nezískala žádný mandát. V roce 2015 se vzhledem k teroristickým aktivitám v Evropě zaměřila DSSS na prosazování tématu islamofobie. Po teroristických útocích v Paříži požadovala rozpuštění zdejších muslimských organizací. DSSS dále organizovala proti islámské demonstrace s mizivým mediálním pokrytím a minimální účastí. V roce 2015 pak získala DSSS – Imigranty a islám v ČR nechceme! 0,5 % hlasu a nezískala žádný mandát.

4.4 Levicový extremismus

Dle Danicse a Kamína (2008, s. 39) klade levicový extremismus do popředí princip rovnosti a snaží se jej rozšířit do všech oblastí společenského života. To však v konečném důsledku znamená zániknutí individuální lidské svobody. Levicoví extremisté mohou

vycházet z ucelené ideologie anarchismu, komunismu a jejich odnoží v podobě maoismu, trockismu nebo stalinismu.

Na rozdíl od pravicového extremismu je ten levicový velmi sporadicky zastoupen v různých výzkumech, zprávách a studiích. Informace o tomto směru jsou tak velmi kusé a skoupé. Stejně tak schází srovnání pojetí a definování levicového extremismu. (Chmelík a kol., 2012, s. 36)

Černý (2005, s. 30) uvádí, že obecným cílem levicových extremistů je totální osvobození člověka od všech útlaků ze strany společnosti a státu. Jako vymezení k demokratickým konformním subjektům zneužívají obecně známé chyby, omezenost a nedostatky lidské podstaty.

Krajní pravice je založena na myšlenkách autoritářství. Naproti tomu krajní levice vychází z myšlenek rovnostářství. Pokud k tomuto přidáme ještě participaci na obecně přijatelných myšlenkách (antifašismus, ekologie, lidská práva) je pak rozdíl mezi krajní levicí a zbytkem společnosti nezřetelná. (Vegrichtová, 2013, s. 158)

Z klíčových idejí a orientace krajní levice je tedy patrná snaha o dosažení rovnosti a svobody. Tyto cíle byly téměř vždy ideálem každého revolučního hnutí. Praktická realizace tohoto cíle se však vždy diametrálně lišila od původní teorie.

Jestliže tedy pro všechny subjekty zajistíme stejné podmínky, hodnoty, stejné movité i nemovité věci, bude absolutně omezena jejich svoboda volby. (Černý, 2005, s. 30)

4.4.1 Historický vývoj levicového extremismu

Mezi základní ideologické proudy levicového extremismu řadíme **anarchismus a komunismus**. Tyto ideologie představují oproti pravicovému extremismu méně homogenní soubor, vyznačující se specifickým vývojem, odlišným názorovým spektrem a pohledem na svět. (Vegrichtová, 2013, s. 86)

Anarchismus

Slovo anarchie je odvozeno od záporu řeckého slova arché, znamenající původ, princip nebo také vládu a velení. Samotné slovo anarchia označovalo neposlušnost a bezvládní. Přídavné jméno anarchos zase stav bez vlády nebo bez vládce. Na základě tohoto

obsahového výkladu je pak možné ozřejmit a definovat etymologický původ pojmu anarchismus. (Vegrichtová, 2013, s. 120)

Chmelík (2012, s. 19) definuje anarchismus jako politické hnutí, které zdůrazňuje naprostou volnost a svobodu jednotlivce. Pro dosažení tohoto cíle odmítá vše, co těmto ideálům brání (disciplína, pořádek, stát, autorita apod.)

Podle Vegrichtové (2013, s. 120) se jedná o čistou utopii, jakýsi myšlenkový směr, který však nikdy nenalezl uplatnění v reálném životě. Navzdory tomuto faktu má i v dnešní době spoustu přívrženců a v průběhu staletí neztratil na své přitažlivosti. I přes to, že se v anarchismu vyskytují násilné prvky k prosazování vlastních idejí, např. v podobě teroristických útoků, nenesou si s sebou takové stigma jako zločiny komunismu nebo nacizmu.

Anarchisté se odlišují od všech ostatních skupin krajního politického spektra zejména tím, že nehlásají potřebu omezení demokracie nebo nastolení diktatury jako proletariátu, ale naopak maximální rozšíření svobody a možnost všech členů společnosti podílet se na správě veřejných věcí. (Charvát, 2007, s. 171)

Tomek (2000, s. 19) uvádí, že jednotící ideou anarchismu je přesvědčení, že nejlépe organizovaná společnost je ta, která funguje bez jakékoliv donucovací moci státu. Autorita státu je největší překážkou na cestě k emancipaci člověka a celého společenství lidí a jako takovou je jí potřeba odstranit. Anarchismus odmítá politickou moc, parlamentarismus, vojenskou moc, instituce armády i duchovní podoby autority v podobě náboženství.

Dle Tomka a Slačálka (2006, s. 16, 26) je pro anarchisty stát institucí, která již z definice znamená koncentraci moci do rukou malé menšiny, přičemž většina se pak ocitá v postavení bezbranných manipulovatelných jedinců, avšak jen do té doby, dokud se nespojí a nepostaví proti státu. Revoluce pak stát zničí a namísto něj vznikne síť samosprávných komun.

První model společnosti bez státního zřízení navrhl v roce 1793 zakladatel filozofického anarchismu William Godwin, ač se sám za anarchistu nepovažoval. Pozitivní obsah však dal slovu anarchista až v roce 1840 francouzský typograf a vzdělanec Pierre Joseph Proudhon, který se sám označil za anarchistu ve smyslu člověka usilujícího o svobodu jednotlivců ve svobodných společenstvích bez přítomnosti vlády, moci a státu. Proudhon propagoval anarchistický směr, který se nazývá mutualismus.

Dle Charváta (2007, s. 107) se anarchismus jako politické hnutí začal formovat ve 40. letech 19. století a to zejména v Rusku, Španělsku, Itálii, Francii a posléze i v USA. Evropský rozkvět anarchismu souvisel s kapitalistickou průmyslovou revolucí a úsilím pracující třídy o zlepšení finančních a životních podmínek. Stává se také významným proudem dělnického hnutí.

Specifickou oblastí vývoje bylo použití násilí neboli přímé akce. V průběhu dějinného vývoje došlo k výraznému posunu od propagandy slovem a písmem k propagandě činem, tzn., že někteří anarchisté přijímali násilí, agresi a teror jako legitimní prostředek k boji se systémem a autoritami. Jednalo se o střety se státním aparátem, ozbrojený boj nebo teroristické útoky. Charakteristickým obdobím těchto činů po celém světě byl přelom 19 a 20. století. Oběťmi byli například americký prezident Willian McKinley, rakouská císařovna Alžběta Bavorská nebo československý ministr financí Alois Rašín. Tyto události pak rozdělily anarchistické aktivisty na skupiny s radikálním a umírněným přístupem. Toto rozdělení je pak platné dodnes. (Vegrichtová, 2013, s. 123,124)

Anarchistické směry

Anarchismus není ve smyslu politického a společenského hnutí jen jednotná ideologická doktrína, ale vyznačuje se variabilitou škol a směrů, společným prvkem je však odpor proti státu a snaha o jeho odstranění.

Anarchokolektivismus

Typickým představitelem byl ruský revolucionář Michail Alexandrovič Bakunin. Základem anarchokolektivismu byla víra v lidskou sociabilitu, vyjádřenou touhou po svobodě ve společenství rovných a v „posvátném bažení po vzpouře“. Celkově vzato byl však Bakunin pouze zakladatelem určitého dobového anarchistického hnutí jménem anarchokolektivismus. (Heywood, 2008, s. 201)

Anarchosyndikalismus

Nejvýznamnější osobností a uznávaným teoretikem anarchosyndikalismu byl Georges Eugene Sorel, který původně vycházel z Marxových idejí, tyto však později zrevidoval. Sorelova víra v mýtus a jeho úlohu v mobilizaci mas však významně ovlivnila mladého italského radikálního socialistu **Benita Mussoliniho**. (Charvát, 2007, s. 118)

Přivrženci tohoto směru odmítali běžnou politiku, neboť ji pokládali za bezobsažnou a korumpující. Název syndikalismus je odvozen od francouzského slova syndikat –

odborový svaz. Jádrem anarchosyndikalismu byla představa, že boj dělnické třídy proti kapitalismu by se měl vést prostřednictvím dělnických organizací a formou generální stávkou. (Heywood, 2008, s. 205)

Anarchokomunismus

Předním teoretikem a zastáncem anarchokomunismu byl ruský revolucionář a publicista Petr Kropotkin.

Tento směr požaduje podle Charváta (2007, s. 118) likvidaci kapitalismu a státu včetně peněz a jejich nahrazení sítí dobrovolně kooperujících komun. Odmítá také politickou moc a hierarchii.

Anarchokomunisté věří v revoluci tzv. „zdola“, od obyčejných lidí a nikoliv od skupiny profesionálních revolucionářů. (Pavelčíková, 2009, s. 21)

Anarchoindividualismus

Nejvíce radikálním propagátorem tohoto směru byl německý filozof Max Stirner. Základem tohoto směru je představa suverénního jedince, který bude samostatný, soběstačný a bude dosahovat svých cílů za dobrovolného souhlasu ostatních nebo cestou dohody s nimi. Jedná se v zásadě o teorii vycházející z klasického liberalismu. (Charvát, 2007, s. 114)

Komunismus

Samotný výraz komunismus pochází z latinského communis, což znamená „společný“. Jedná se o politickou ideologii, hlásající a požadující společné vlastnictví a odmítající třídní rozdíly mezi lidmi. Jeho zastánci a přívrženci jsou označováni jako komunisté a jsou zpravidla sdruženi do politické organizace. (Vegrichtová, 2013, s. 90)

Temné období dějin v podobě vlády nacionálního socialismu a fašismu bylo prostřednictvím norimberských procesů jednoznačně odsouzeno. Odlišná situace však panuje ve všeobecném vnímání ideologie komunismu, byť je zcela zřejmé, že nekompromisní realizace komunistických idejí v brutální, násilné a zdegenerované podobě je možné postavit zcela naroveň fašistické a nacistické diktatuře. Charakteristické dějinné příklady představovaly Pol Potův režim v Kambodži, Stalinův diktát v Sovětském svazu nebo maoismus v Číně. I přes prokázaný počet obětí těchto režimů bývá zločinecká dimenze komunismu společností často přehlížena a odsouvána na okraj společenského

zájmu. Všeobecná ignorace, projevující se nechutí společnosti zabývat se tímto tématem je až zarážející. (Vegrichtová, 2013, s. 87)

Termín komunismus představuje pouze zastřešující pojem pro alternativní varianty ideologií vycházejících z marxismu. Komunistická ideologie se v obrazu budoucí společnosti inspirovala mj. díly tzv. utopistických socialistů (Robert Owen, Saint-Simon a Charles Fourier). V praxi se pak opírala o tradice francouzských revolucí 18 a 19. století. Zakladateli tzv. vědeckého komunismu pak byli němečtí filozofové Karel Marx a Bedřich Engels. (Pavelčíková, 2009, s. 29)

Dle Vegrichtové (2013, s. 92) uznává teorie komunismu jako vysněný ideál společnost, kde bude vše záležitostí všech. Stát nebude již potřeba a společnost bude řízena pomocí samosprávných celků. Všechny negativní sociální jevy, válečné konflikty a spory budou za pomoci této teorie překonány. Po vítězství této ideje a cestou revoluce si budou všichni lidé rovni právně, občansky i majetkově. Praktická aplikace těchto idejí však vždy zdegenerovala v totalitní ideologii s vládou teroru a zastrasování.

Fakta nám ukazují, že komunistické režimy spáchaly ve světě zločiny zasahující přibližně 100 milionů osob proti 25 milionům osob za nacismu. Toto jednoduché konstatování by mělo přimět člověka ke srovnávací úvaze o podobnosti nacizmu, jež byl od roku 1945 považován za nejzločinnější režim a komunismu, který si až do roku 1991 zachoval veškerou mezinárodní legitimitu a dodnes je v některých zemích u moci. (Courtois a kol., 1999, s. 24)

Srovnání komunismu a anarchismu

Strnulé neměnné učení komunismu a anarchismu souhlasí s demokratickým ústavním zřízením, v prosazení základní lidské rovnosti nade vše. Věří v dosažení řádu tvořeného rovnými a svobodnými lidmi, avšak bez panství. Tento cíl je společný pro obě učení, rozdíl je však ve způsobu jeho docílení. Komunistický režim požaduje naprosté podřízení jednotlivce společnému zájmu a vyvolání revoluce, oproti anarchismu, který věří ve spontánní přechod. (Backes, Jesse, 1993, s. 53)

Komunismus zásadou rovnosti překrývá ideu individuální svobody. V anarchismu naopak platí, že jakákoliv forma státnosti je považována za represivní. (Vegrichtová, 2013, s. 89)

Bezprostřední vznik, formování a další vývoj komunismu zásadně ovlivnily tyto tři výrazné etapy:

Marxismus

Ideovými tvůrci a zakladateli myšlenek marxismu a komunismu byli, jak již bylo uvedeno výše, Bedřich Engels a Karl Marx. Teoretický základ marxismu pak představovalo stěžejní dílo s názvem Komunistický manifest. Tento byl zaměřen hlavně na kritiku poměrů a prezentaci nové vize společnosti.

V rozsáhlém díle *Kapitál* pak Karl Marx rozebírá ekonomická východiska kapitalismu a definuje svoji teorii, spočívající v třídním boji proti vytvoření majetkové a mocenské nerovnosti. Tento pak vrcholí revolučními zvraty. Moderní společnost vzniká v okamžiku, kdy vítězí nad feudálními poměry buržoazní revoluce. Vykořisťovatelskou třídu reprezentují kapitalisté. Objektem vykořisťování se pak stává proletariát v čele s dělnickou třídou. Tato je nositelem myšlenek dalšího společenského pokroku. Do jejího čela nastupují komunisté. Pod jejich vedením pak uskuteční dělnická třída proletářskou revoluci. Následuje diktatura proletariátu s cílem zničení zbytků kapitalistického vykořisťovatelského systému a jeho představitelů. Cílem je vznik socialistické společnosti. (Pavelčíková, 2009, s. 30-31)

Leninismus

Leninismus je revizí marxismu. Zakladatelem, teoretikem a propagátorem tohoto učení byl Vladimír Iljič Lenin. Jeho postava patří bezesporu k nejrozporuplnějším osobnostem vývoje komunistického systému a ideologie.

Dle Vegrachtové (2013, s. 94) spočívala Leninova revize hlavních myšlenek marxismu ve dvou základních oblastech, které tvořily jádro samotného Leninismu.

- Za určitých okolností lze zachovat roli státu.
- Komunistická strana musí být vnitřně hierarchizována a jejím stěžejním úkolem je iniciovat a strhnout masy k realizaci revolučních plánů. Revoluční potenciál a koncentrace moci se musí integrovat v komunistické straně.

Leninismus představoval na jedné straně úspěšný příklad uchopení moci komunistickou stranou, na straně druhé však vedl k popření několika klíčových idejí marxistické teorie. Na základě těchto faktů je pak velmi sporné, dá-li se vůbec hovořit o leninismu jako o variaci marxismu, nebo spíše samostatné teorii. (Charvát, 2007, s. 97)

V. I. Lenin stál v čele komunistické strany v letech 1918 – 1923. Za jeho vlády byl nastolen teror proti tzv. třídním nepřátelům i proti vlastním spojencům z dob revoluce.

Poté následovaly rozsáhlé represe vůči početným vrstvám společnosti. Před strachem z pracovních táborů prchali ze země představitelé kulturní a společenské elity. V. I. Lenin tímto způsobem vládnutí položil základ ke vzniku totalitárního režimu, který znemožnil rozvoj demokratické společnosti v Rusku. (Pavelčíková, 2009, s. 42)

Marxismus-leninismus sloužil do 60. let 20. století jako oficiální ideologie komunistických stran a to ve světovém měřítku. V současné době jej za oficiální ideologii pokládá Vietnam, Laos a Kuba. (Charvát, 2007, s. 95)

Ještě za Leninova života byl zvolen generálním tajemníkem Komunistické strany **Josif Vissarionovič Stalin**.

Stalinismus

Jedná se o dějinnou etapu Sovětského svazu, kdy dění v zemi určoval J. V. Stalin.

Podle Vegrachtové (2013, s. 96) lze stalinismus popsat spíše jako způsob vlády a politickou praxi prosazovanou Stalinem než komunistickou ideologií. Jedná se tedy o totalitní systém, v němž vláda byla soustředěna v rukou Komunistické strany Sovětského svazu a tajné policie. Tato éra byla velmi tvrdá k jakékoliv stranické i mimostranické opozici.

Po převzetí vlády Stalin usiloval o upevnění svého mocenského postavení. Jako další bod si stanovil masovou industrializaci země. Založil tzv. politiku centrálního plánování, jejímž principem byla příprava pětiletých plánů tzv. pětiletěk. První z těchto pětiletěk byla spojena se dvěma fenomény, které od základu změnilly Sovětskou společnost. Byla to:

- **Kulturní revoluce** - hlavním cílem bylo přeměnit intelektuální, odbornou a uměleckou elitu Sovětského svazu, tzn. zbavit se „buržoazních“ specialistů a nahradit je vzdělanostní vrstvou z dělnických a rolnických vrstev.
- **Kolektivizace** – drastická a brutální přeměna většiny soukromého vlastnictví rolníků za kolektivní. Následkem bylo snížení výkonnosti sovětského zemědělství a pokles životní úrovně rolníků. (Kotlán, 2003, s. 136)

Stalinova vláda zapříčinila usmrcení celých populací, hladomor, mučení i kanibalismus. Nejvíce zasaženými oblastmi byly v letech 1932 – 1933 nejbohatší a nejdynamičtější zemědělské kraje, zkrátka ty, které měly co dát státu a nejméně co ztratit systémem vymáhání zemědělské produkce, zavedeným násilnou kolektivizací. (Courtois a kol., 1999, s. 154)

Vývoj v České Republice

V českém prostředí anarchismus silně poznamenalo přerušení kontinuity ve 20. letech 20. století, kdy toto hnutí vplynulo do Komunistické strany Československa. Jako veřejně působící celek se objevuje až po roce 1989. (Tomek, Slačánek, 2006, s. 177)

Radikální levice byla po roce 1989 postavena do specifické situace související s celkovým děním na politické scéně po pádu reálně-socialistického režimu. Tato situace souvisela s kompromitací pojmů „levice“, či „levicová politika“ minulým režimem. Levicovým anarchistům a marxistům se nedařilo získat větší podporu u obyvatelstva, byť u nás zástupci radikální levice působili již během 70. a 80. let minulého století. Šlo zejména o reprezentanty revolučního trockismu a marxismu. Mezi nejvýznamnější zástupce těchto směrů patřili Petr Uhl, Egon Bondy, Alexander Kramer, Vladimír Říha a další. Jejich role však byla, obdobně jako u představitelů jiných politických směrů omezena na disent a underground. Během let 1990 až 1992 se u nás jednotlivé politické proudy profilovaly, hledaly témata a vytvářely programy. (Bastl, 2001, s. 7)

Levá alternativa (LA) – hnutí za demokratický a samosprávný socialismus

Počátky vzniku této organizace sahají do roku 1988. Levá alternativa byla pro pluralitní socialismus a hospodářsko-samosprávnou parlamentní demokracii, přičemž podíl samosprávy měl dále narůstat. Předlistopadový režim byl označen za nesocialistický a nedemokratický. Levá alternativa dále odmítala společnost západního typu a žádala změnu světového ekonomického a politického systému a integraci postkomunistických zemí střední a východní Evropy. Stanovy hnutí byly podepsány přibližně osmdesáti účastníky dne 17. 3. 1990 v Praze. Základní organizační jednotkou se staly autonomní skupiny (pražská, východočeská, brněnská, bratislavská a další). LA počátkem 90. let působila jako součást Občanského fóra. Poměrně záhy však začaly její činnost ovlivňovat frakční spory o politickou orientaci organizace. Umírněná část členů LA se stavěla za kritickou podporu Občanského fóra. Radikální část členů LA, pod vedením Vratislava Votavy požadovala přechod k otevřené kritice Občanského fóra a spolupráci s ne stalinsky orientovanými členy komunistické strany. Tyto spory vyvrcholily 7. března 1992 na 5. konferenci LA, kdy došlo ke střetu radikálů a umírněného křídla. Valná část radikálů poté LA opustila. V srpnu 1992 LA vyzvala ke generální stávce a občanské neposlušnosti jako

reakci na dělení ČSFR. V roce 1993 LA zaznamenala značný úpadek a o rok později mizí z levicové scény.

Význam LA lze vidět především ve dvou důležitých věcech:

- Sloužila jako most pro radikálně levicově smýšlející aktivisty, kteří se jejím prostřednictvím dostali do politiky.
- Byla významná i z hlediska, že jako radikálně levicový subjekt, který byl součástí Občanského fóra, měla zastoupení v parlamentu. (Bastl, 2001, s. 16-18)

Československé anarchistické sdružení (ČAS)

ČAS vzniklo v srpnu roku 1989 a bylo první střechovou organizací nově vznikajících anarchistických buněk a skupin, které se v letech 1990 a 1991 vynořily po celém území státu. Na formování ČAS se podíleli zejména Petr Bergmann a Jakub Polák. (Bastl, 2001, s. 18)

Český anarchismus v devadesátých letech vycházel ze tří odlišných zdrojů:

1. **Zdroj kulturní** – punk, hudební proud hard core a další alternativně laděné hudební aktivity.
2. **Zdroj politický** – zejména myšlenky klasiků anarchistické politické filozofie (P. Kropotkin, P. J. Proudhon, M. Stirner, M. Bakunin), které někteří tehdy aktivní anarchisté znali a snažili se jejich díla překládat a zprostředkovávat ostatním.
3. **Zdroj zahraniční** – německá autonomní scéna byla přitažlivá hlavně pro mladé neprofilované radikály a to zejména nekompromisními pouličními střety se státní mocí.

Charakteristická pro toto období byla velmi rozdílná kvalita ideologické výbavy skupin a jedinců hlásících se k anarchistickým myšlenkám. Převážná část anarchistů v této době neměla valné znalosti a informace o anarchistické politické filozofii. Kromě sjednocujících postojů jako je odmítání státu a kapitalismu se objevila témata, která určovala směr pozdějšího vývoje, např. ekologická problematika, odpor proti rasismu, fašismu a především odpor k právě probíhající měnové reformě. Rozladění nad posledním jmenovaným tématem vedlo k navázání kontaktů mezi anarchisty a dalšími nekomunistickými levicově orientovanými skupinami, mezi kterými byla nepochybně nejvýznamnější již zmiňovaná LA.

Dalším tématem v první etapě anarchistického hnutí po roce 1989 byl odpor k povinné vojenské službě, potažmo armádě. Došlo k několika demonstracím a vylepování plakátů proti armádě. Státní představitelé byli vyzíváni k demilitarizaci státu. Měsíc září roku 1991 byl tedy ČAS za „měsíc boje proti armádě“. (Bastl, 2001, s. 20)

4.4.2 Současný levicový extremismus v ČR

Pro současnou levicovou scénu v ČR je typická vysoká míra konzervatismu, neboť se všechny subjekty dodnes odvolávají na ideologické postuláty vzniklé před desetiletími a nejsou schopny se od nich oprostít, ani je přizpůsobit současnosti.

Anarchismus jako součást krajní levice se vyznačuje ojedinělou zvláštností. Žádná společnost ani státní útvar nikdy nebyly budovány či utvářeny na základě jejich zásad. Z tohoto důvodu bývá také považován za méně významnou ideologii, než je např. socialismus, konservatismus nebo nacismus. (Vegrichtová, 2013, s. 160).

Heywood (2008, s. 211) uvádí, že větších úspěchů anarchisté dosahovali prezentací svých myšlenek v knihách, než když je uváděli do praxe. Od aktivní politiky se anarchisté prakticky vždy odvrátili a soustředili se buď na psaní, nebo na experimenty s životem v komunách a podobných kolektivech.

Antifašistická akce (AFA či ANTIFA)

Vzniká jako levicový ekvivalent neonacistického NO, který byl popsán výše.

Jedná se o militantní a poměrně výkonnou skupinu. AFA původně nevznikla jako organizace, ale spíše funkční princip boje proti pravicovým radikálům. Snaží se charakterem své činnosti zbořit zavedené vnímání antifašistů jako zfetovaných punkerů nebo salónních intelektuálů bez schopnosti konkurovat ultrapravicí v pouličních bitkách. K aktivitám AFA patří i podrobný monitoring členské základny krajní pravice, sledování jejich aktivit, včetně soukromého života. (Scheinhost, 2010, s. 200)

Na webových stránkách www.antifa.cz je možné shlédnout fotografie pravicových radikálů ze soukromých či veřejných akcí s přesným popisem, celými jmény a dehonestujícím komentářem. Tato rubrika je pojmenována „Ze života hmyzu“.

Scheinhost (2010, s. 200) dále uvádí, že se AFA specializuje na internetovou špionáž. Jedná se především o nabourávání se do diskusních fór, profilů v sociálních sítích

a emailových schránek s cílem vnést rozkoly do pravicové scény a rozkrýt identitu jejich členů. AFA bývá často pravicovými extremisty obviňována ze spolupráce s bezpečnostními složkami.

Československá anarchistická federace (ČSAF)

Vznikla v roce 1995 z ČAF. Ve své činnosti se odvolává na odkaz nejvýznamnějších anarchistických básníků, např. Františka Gellnera, Petra Bezruče a Fránu Šrámka. Hlavní činností federace je propagace anarchistických názorů, rozšiřování ideologie anarchismu a boj proti imperialismu, tedy kapitalismu a jiným formám nespravedlivého státního uspořádání. (Kalamár, 2011, s. 39)

Dle Chmelíka (2012, s. 43) působí ČSAF v České Republice jako sekce Internacionály anarchistických federací. Je organizována jako federace regionálních skupin.

ČSAF provozuje vlastní webové stránky. Na těchto zveřejnila tyto stanovky:

- ČSAF usiluje o odstranění útlaku na úrovni společenské, ekonomické, v mezilidských vztazích a ve vztahu k přírodě.
- Členem se může stát kdokoliv, kdo přijme a bude se řídit anarchistickými principy.
- Aktivitu lze vyvíjet formou výroby a distribuce anarchistických publikací a časopisů, tvorbou webových stránek nebo aktivním zapojením na veřejných akcích.

(Československá anarchistická federace - stanovky [online], [cit. 2016-10-28])

Dle Mareše, Svobody, a Stehlíka (201, s. 25) působilo v anarchistických hnutích v letech 2010 – 2011 podle velmi hrubého odhadu 15000 lidí. Tvrdé jádro čítalo 300 osob. Hlavních stratégů a ideologů mohlo být kolem 40 až 50. Ve věkovém složení dominovali teenageři. Již zmíněné tvrdé jádro tvořili z 30% mladí lidé do 18 let. Aktivisté tvořili 40% ve věkové kategorii 18 – 25 let. Starší aktivisté nad 35 let tvořili asi 10%. Zbýlých 20% tvořily osoby v rozmezí 26 – 35 let.

Anarchismus je díky svému neústupnému postoji k autoritě a politickému aktivismu stále přitažlivý a to zejména mezi mládeží. Dokladem toho je významné místo, které anarchistické myšlenky a hesla zaujímají ve vynořujícím se antikapitalistickém a antiglobalizačním hnutí. (Heywood, 2008, s. 193)

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 METODOLOGICKÁ VÝCHODISKA

Hlavním cílem práce je zjistit míru výskytu vybraných SNJ v AČR. Dalším cílem je zjistit rozdíly v postojích a zkušenostech příslušníků AČR s vybranými SNJ ve vztahu k typu jednotky (bojová nebo zabezpečovací) a délce služby (do 15 let a nad 15 let). Tyto cíle budou naplněny v rámci kvantitativního výzkumu a to formou dotazníkového šetření. Výzkumný vzorek budou tvořit vojáci bojových a zabezpečovacích jednotek AČR.

5.1 VÝZKUMNÉ OTÁZKY A STANOVENÍ HYPOTÉZ

Na základě vytyčených cílů jsem stanovil následující výzkumné otázky, hypotézy a dílčí otázky.

1. VO Jaký postoj zaujímají vojáci vybraných útvarů AČR k vybraným SNJ?

Dílčí otázky.

- 1) Zažili vojáci na svých aktuálních útvech projevy mobbingu?
- 2) Užívají vojáci na svých aktuálních útvech zakázané látky ke zvýšení tělesné nebo duševní kondice?
- 3) Setkali se vojáci na svých aktuálních útvech s projevy extremismu?

2. VO Jaké jsou rozdíly ve zkušenosti s problematikou mobbingu mezi příslušníky bojových jednotek a příslušníky zabezpečovacích jednotek?

H1 - Předpokládám, že existuje rozdíl ve zkušenosti s problematikou mobbingu mezi příslušníky bojových jednotek a příslušníky zabezpečovacích jednotek.

Dílčí hypotézy:

H10 - Příslušníci bojových a zabezpečovacích jednotek mají stejné zkušenosti jako svědci mobbingu.

H1A - Zkušenosti příslušníků bojových a zabezpečovacích jednotek jako svědků mobbingu se liší.

H20 - Příslušníci bojových a zabezpečovacích jednotek mají stejné zkušenosti jako oběti mobbingu.

H2A - Zkušenosti příslušníků bojových a zabezpečovacích jednotek jako obětí mobbingu se liší.

H30 - Příslušníci bojových a zabezpečovacích jednotek mají stejné zkušenosti se svěřením se kolegy jako oběti mobbingu.

H3A - Zkušenosti příslušníků bojových a zabezpečovacích jednotek se svěřením se kolegy jako oběti mobbingu se liší.

H40 - Příslušníci bojových a zabezpečovacích jednotek mají stejné zkušenosti s obětním beránkem v kolektivu.

H4A - Zkušenosti příslušníků bojových a zabezpečovacích jednotek s obětním beránkem v kolektivu se liší.

3. VO Jaké jsou rozdíly ve zkušenosti s problematikou zneužívání zakázaných dopingových látek mezi příslušníky bojových jednotek a příslušníky zabezpečovacích jednotek?

H2 - Předpokládám, že existuje rozdíl ve zkušenosti s problematikou zneužívání zakázaných dopingových látek mezi příslušníky bojových jednotek a příslušníky zabezpečovacích jednotek.

H20 - Ve zkušenosti s problematikou zneužívání zakázaných dopingových látek neexistuje rozdíl mezi příslušníky bojových jednotek a příslušníky zabezpečovacích jednotek.

H2A - Ve zkušenosti s problematikou zneužívání zakázaných dopingových látek existuje rozdíl mezi příslušníky bojových jednotek a příslušníky zabezpečovacích jednotek.

4. VO Jaké jsou rozdíly ve zkušenosti s problematikou extremismu mezi příslušníky bojových jednotek a příslušníky zabezpečovacích jednotek?

H3 - Předpokládám, že existuje rozdíl ve zkušenosti s problematikou extremismu mezi příslušníky bojových jednotek a příslušníky zabezpečovacích jednotek.

H30 - Ve zkušenosti s problematikou extremismu neexistuje rozdíl mezi příslušníky bojových jednotek a příslušníky zabezpečovacích jednotek.

H3A - Ve zkušenosti s problematikou extremismu existuje rozdíl mezi příslušníky bojových jednotek a příslušníky zabezpečovacích jednotek.

Dílčí výzkumná otázka

- 4) Jaká je zkušenost s vybranými SNJ u příslušníků bojových a zabezpečovacích jednotek s délkou služby do 15 let a nad 15 let?

5.2 POJETÍ VÝZKUMU

Cílem práce je zjištění míry výskytu vybraných SNJ v AČR. Dalším cílem je zjištění rozdílů v postojích a zkušenostech příslušníků AČR s vybranými SNJ ve vztahu k typu jednotky (bojová nebo zabezpečovací) a délce služby (do 15 let a nad 15 let). Na základě stanovených výzkumných cílů jsme ke zpracování zvolili kvantitativní metodu s výzkumným nástrojem – dotazník a k vyhodnocení získaných dat test nezávislosti Chí-kvadrát.

5.3 VÝZKUMNÝ VZOREK

Oficiální webové stránky MO neuvádí aktuální počet vojáků AČR. Poslední aktualizace je z roku 2015, kdy byl celkový počet vojáků a vojaček 21 970. Pro oslovení takto velkého počtu respondentů mohl být využit informační systém AČR. Pokud by však respondenti zaslali své vyplněné dotazníky zpět na můj email přes informační systém, tak by celý výzkum ztratil na anonymitě a mohl by zásadním způsobem snížit validitu získaných dat.

Další variantou k distribuci dotazníků byla oficiální žádost vedoucímu managementu jednotlivých útvarů. Tento způsob jsem byl nucen také zavrhnout, neboť by se jednalo o velice zdlouhavý proces a vzhledem k citlivosti dané problematiky bych se zcela jistě setkal s převážně zamítavými postoji k provedení výzkumného šetření.

Rozhodl jsem se tedy pro distribuci dotazníků přes své spolužáky z vojenského lycea. Tito působí v AČR na nejrůznějších pozicích, včetně velitelských. Výběr útvarů proběhl záměrně s důrazem na celkové složení příslušníků. Byly vybrány 3 bojové útvary, jejichž součástí jsou i zabezpečovací jednotky. Z důvodu citlivosti zkoumané problematiky a zachování anonymity však nebude zmíněna jejich dislokace. Samotný výzkum byl proveden v termínu 27. 2. 2017 – 12. 3. 2017. Na každém útvaru bylo rozdáno k vyplnění 40 dotazníků příslušníkům bojových a 40 dotazníků příslušníkům zabezpečovacích jednotek. Celkem tedy bylo osloveno 240 respondentů. Po sečtení vyplněných dotazníků tvořilo výzkumný vzorek celkem 203 respondentů.

Tabulka 1

Tabulka 1: Typ jednotky

Odpověď	Četnost	%
Bojová	112	55,2
Zabezpečovací	91	44,8
<i>Celkem</i>	203	100

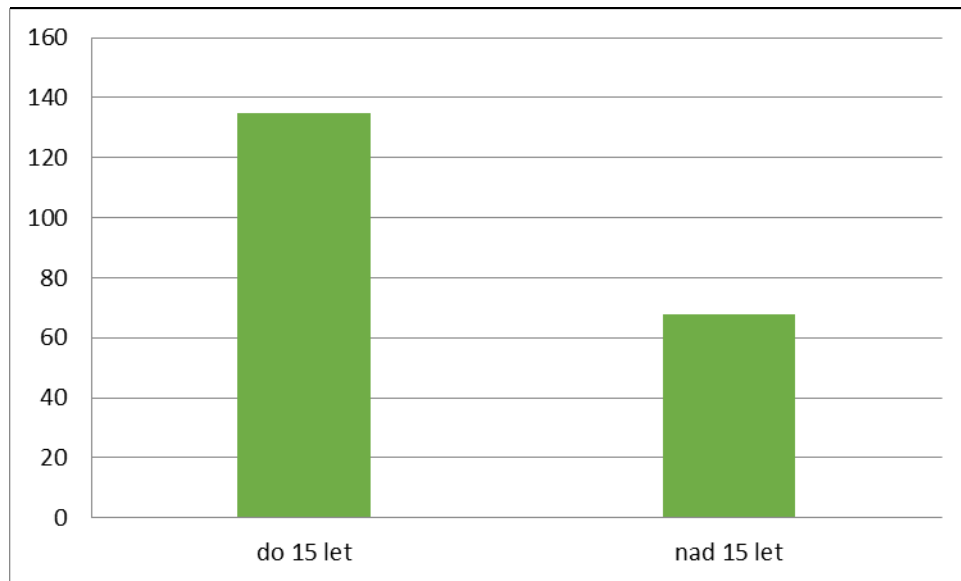
Komentář: Dotazníkového šetření se zúčastnilo 112 příslušníků bojových jednotek a 91 příslušníků zabezpečovacích jednotek.

Graf 1: Rozložení respondentů dle typu jednotky*Tabulka 2: Délka služby*

Odpověď	Četnost	%
Do 15 let	135	66,5
Nad 15 let	68	33,5
Celkem	203	100

Komentář: Respondentů s délkou služby do 15 let bylo 135, naopak 68 respondentů bylo služebně starších 15 let.

Graf 2: Rozložení respondentů dle délky služby

5.4 TECHNIKA VÝZKUMU

Pro realizaci výzkumného šetření je zvolena kvantitativní metoda sběru dat pomocí dotazníku. V úvodu jsou respondenti seznámeni s důvodem realizace výzkumu a s jeho zcela anonymním provedením.

Dotazník obsahuje celkem 17 uzavřených otázek a je rozdělen do 4 částí. První část zjišťuje služební zařazení a délku služby v AČR. Další části dotazníku jsou již zaměřeny na jednotlivé SNJ, přičemž je každému z nich věnováno 5 otázek. Při sestavování dotazníku jsme vycházeli z předpokladu, že ne všichni respondenti budou mít dostatečné povědomí o dané problematice. Do úvodu každé části je proto zařazeno stručné vysvětlení daného SNJ. Před samotným výzkumným šetřením byl dotazník konzultován s vojenským psychologem. Na základě jeho doporučení jsou do dotazníku zařazeny také projekční otázky, které zjišťují potřebné informace nepřímo a to dotazem na názor skupiny lidí respondentovi pracovním blízké. Tento typ otázek je převzat z psychodiagnostiky a snižuje respondentovy obavy odpovědět upřímně sám za sebe. Dotazník je součástí přílohy diplomové práce P1.

5.5 ZPŮSOB ZPRACOVÁNÍ DAT

Po prvotním ručním zpracování byla data převedena do programu MS Office Excel, kde byla dále zpracována.

V první části statistického zpracování dotazníkového šetření bylo pomocí popisné statistiky vyhodnoceno, jaké zkušenosti a jaký postoj mají vojáci vybraných útvarů k vybraným SNJ.

Ve druhé části bylo pomocí testování hypotéz zjišťováno, zda se liší zkušenosti a postoje bojových a zabezpečovacích jednotek. Statistické testování hypotéz bylo provedeno pomocí programu STATISTICA 10 CZ. Vzhledem k tomu, že se jednalo o testování proměnných nominálního typu, byl jako vhodný nástroj vybrán test nezávislosti Chí-kvadrát. Nulovou hypotézou Chí-kvadrát testu je nezávislost testovaných proměnných. Rozhodnutí o nulové hypotéze bylo provedeno pomocí p-hodnoty. P-hodnota je číslo vyjadřující, nakolik data podporují nulovou hypotézu. P-hodnota může nabývat hodnot mezi 0 a 1. Platí, že čím vyšší je p-hodnota, tím více data podporují nulovou hypotézu. Jako kritérium pro zamítnutí nulové hypotézy byla vybrána standardně volená hladina významnosti 0,05. Pokud tedy vyšla p-hodnota nižší než 0,05, byla nulová hypotéza zamítnuta a byla prokázána závislost, tj. rozdíl mezi bojovými a zabezpečovacími jednotkami v dané otázce. V opačném případě, kdy byla p-hodnota vyšší než 0,05, nebyla nulová hypotéza zamítnuta.

Ve třetí části byly prostřednictvím přehledných kategorizovaných histogramů srovnány zkušenosti a postoje k vybraným SNJ v závislosti k délce služby do 15 let a nad 15 let.

6 VYHODNOCENÍ A INTERPRETACE VÝSLEDKŮ

V následujících dvou podkapitolách budou vyhodnoceny a interpretovány výzkumné otázky, hypotézy a dílčí otázky. Třetí podkapitola bude věnována závěru výzkumné části.

6.1 Vyhodnocení popisné statistiky

1 VO Jaký postoj zauímají vojáci vybraných útvarů AČR k vybraným SNJ?

Dílčí otázka

1. Zažili vojáci na svých aktuálních útvarech projevy mobbingu?

Baterie otázek č. 3 – č. 7 se v dotazníku dotýkala problematiky mobbingu na pracovišti.

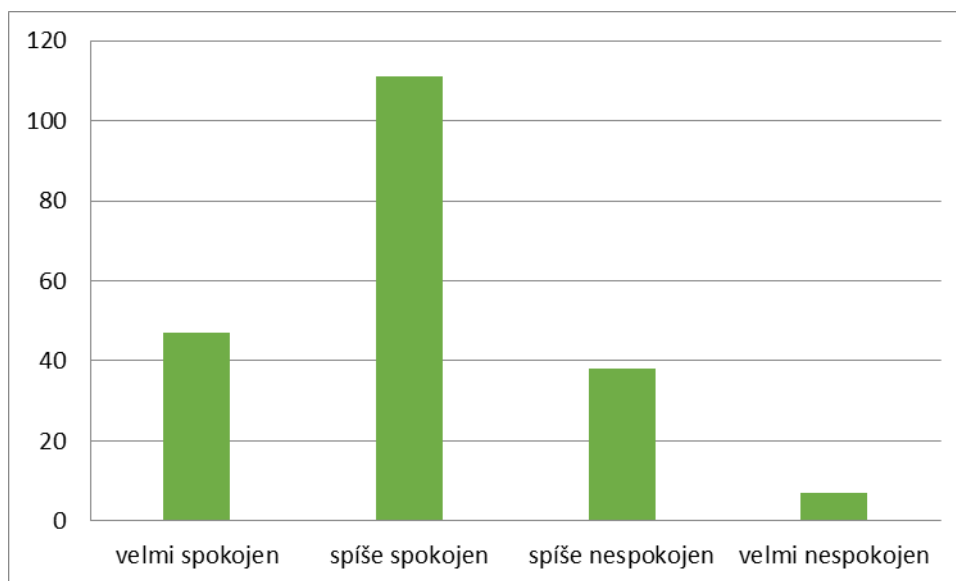
Tabulka 3: S mezilidskými vztahy na svém současném pracovišti jsem:

Odpověď	Četnost	%
Velmi spokojen	47	23,2
Spíše spokojen	111	54,7
Spíše nespokojen	38	18,7
Velmi nespokojen	7	3,4
Celkem	203	100

Komentář:

77,9 % respondentů je spokojeno s mezilidskými vztahy na pracovišti. Naopak spíše nespokojeno nebo nespokojeno je 22,1 % respondentů.

Graf 3: S mezilidskými vztahy na svém současném pracovišti jsem:

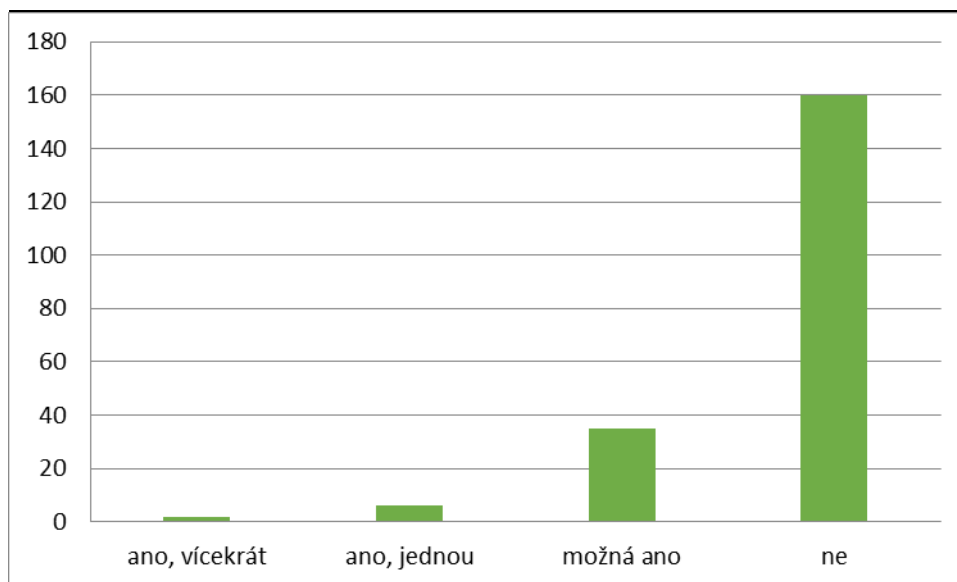
Tabulka 4: Byl/a jste někdy na svém současném pracovišti svědkem mobbingu?

odpověď	četnost	%
Ano, vícekrát	2	1,0
Ano, jednou	6	3,0
Možná ano	35	17,2
Ne	160	78,8
Celkem	203	100

Komentář:

Z celkového počtu 203 respondentů se 8 z nich stalo svědkem mobbingu. To jsou pouhá 4 % z celkového počtu respondentů. Z toho 2 se stali svědkem mobbingu vícekrát. Dalších 35 respondentů nedokázalo posoudit, zda se jev, kterého byli svědky, dá považovat za mobbing. 78,8 % respondentů nebylo na svém pracovišti svědky mobbingu.

Graf 4: Byl/a jste někdy na svém současném pracovišti svědkem mobbingu?

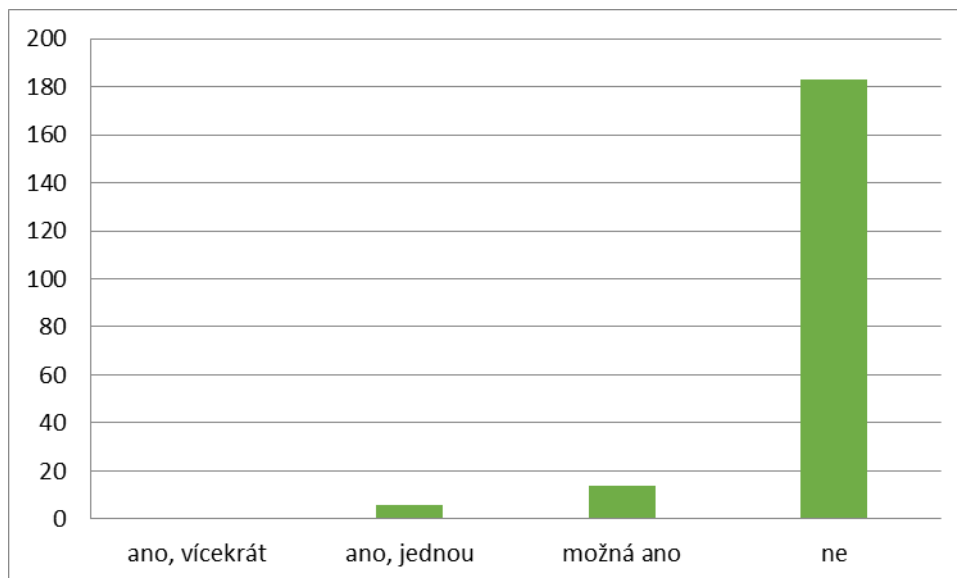
Tabulka 5: Byl/a nebo jste na svém současném pracovišti obětí mobbingu?

Odpověď	Četnost	%
Ano, vícekrát	0	0,0
Ano, jednou	6	3,0
Možná ano	14	6,9
Ne	183	90,1
Celkem	203	100

Komentář:

Z celkového počtu 203 respondentů se 6 z nich stalo, nebo stále je obětí mobbingu. To jsou pouhá 3 % z celkového počtu respondentů. 6,9 % respondentů si není jisto, zda se jev, kterému byli, nebo stále jsou vystaveni, dá považovat za mobbing. 90,1 % respondentů se na svých pracovištích nestalo obětí mobbingu.

Graf 5: Byl/a nebo jste na svém současném pracovišti obětí mobbingu?

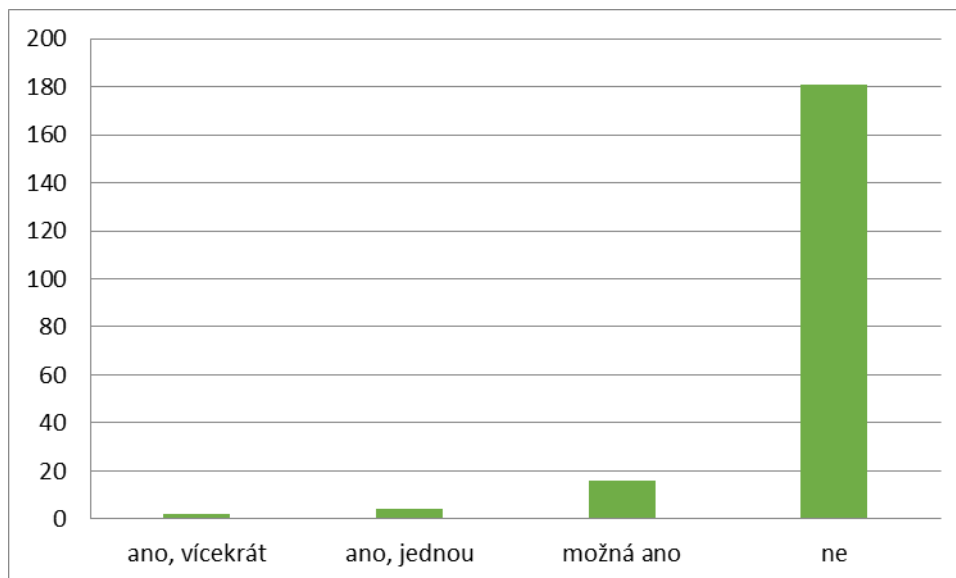
Tabulka 6: Svěřil/a se Vám kolega/kolegyně, že se stal/a obětí mobbingu?

Odpověď	Četnost	%
Ano, vícekrát	2	1,0
Ano, jednou	4	2,0
Možná ano	16	7,9
Ne	181	89,2
Celkem	203	100

Komentář:

Z celkového počtu 203 respondentů se 6 z nich svěřil kolega nebo kolegyně s tím, že se stali obětí mobbingu. 7,9 % respondentů si není jisto. Naopak 89,2 % respondentů se s takovým problémem nikdo z pracoviště nesvěděl.

Graf 6: Svěřil/a se Vám kolega/kolegyně, že se stal/a obětí mobbingu?

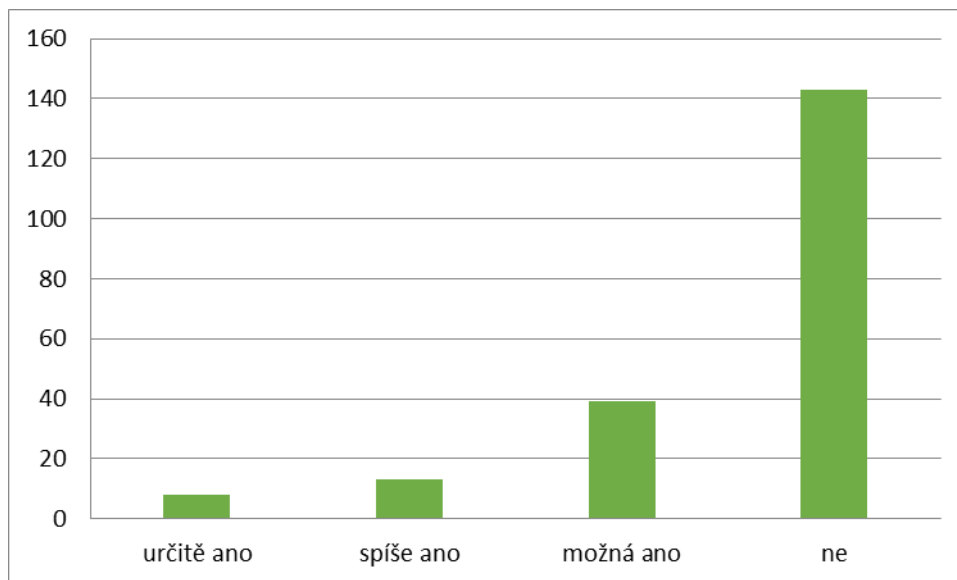
Tabulka 7: Máte ve vašem kolektivu jedince, ze kterého si většina dělá legraci a považuje ho za tzv. „obětního beránka“?

Odpověď	Četnost	%
Určitě ano	8	3,9
Spíše ano	13	6,4
Možná ano	39	19,2
Ne	143	70,4
Celkem	203	100

Komentář:

Četnost respondentů, kteří si všimli, že byl kolektivem určen tzv. „obětní beránek“ činí 10,3 % z celkového počtu dotazovaných. 19,2 % respondentů si není jisto. Tyto četnosti nejsou zanedbatelné, nicméně stále převažují nesouhlasné odpovědi se 70,4 %.

Graf 7: Máte ve vašem kolektivu jedince, ze kterého si většina dělá legraci a považuje ho za tzv. „obětního beránka“?

Dílčí otázka

- 2) Užívají vojáci na svých aktuálních útvech zakázané látky ke zvýšení tělesné nebo duševní kondice?

Baterie otázek č. 8 – č. 12 se v dotazníku dotýkala problematiky zneužívání zakázaných látek ke zvýšení fyzické nebo duševní kondice.

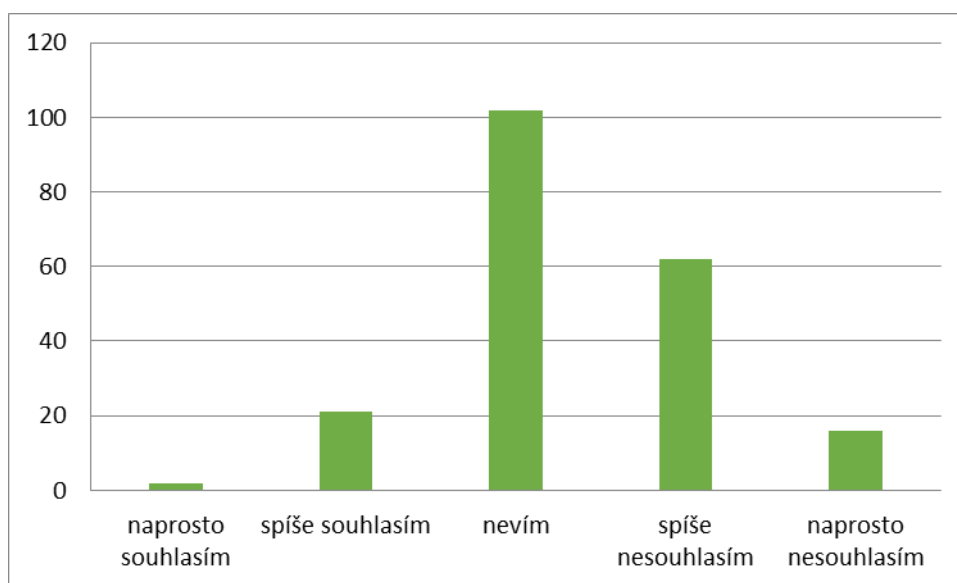
Tabulka 8: Myslím si, že zneužívání zakázaných látek zvyšuje tělesnou a duševní kondici.

Odpověď	Četnost	%
Naprosto souhlasím	2	1,0
Spíše souhlasím	21	10,3
Nevím	102	50,2
Spíše nesouhlasím	62	30,5
Naprosto nesouhlasím	16	7,9
Celkem	203	100

Komentář:

Respondenti si nejčastěji nejsou jisti, zda užívání zakázaných látek zvyšuje tělesnou nebo duševní kondici. Druhá nejčastější je spíše nesouhlasná odpověď s 30,5 %. Pouze 2 z celkového počtu respondentů s daným tvrzením naprosto souhlasí.

Graf 8: Myslím si, že zneužívání zakázaných látek zvyšuje tělesnou a duševní kondici.

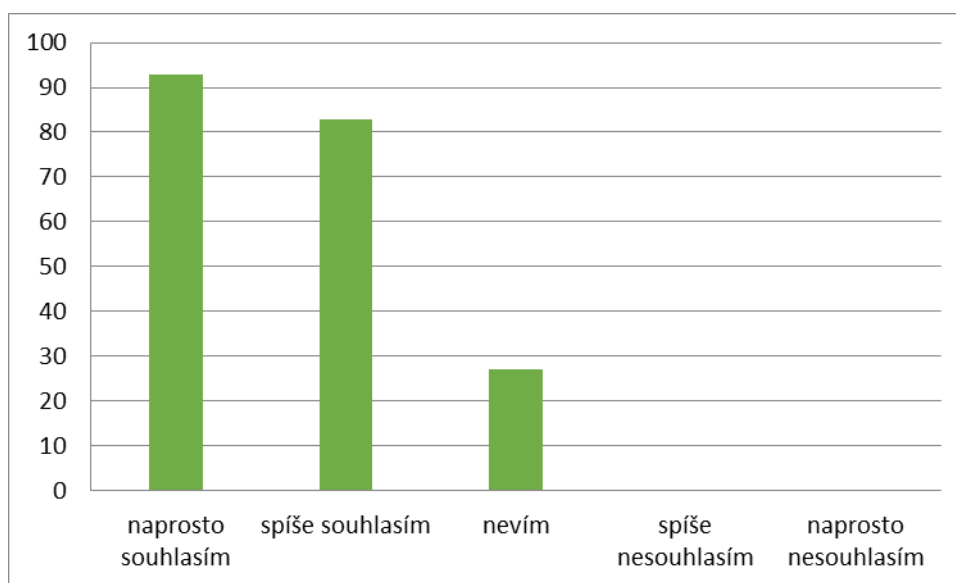
Tabulka 9: Užívání zakázaných látek ke zvýšení tělesné a duševní kondice poškozuje zdraví.

Odpověď	Četnost	%
Naprosto souhlasím	93	45,8
Spíše souhlasím	83	40,9
Nevím	27	13,3
Spíše nesouhlasím	0	0,0
Naprosto nesouhlasím	0	0,0
Celkem	203	100

Komentář:

Respondenti v drtivé většině souhlasí s tvrzením, že zakázané látky poškozuji zdraví. Žádný respondent nevyjádřil nesouhlas.

Graf 9: Užívání zakázaných látek ke zvýšení tělesné a duševní kondice poškozuje zdraví.

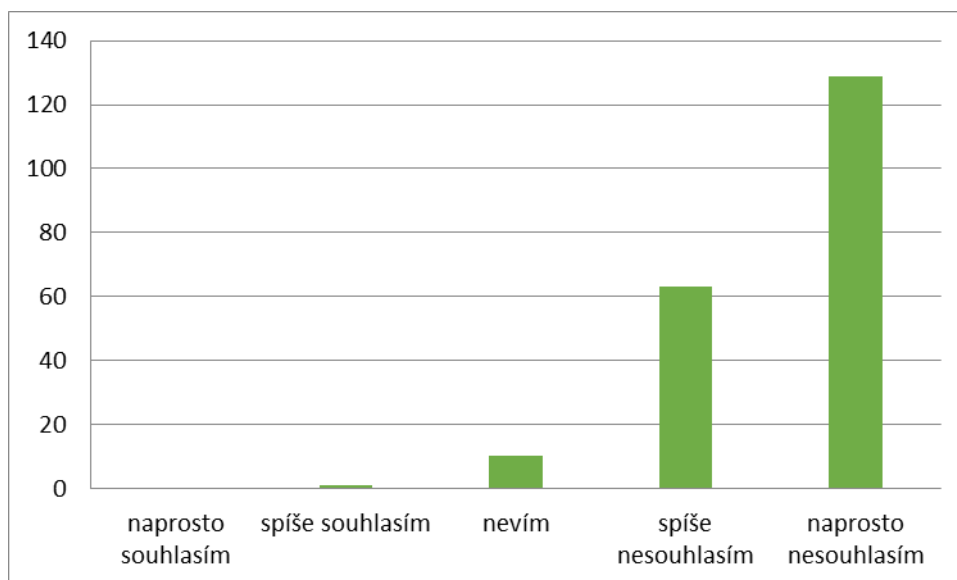
Tabulka 10: V rámci udržení své profesní způsobilosti k výkonu povolání bych byl ochoten – ochotna užívat zakázané látky ke zvýšení tělesné a duševní kondice

Odpověď	Četnost	%
Naprosto souhlasím	0	0,0
Spíše souhlasím	1	0,5
Nevím	10	4,9
Spíše nesouhlasím	63	31,0
Naprosto nesouhlasím	129	63,5
Celkem	203	100

Komentář:

Pouze jeden respondent z celkového počtu vyjádřil spíše souhlasné stanovisko k uvedenému tvrzení. Většina respondentů však vyjádřila nesouhlasné stanovisko.

Graf 10: V rámci udržení své profesní způsobilosti k výkonu povolání bych byl ochoten – ochotna užívat zakázané látky ke zvýšení tělesné a duševní kondice.

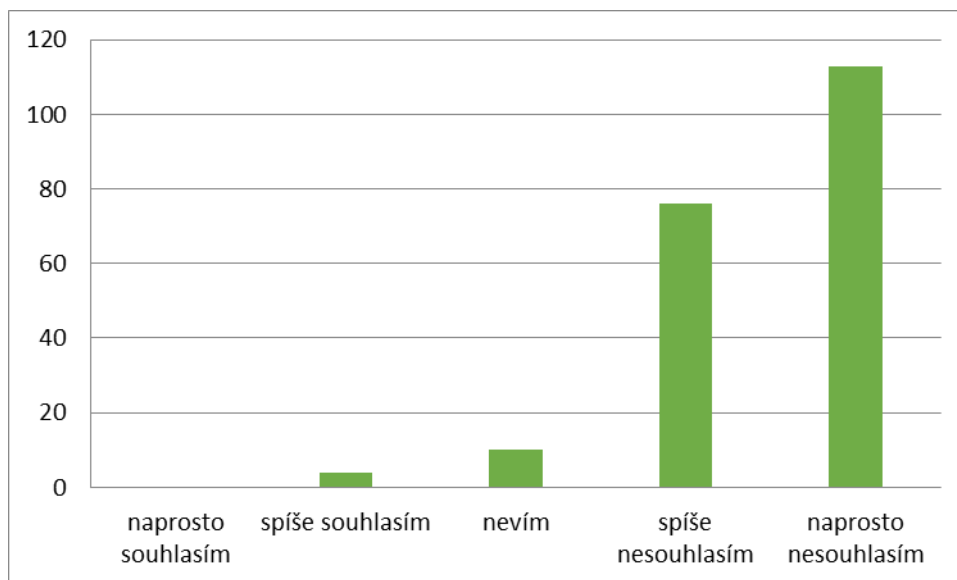
Tabulka 11: Setkal/a jsem se v rámci služby u své jednotky s užíváním zakázaných látek ke zvýšení tělesné a duševní kondice.

Odpověď	Četnost	%
Naprosto souhlasím	0	0,0
Spíše souhlasím	4	2,0
Nevím	10	4,9
Spíše nesouhlasím	76	37,4
Naprosto nesouhlasím	113	55,7
Celkem	203	100

Komentář:

93,3 % procent respondentů se neseťkalo v rámci své služby s užíváním zakázaných látek ke zvýšení tělesné nebo duševní kondice. S tímto tvrzením spíše souhlasili pouze 4 respondenti.

Graf 11: Setkal/a jsem se v rámci služby u své jednotky s užíváním zakázaných látek ke zvýšení tělesné a duševní kondice.

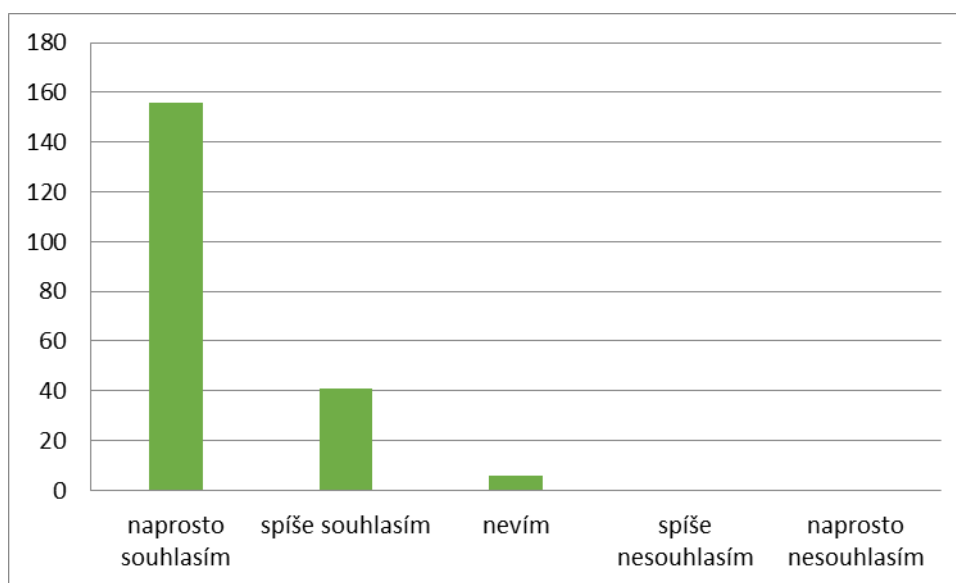
Tabulka 12: S užíváním zakázaných látek ke zvýšení tělesné nebo duševní kondice nemám žádné zkušenosti.

Odpověď	Četnost	%
Naprosto souhlasím	156	76,8
Spíše souhlasím	41	20,2
Nevím	6	3,0
Spíše nesouhlasím	0	0,0
Naprosto nesouhlasím	0	0,0
Celkem	203	100

Komentář:

93,3 % respondentů nemá zkušenosti s užíváním zakázaných látek ke zvýšení tělesné nebo duševní kondice.

Graf 12: S užíváním zakázaných látek ke zvýšení tělesné nebo duševní kondice nemám žádné zkušenosti.

Dílčí otázka

3) Setkali se vojáci na svých aktuálních útvarech s projevy extremismu?

Baterie otázek č. 13 – č. 17 se v dotazníku dotýkala problematiky extremismu.

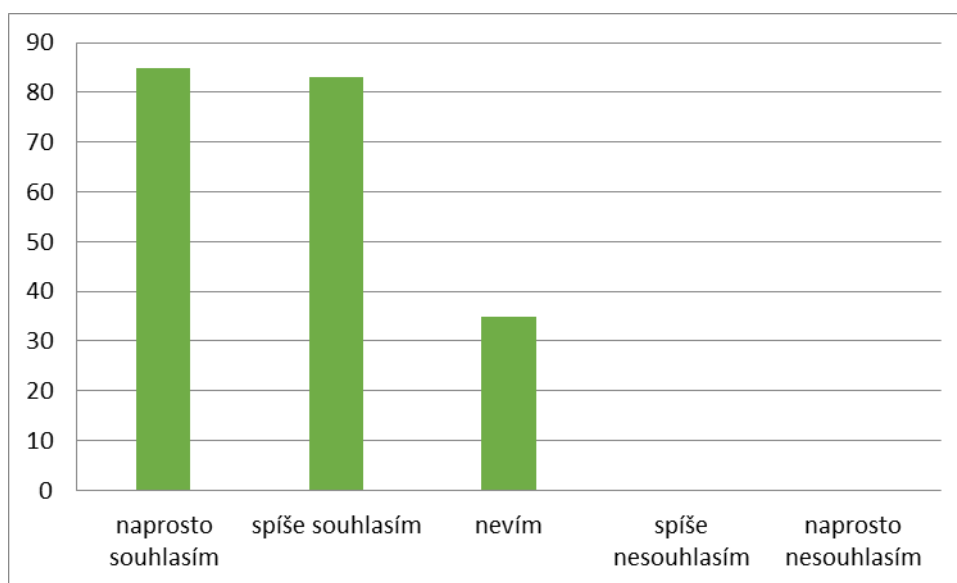
Tabulka 13: Ojedinéle případy výskytu extremismu v armádě jsou pouze zbytečně medializované excesy jednotlivců.

Odpověď	Četnost	%
Naprosto souhlasím	85	41,9
Spíše souhlasím	83	40,9
Nevím	35	17,2
Spíše nesouhlasím	0	0,0
Naprosto nesouhlasím	0	0,0
Celkem	203	100

Komentář:

Většina respondentů, tj. 82,8 % souhlasí s tvrzením, že ojedinéle případy výskytu extremismu jsou zbytečně medializovány. Přibližně každý šestý respondent neví, jak toto tvrzení hodnotit.

Graf 13: Ojedinělé případy výskytu extremismu v armádě jsou pouze zbytečně medializované excesy jednotlivců.

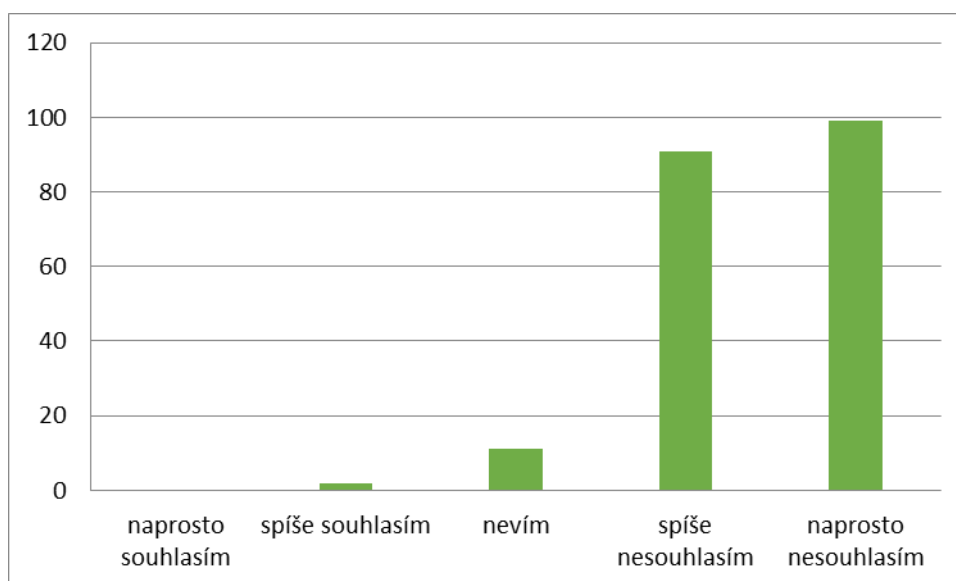
Tabulka 14: Za současné neklidné situace v Evropě i ve světě jsou mi některé postoje extremistických hnutí sympatické.

Odpověď	Četnost	%
Naprosto souhlasím	0	0,0
Spíše souhlasím	2	1,0
Nevím	11	5,4
Spíše nesouhlasím	91	44,8
Naprosto nesouhlasím	99	48,8
Celkem	203	100

Komentář:

Své souhlasné stanovisko k tomuto tvrzení vyjádřili 2 respondenti. Naopak 93,6 % s tímto tvrzením nesouhlasilo.

Graf 14: Za současné neklidné situace v Evropě i ve světě jsou mi některé postoje extremistických hnutí sympatické.

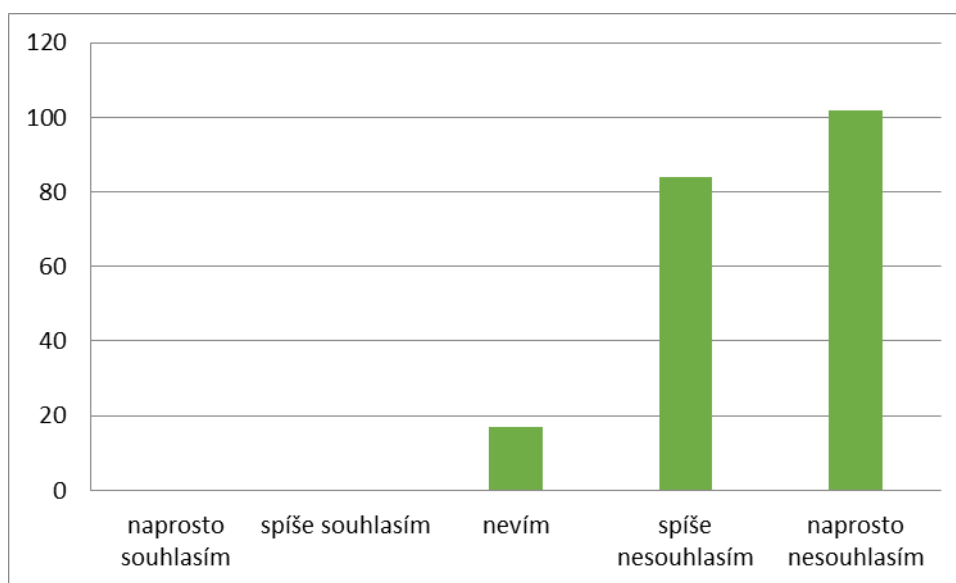
Tabulka 15: Někteří moji kolegové inklinují k obdobným názorům, které využívají ke své propagaci extremisté.

Odpověď	Četnost	%
Naprosto souhlasím	0	0,0
Spíše souhlasím	0	0,0
Nevím	17	8,4
Spíše nesouhlasím	84	41,4
Naprosto nesouhlasím	102	50,2
Celkem	203	100

Komentář:

Žádný z respondentů si nemyslí, že jeho kolegové inklinují k obdobným názorům, které využívají ke své propagaci extremisté.

Graf 15: Někteří moji kolegové inklinují k obdobným názorům, které využívají ke své propagaci extremisté.

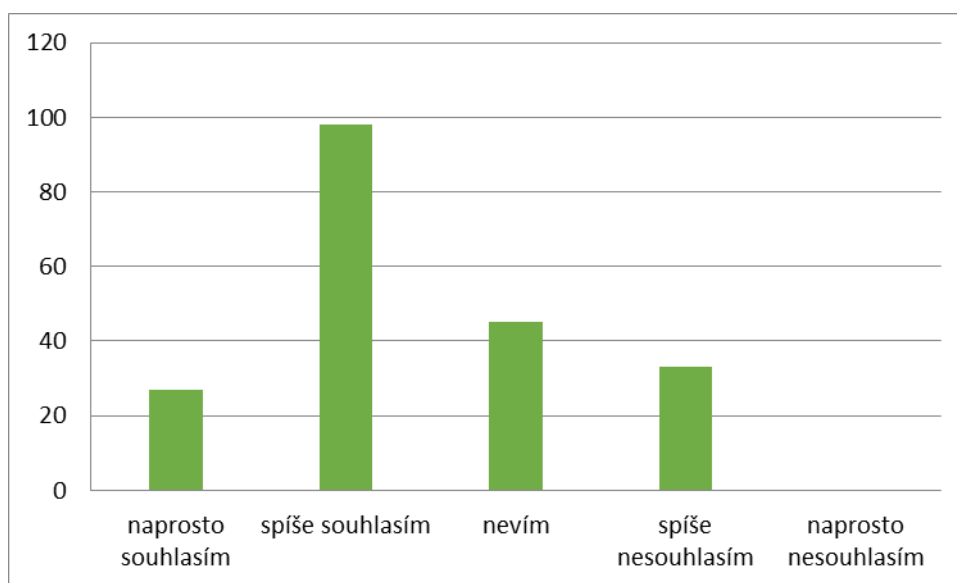
Tabulka 16: Pokud by se na mém pracovišti objevil jedinec nebo jedinci inklinující k nějaké formě extremismu, byl bych to schopen rozpoznat.

Odpověď	Četnost	%
Naprosto souhlasím	27	13,3
Spíše souhlasím	98	48,3
Nevím	45	22,2
Spíše nesouhlasím	33	16,3
Naprosto nesouhlasím	0	0,0
Celkem	203	100

Komentář:

Zde výsledky nedávají jednoznačnou odpověď na otázku, zda by byli respondenti schopni rozeznat jedince inklinující k extremismu. 48,3 % uvedlo, že spíše ano, ale zároveň 22,2 % uvedlo, že neví. Přibližně každý 6 respondent uvedl, že by jedince inklinující k extremismu spíše nebyl schopen rozeznat.

Graf 16: Někteří moji kolegové inklinují k obdobným názorům, které využívají ke své propagaci extremisté.

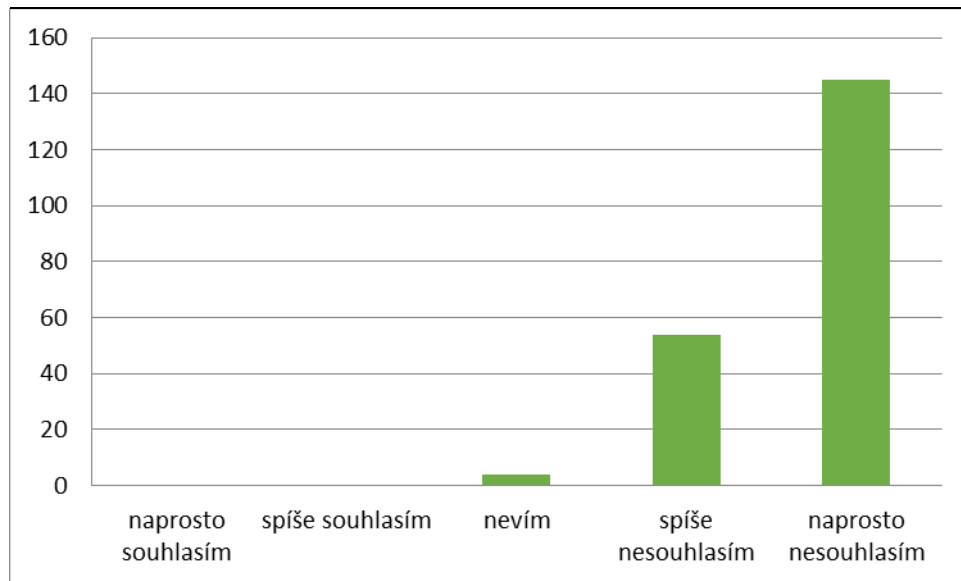
Tabulka 17: Stal jsem se na svém pracovišti obětí některé z forem extremismu.

Odpověď	Četnost	%
Naprosto souhlasím	0	0,0
Spíše souhlasím	0	0,0
Nevím	4	2,0
Spíše nesouhlasím	54	26,6
Naprosto nesouhlasím	145	71,4
Celkem	203	100

Komentář:

Žádný respondent se na svém pracovišti nestal obětí extremismu.

Graf 17: Stal jsem se na svém pracovišti obětí některé z forem extremismu.

6.2 Vyhodnocení hypotéz

Hypotézy budou vyhodnoceny na základě testu nezávislosti Chí-kvadrát. Jednotlivé četnosti budou uvedeny v kontingenčních tabulkách.

2 VO Jaké jsou rozdíly ve zkušenosti s problematikou mobbingu mezi příslušníky bojových jednotek a příslušníky zabezpečovacích jednotek?

H 1 Předpokládám, že existuje rozdíl ve zkušenosti s problematikou mobbingu mezi příslušníky bojových jednotek a příslušníky zabezpečovacích jednotek.

Dílčí hypotézy:

H10 *Příslušníci bojových a zabezpečovacích jednotek mají stejné zkušenosti jako svědci mobbingu.*

H1A *Zkušenosti příslušníků bojových a zabezpečovacích jednotek jako svědků mobbingu se liší.*

Tabulka 18: Kontingenční tabulka

		Otázka č. 4 - Byl jste na svém pracovišti svědkem mobbingu?				
		Ano, vícekrát	Ano, jednou	Možná ano	Ne	Celkem
Jednotka	Bojová	2	3	22	85	112
	Zabezpečovací	0	3	13	75	91
	Celkem	2	6	35	160	203

Komentář:

Z tabulky je zřejmé, že většina vojáků svědkem mobbingu nebyla a pokud ano, tak si nejsou svým tvrzením jisti. Poměr odpovědi ne je 85:75 ve prospěch příslušníků bojové jednotky, což zhruba odpovídá poměru celkového počtu respondentů obou srovnávaných skupin 112:91. Poměr odpovědi možná ano je 22:13 ve prospěch bojové jednotky, což je více ve prospěch bojové jednotky než poměr celkových počtů, nicméně jedná se pouze o drobný rozdíl. Aby mohlo být na základě chí-kvadrát testu rozhodnuto o nulové hypotéze, je potřeba sloučit odpovědi ano, vícekrát a ano, jednou, neboť chí-kvadrát test je citlivý na nízké četnosti a mohl by přinést zkreslené výsledky. Četnosti po sloučení jsou uvedeny v následující kontingenční tabulce.

Tabulka 19: Kontingenční tabulka a Chí-kvadrát test

Chí-kvadrát test p-hodnota: 0,53		Otázka č. 4 - Byl jste na svém pracovišti svědkem mobbingu?			
		Ano, alespoň jednou	Možná ano	Ne	Celkem
Jednotka	Bojová	5	22	85	112
	Zabezpečovací	3	13	75	91
	Celkem	8	35	160	203

Vyhodnocení:

P-hodnota Chí-kvadrát testu je rovna 0,53. **Nezamítáme** tedy nulovou hypotézu.

Mezi příslušníky bojových a zabezpečovacích jednotek jako svědků mobbingu není statisticky významný rozdíl.

Dílčí hypotézy:

H20 *Příslušníci bojových a zabezpečovacích jednotek mají stejné zkušenosti jako oběti mobbingu.*

H2A *Zkušenosti příslušníků bojových a zabezpečovacích jednotek jako obětí mobbingu se liší.*

Tabulka 20: Kontingenční tabulka

		Otázka č. 5 – Byl/a, nebo jste na svém současném pracovišti obětí mobbingu?				
		Ano, vícekrát	Ano, jednou	Možná ano	Ne	Celkem
Jednotka	Bojová	0	2	13	97	112
	Zabezpečovací	0	4	1	86	91
	Celkem	0	6	14	183	203

Komentář:

Příslušníci bojových i zabezpečovacích jednotek se stávají obětí mobbingu spíše výjimečně. U bojových jednotek je sice výrazně častější odpověď možná ano, ale vzhledem k celkovému počtu respondentů a faktu, že odpověď ano, jednou je zase častější u zabezpečovacích jednotek, se nejedná o příliš výrazný rozdíl. Aby mohla být závislost vyhodnocena Chí-kvadrát testem, musely být sloučeny 3 nejméně časté odpovědi. Výsledné četnosti jsou uvedeny v následující tabulce.

Tabulka 21: Kontingenční tabulka a Chí-kvadrát test

Chí-kvadrát test p-hodnota: 0,06		Otázka č. 5 – Byl/a, nebo jste na svém současném pracovišti obětí mobbingu?		
		Ano + možná ano	Ne	Celkem
Jednotka	Bojová	15	97	112
	Zabezpečovací	5	86	91
	Celkem	20	183	203

Vyhodnocení:

Bojové jednotky celkově vykazují o něco častější situace, kdy se respondenti stali obětí mobbingu. Dle Chí-kvadrát testu není tento rozdíl statisticky významný. Výsledná p-hodnota 0,06 znamená **nezamítnutí** nulové hypotézy.

Nepodařilo se prokázat rozdíl mezi zkušeností bojových a zabezpečovacích jednotek jako obětí mobbingu.

Dílčí hypotézy:

H30 *Příslušníci bojových a zabezpečovacích jednotek mají stejné zkušenosti se svěřením se kolegy jako oběti mobbingu.*

H3A *Zkušenosti příslušníků bojových a zabezpečovacích jednotek se svěřením se kolegy jako oběti mobbingu se liší.*

Tabulka 22: Kontingenční tabulka

		Otázka č. 6 - Svěřil/a se Vám kolega/kolegyně, že se stal/a obětí mobbingu?				
		Ano, vícekrát	Ano, jednou	Možná ano	Ne	Celkem
Jednotka	Bojová	2	3	12	95	112
	Zabezpečovací	0	1	4	86	91
	Celkem	2	4	16	181	203

Komentář:

Většina respondentů má minimální zkušenost se svěřením se kolegy/kolegyně s tím, že se stali obětí mobbingu. Pokud již k této zkušenosti došlo, byla výrazně častější u příslušníků bojových jednotek. Po sloučení 3 nejméně častých odpovědí jsou výsledné četnosti uvedeny v následující tabulce.

Tabulka 23: Kontingenční tabulka a Chi-kvadrát test

Chi-kvadrát test p-hodnota: 0,03		Otázka č. 6 - Svěřil/a se Vám kolega/kolegyně, že se stal/a obětí mobbingu?		
		Ano + možná ano	Ne	Celkem
Jednotka	Bojová	17	95	112
	Zabezpečovací	5	86	91
	Celkem	22	181	203

Vyhodnocení:

Na základě výsledné p-hodnoty 0,03 byla nulová hypotéza zamítnuta.

Bylo prokázáno, že příslušníkům bojových jednotek se kolega svěřil, že se stal obětí mobbingu statisticky významně častěji, než příslušníkům zabezpečovacích jednotek.

Dílčí hypotézy:

H40 *Příslušníci bojových a zabezpečovacích jednotek mají stejné zkušenosti s tzv. „obětním beránkem“ v kolektivu.*

H4A *Zkušenosti příslušníků bojových a zabezpečovacích jednotek s tzv. „obětním beránkem“ v kolektivu se liší.*

Tabulka 24: Kontingenční tabulka a Chi-kvadrát test

Chi-kvadrát test p-hodnota: 0,06		Otázka č. 7 – Máte ve vašem kolektivu jedince, ze kterého si většina dělá legraci a považuje ho za tzv. „obětního beránka“?				
		Určitě ano	Spíše ano	Možná ano	Ne	Celkem
Jednotka	Bojová	4	6	29	73	112
	Zabezpečovací	4	7	10	70	91
	Celkem	8	13	39	143	203

Komentář:

Situace, kdy je v kolektivu obětní beránek, již není tak výjimečná jako situace hodnocené v předchozích hypotézách. Většina respondentů to sice odmítá, ale počet těch, kteří obětního beránka připouštějí, již není zanedbatelný.

Vyhodnocení:

V porovnání bojových a zabezpečovacích jednotek jsou četnosti podobné až na kategorii možná ano, která je výrazně častější pro bojové jednotky. Tento jeden rozdíl však nestačil k prokázání alternativní hypotézy.

Na základě výsledné p-hodnoty 0,06 **nebyla nulová hypotéza zamítnuta.**

Nebyl prokázán rozdíl v četnosti výskytu tzv. „obětních beránků“ mezi bojovými a zabezpečovacími jednotkami.

3 VO Jaké jsou rozdíly ve zkušenosti s problematikou zneužívání zakázaných dopingových látek mezi příslušníky bojových jednotek a příslušníky zabezpečovacích jednotek?

H 2 *Předpokládám, že existuje rozdíl ve zkušenosti s problematikou zneužívání zakázaných dopingových látek mezi příslušníky bojových jednotek a příslušníky zabezpečovacích jednotek.*

H20 *Ve zkušenosti s problematikou zneužívání zakázaných dopingových látek neexistuje rozdíl mezi příslušníky bojových jednotek a příslušníky zabezpečovacích jednotek.*

H2A *Ve zkušenosti s problematikou zneužívání zakázaných dopingových látek existuje rozdíl mezi příslušníky bojových jednotek a příslušníky zabezpečovacích jednotek.*

Tato hypotéza byla hodnocena na základě otázky č. 11 dotazníku. Četnosti odpovědí v závislosti na typu jednotky jsou uvedeny v následující kontingenční tabulce.

Tabulka 25: Kontingenční tabulka

		Otázka č. 11 – Setkal/a jsem se v rámci služby u své jednotky s užíváním zakázaných látek ke zvýšení tělesné nebo duševní kondice.					
		Naprostou souhlasím	Spíše souhlasím	Nevím	Spíše nesouhlasím	Naprostou nesouhlasím	Celkem
Jednotka	Bojová	0	4	7	34	67	112
	Zabezpečovací	0	0	3	42	46	91
	Celkem	0	4	10	76	113	203

Komentář:

Většina respondentů odmítá, že by se setkala s užíváním zakázaných látek ke zvýšení tělesné nebo duševní kondice. Pro účely Chí-kvadrát testu bylo potřeba sloučit 3 nejméně časté odpovědi. Četnosti odpovědí po sloučení jsou uvedeny v následující kontingenční tabulce.

Tabulka 26: Kontingenční tabulka a Chí-kvadrát test

Chí-kvadrát test p-hodnota: 0,03		Otázka č. 11 – Setkal/a jsem se v rámci služby u své jednotky s užíváním zakázaných látek ke zvýšení tělesné nebo duševní kondice.			
		Nevím + spíše souhlasím	Spíše nesouhlasím	Naprostο nesouhlasím	Celkem
Jednotka	Bojová	11	34	67	112
	Zabezpečovací	3	42	46	91
	Celkem	14	76	113	203

Vyhodnocení:

V kategoriích *nevím + spíše souhlasím* a *naprostο nesouhlasím*, jsou poměry odpovědí ve prospěch bojových jednotek, tj. 11:3, resp. 67:46. Naopak v kategorii *spíše nesouhlasím*, je poměr odpovědí ve prospěch zabezpečovacích jednotek, tj. 34:42.

Na základě výsledné p-hodnoty 0,03 ohodnotil Chí-kvadrát test tento rozdíl jako statisticky významný. Nicméně nedá se interpretovat, že by se některá z jednotek setkávala s užíváním zakázaných látek častěji.

Zamítnutí nulové hypotézy zde znamená, že struktura odpovědí dvou typů bojových jednotek není stejná. 2 situace, kdy *naprostý nesouhlas* a *spíše souhlas* jsou častější u příslušníků bojových jednotek, jdou významově proti sobě.

4 VO Jaké jsou rozdíly ve zkušenosti s problematikou extremismu mezi příslušníky bojových jednotek a příslušníky zabezpečovacích jednotek?

H 3 Předpokládám, že existuje rozdíl ve zkušenosti s problematikou extremismu mezi příslušníky bojových jednotek a příslušníky zabezpečovacích jednotek.

H30 Ve zkušenosti s problematikou extremismu neexistuje rozdíl mezi příslušníky bojových jednotek a příslušníky zabezpečovacích jednotek.

H3A Ve zkušenosti s problematikou extremismu existuje rozdíl mezi příslušníky bojových jednotek a příslušníky zabezpečovacích jednotek.

Tato hypotéza byla hodnocena na základě otázky č. 15 dotazníku. Četnosti odpovědí v závislosti na typu jednotky jsou uvedeny v následující kontingenční tabulce.

Tabulka 27: Kontingenční tabulka a chí-kvadrát test

Chí-kvadrát test p-hodnota: 0,66		Otázka č. 15 – Někteří moji kolegové inklinují k obdobným názorům, které využívají ke své propagaci extremisté.					
		Naprostou souhlasím	Spíše souhlasím	Nevím	Spíše nesouhlasím	Naprostou nesouhlasím	Celkem
Jednotka	Bojová	0	0	8	45	59	112
	Zabezpečovací	0	0	9	39	43	91
	Celkem	0	0	17	84	102	203

Komentář:

Vzhledem k nulovým četnostem nehodnotil Chí-kvadrát test souhlasné odpovědi, takže je nebylo potřeba slučovat.

Vyhodnocení:

Žádný z respondentů nevyjádřil souhlas s tím, že by jeho kolegové měli extremistické názory. Pouhých 17 z celkového počtu 203 respondentů vyjádřilo nejistotu. Zbytek odpovědí byl spíše nebo naprostou nesouhlasný.

Na základě výsledné p-hodnoty 0,66 **nebyla nulová hypotéza zamítnuta.**

Zkušenosti s extremistickými názory můžeme u bojových i zabezpečovacích jednotek považovat za podobné a minimálně se vyskytující.

Vyhodnocení popisné statistiky

Dílčí otázka

4. Jaká je zkušenost s vybranými SNJ u příslušníků bojových a zabezpečovacích jednotek s délkou služby do 15 let a nad 15 let?

Komentář:

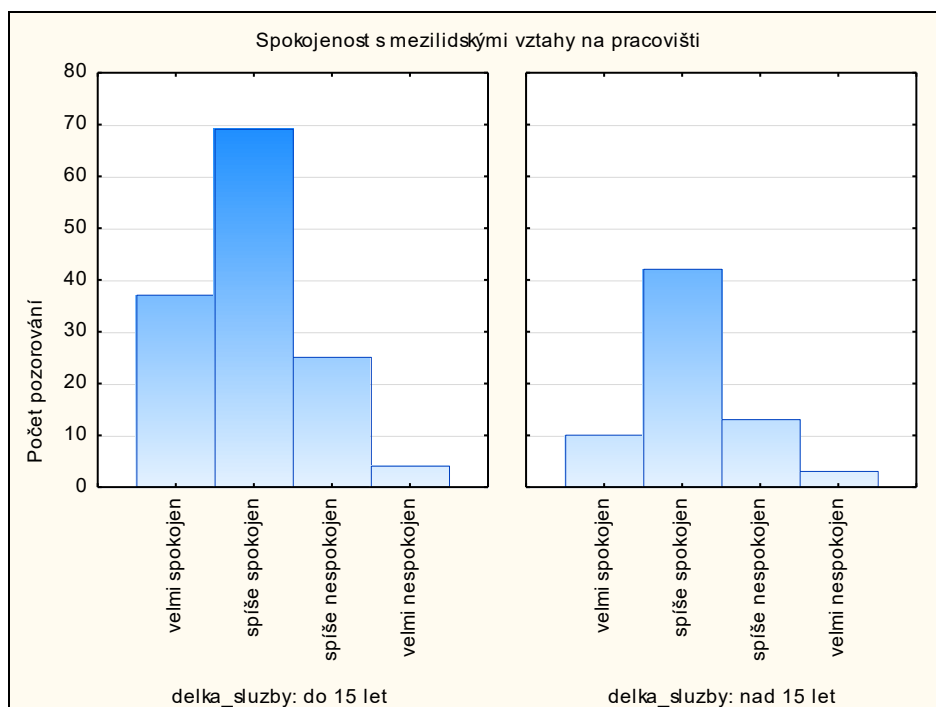
Rozdíl ve zkušenostech s vybranými SNJ na základě délky služby byl vyhodnocen graficky pomocí kategorizovaných histogramů. Jedná se o histogramy, které pro všechny otázky porovnávají četnosti odpovědí respondentů s délkou služby do 15 let a nad 15 let. Vzhledem k tomu, že respondentů s délkou služby do 15 let bylo výrazně více než respondentů s délkou služby nad 15 let, není potřeba srovnávat absolutní četnosti, ale poměry odpovědí.

Problematika mobbingu

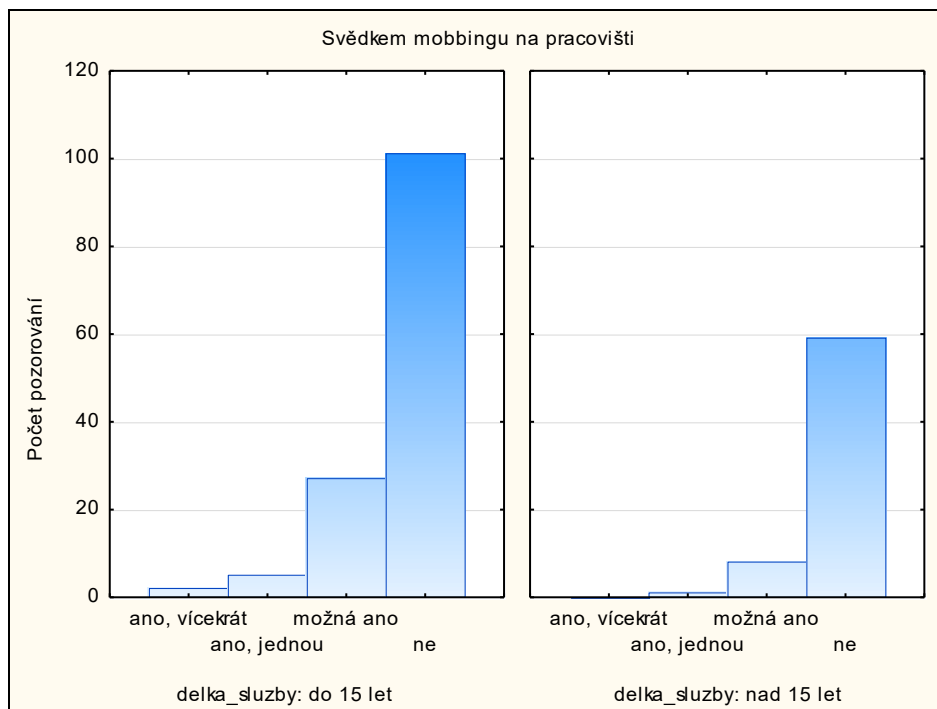
Otázka č. 3 – č. 7

V následujících 5 kategorizovaných histogramech mají obě věkové skupiny respondentů podobné rozložení četností odpovědí.

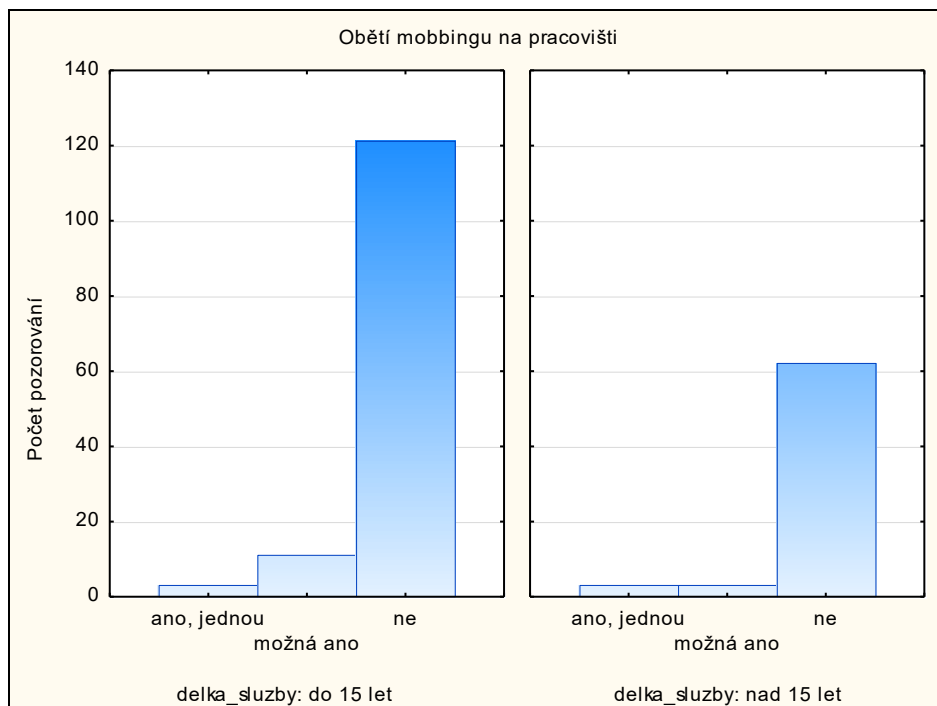
Graf 18: S mezilidskými vztahy na svém současném pracovišti jsem:

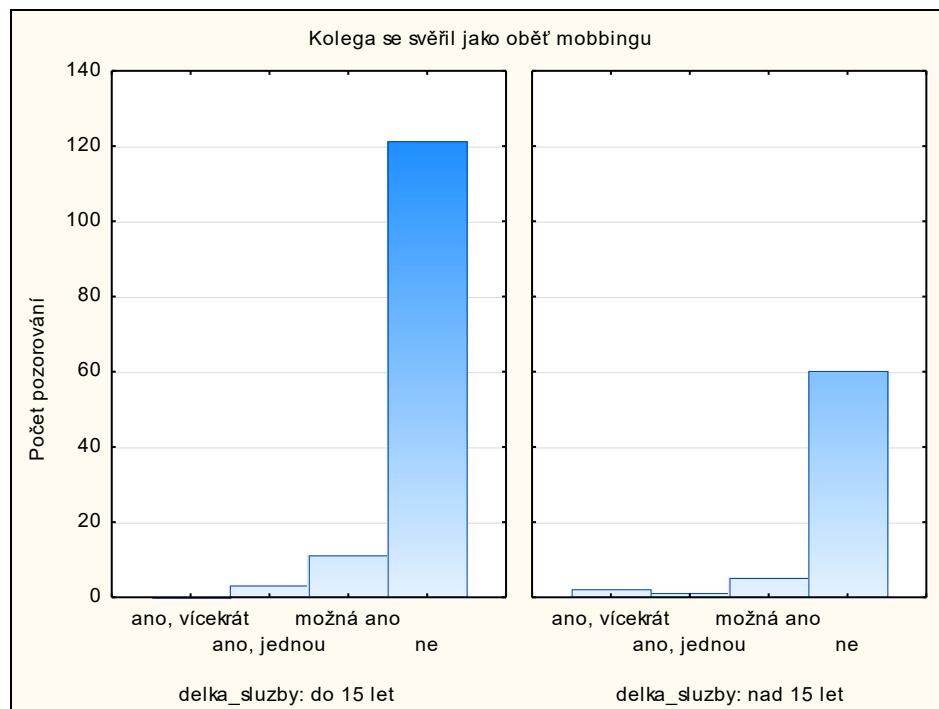
Graf 19: Byl/a jste někdy na svém současném pracovišti svědkem mobbingu?

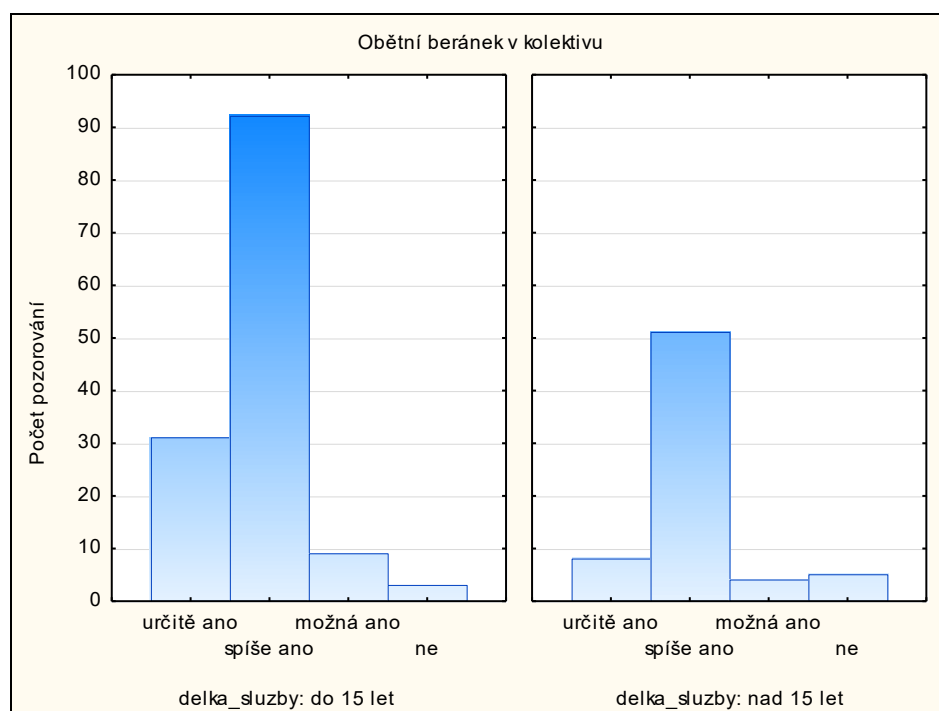
Graf 20: Byl/a nebo jste na svém současném pracovišti obětí mobbingu?

Graf 21: Svěřil/a se Vám kolega/kolegyně, že se stal/a obětí mobbingu?

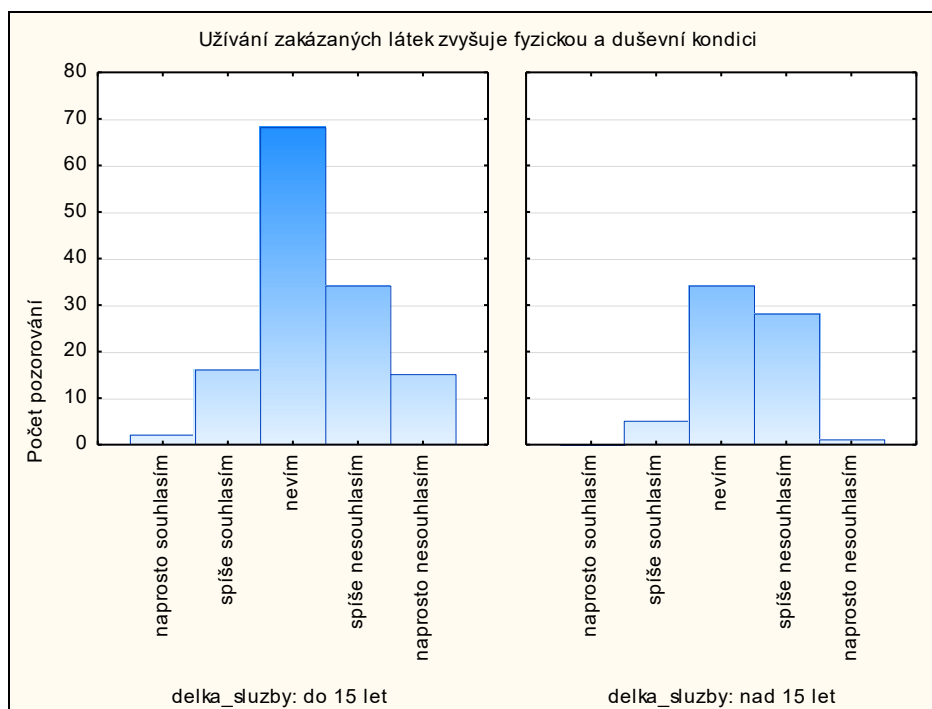
Graf 22: Máte ve vašem kolektivu jedince, ze kterého si většina dělá legraci a považuje ho za tzv. „obětního beránka“?

Problematika zakázaných látek ke zvýšení tělesné nebo duševní kondice

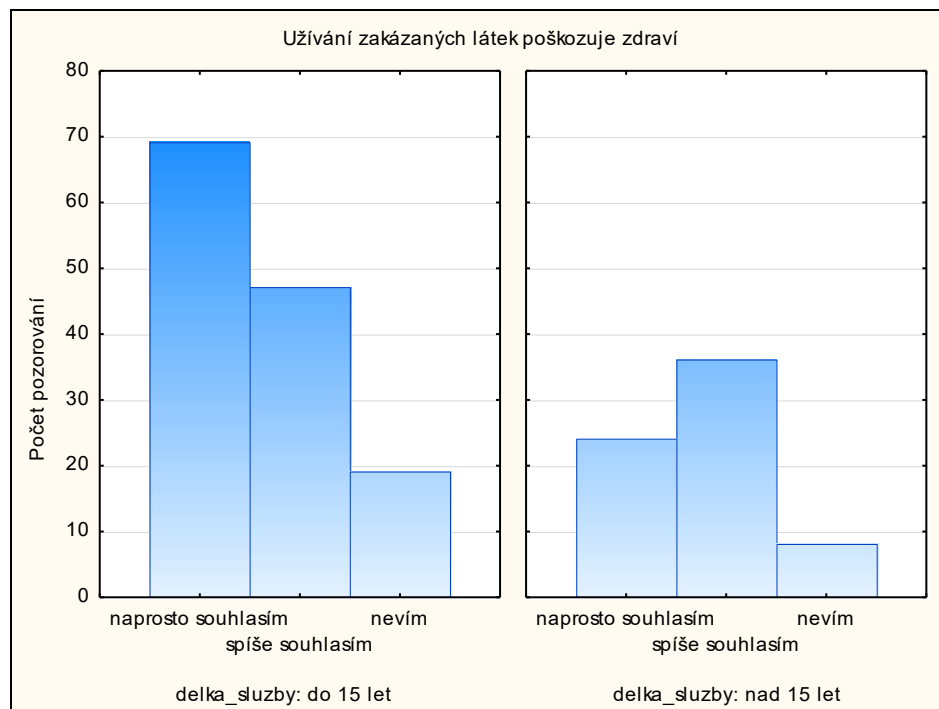
Otázka č. 8 – č. 12

Graf 23: Myslím si, že zneužívání zakázaných látek zvyšuje tělesnou a duševní kondici.

Komentář:

Hodnocení tvrzení, že užívání zakázaných látek zvyšuje fyzickou a duševní kondici, mají obě skupiny dle délky služby podobné rozložení četností odpovědí.

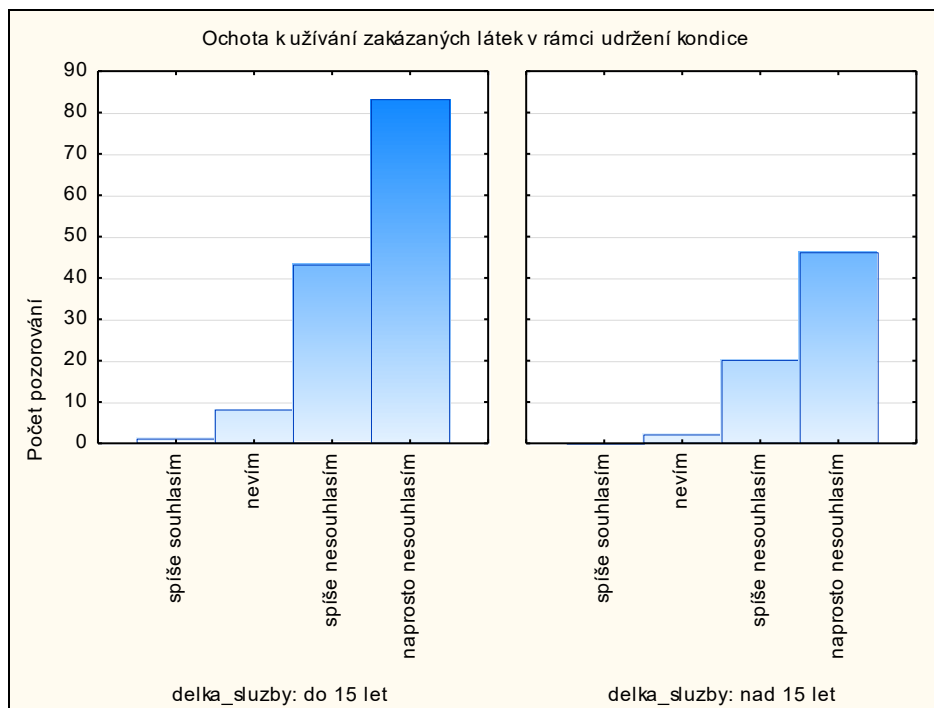
Graf 24: Užívání zakázaných látek ke zvýšení tělesné a duševní kondice poškozuje zdraví.

Komentář:

U hodnocení tvrzení, že užívání zakázaných látek poškozuje zdraví, je u služebně mladších respondentů nejčastější naprosto souhlasná odpověď, zatímco u služebně starších pouze spíše souhlasná odpověď. Jedná se zde tedy o mírný rozdíl mezi skupinami.

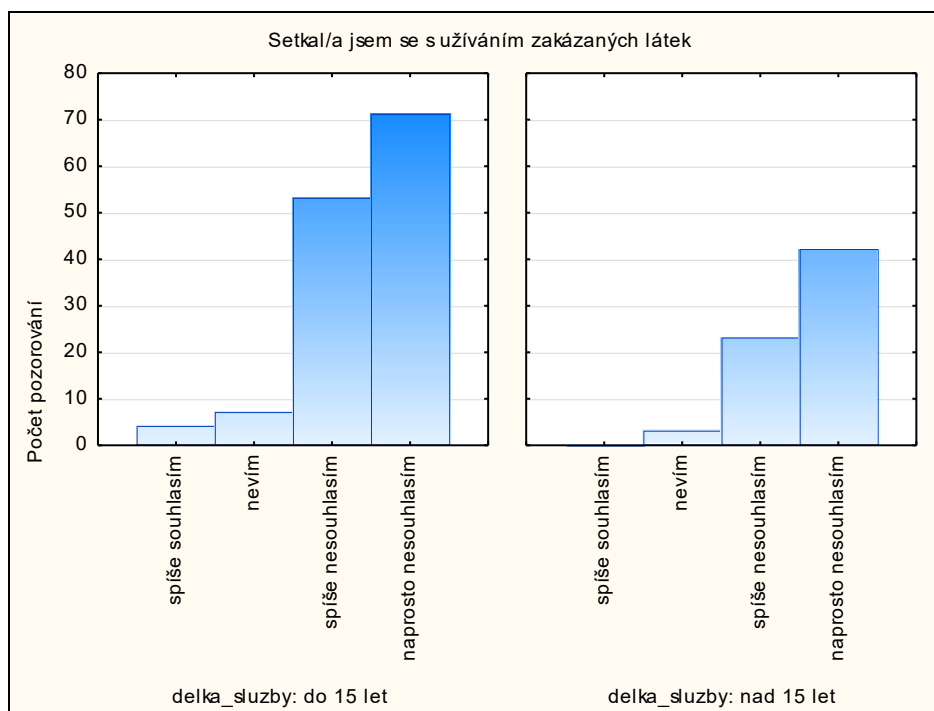
Graf 25: V rámci udržení své profesní způsobilosti k výkonu povolání bych byl ochoten – ochotna užívat zakázané látky ke zvýšení tělesné a duševní kondice.

Komentář:

Na základě kategorizovaného histogramu lze konstatovat, že v ochotě užívání zakázaných látek není mezi věkovými skupinami rozdíl.

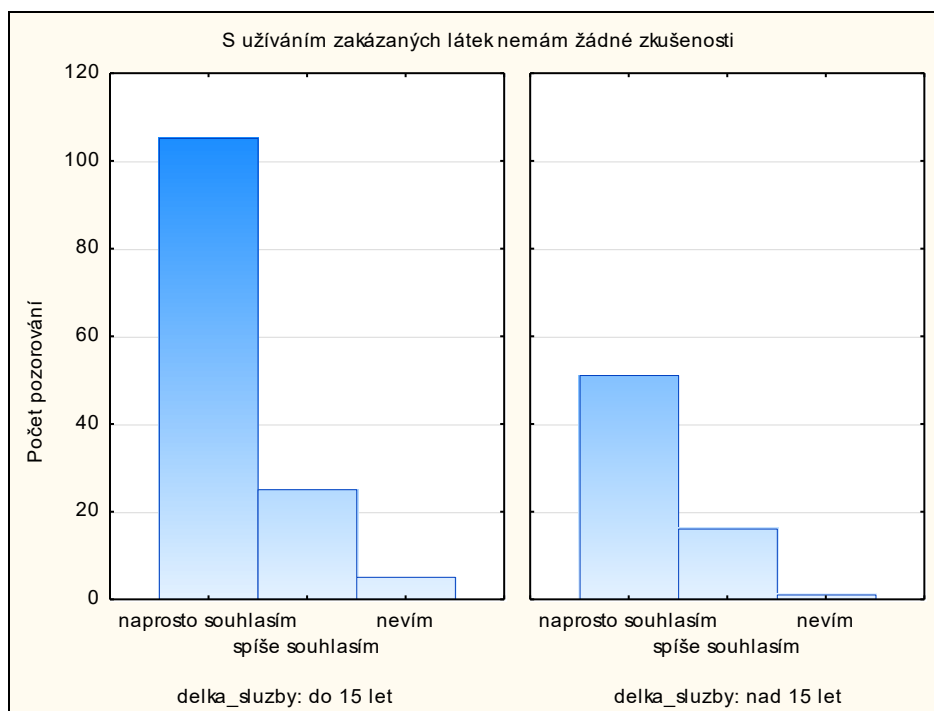
Graf 26: Setkal/a jsem se v rámci služby u své jednotky s užíváním zakázaných látek ke zvýšení tělesné a duševní kondice.

Komentář:

Z uvedeného histogramu je patrné, že mají obě skupiny dle délky služby podobné rozložení četností odpovědí.

Graf 27: S užíváním zakázaných látek ke zvýšení tělesné nebo duševní kondice nemám žádné zkušenosti.

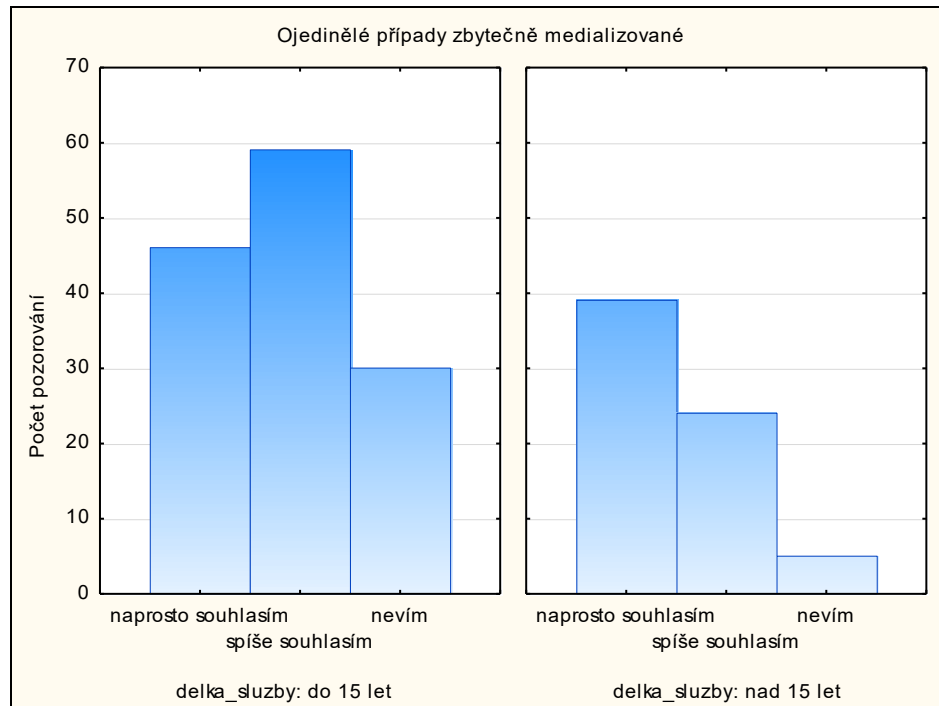
Komentář:

Z uvedeného histogramu je patrné, že mají obě skupiny dle délky služby podobné rozložení četností odpovědí.

Problematika extremismu

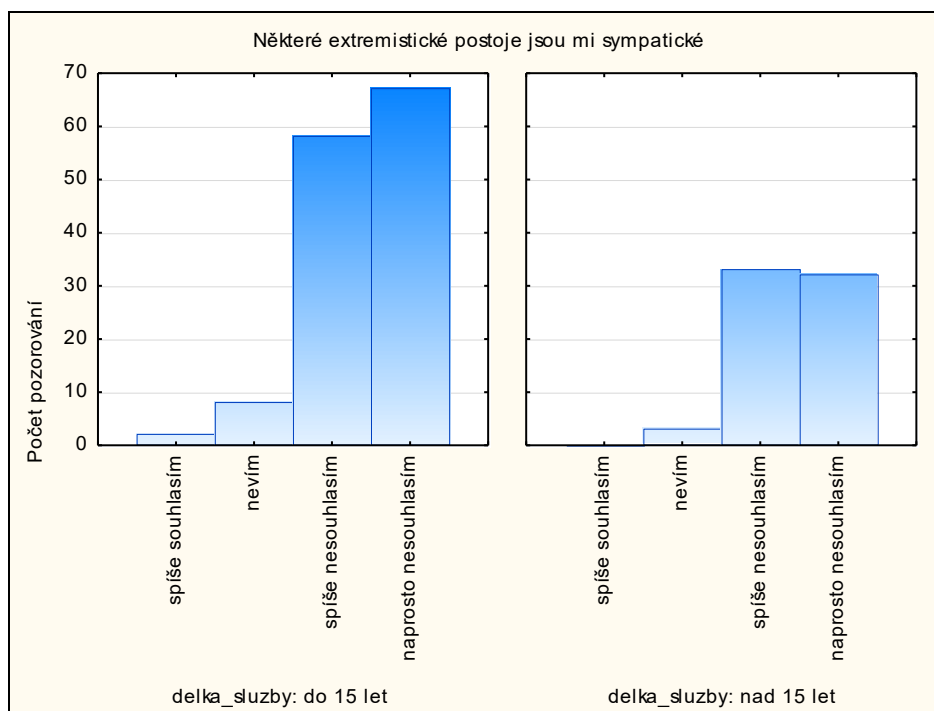
Otázka č. 13 – č. 17

Graf 28: Ojedinělé případy výskytu extremismu v armádě jsou pouze zbytečně medializované excesy jednotlivců.

Komentář:

Z uvedeného histogramu je patrné, že služebně starší respondenti o něco častěji považují ojedinělé případy extremismu v armádě za pouze zbytečně medializované excesy jednotlivců.

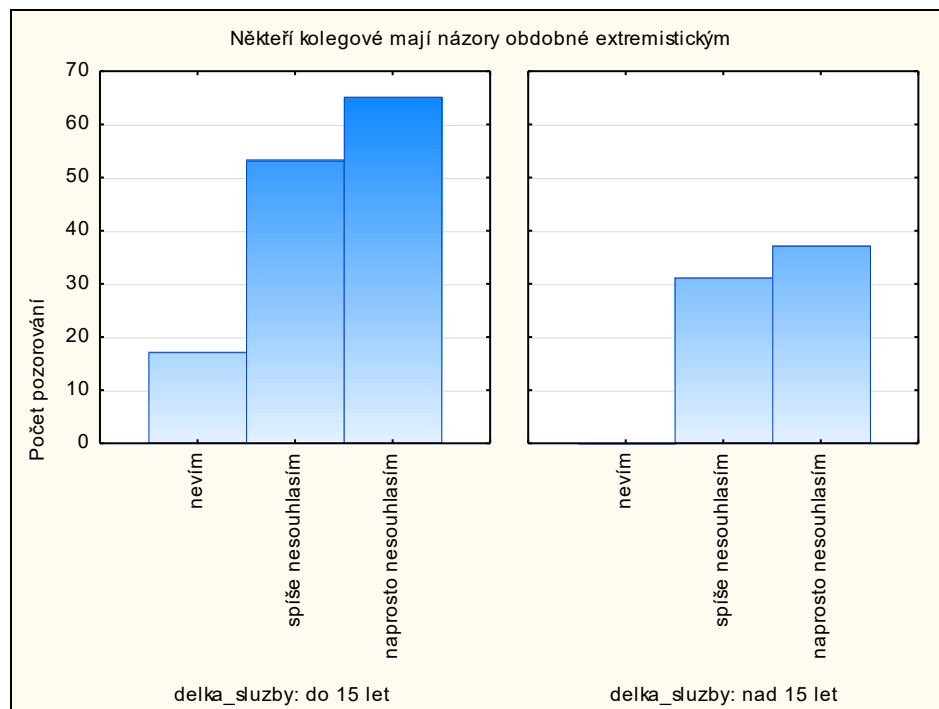
Graf 29: Za současné neklidné situace v Evropě i ve světě jsou mi některé postoje extremistických hnutí sympatické.

Komentář:

U sympatií k extremistickým hnutím nevykazují histogramy na základě délky služby téměř žádný rozdíl.

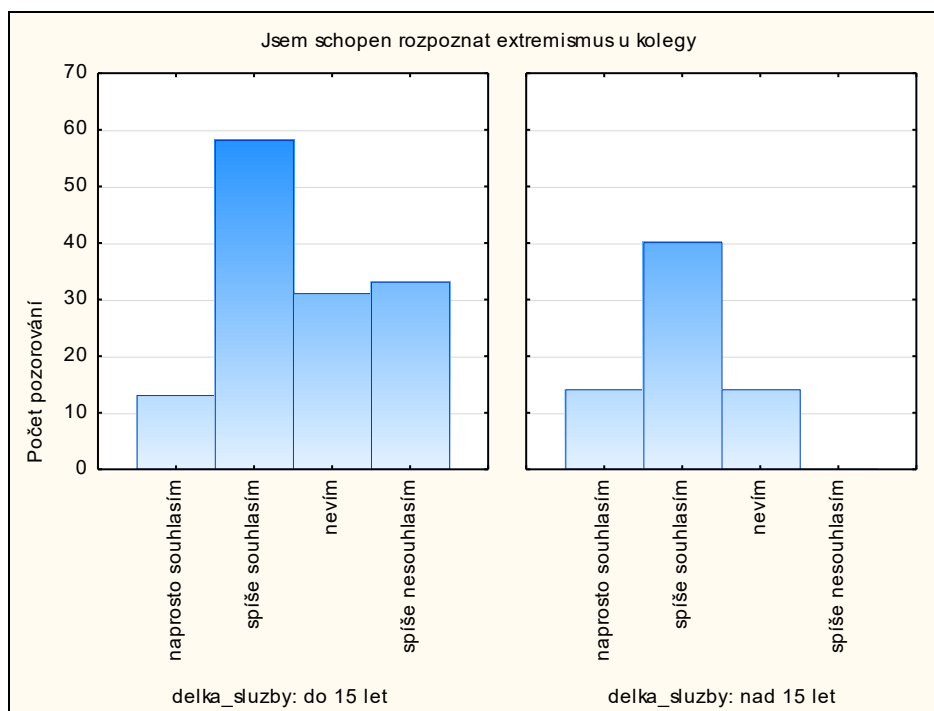
Graf 30: Někteří moji kolegové inklinují k obdobným názorům, které využívají ke své propagaci extremisté.

Komentář:

Zde je patrný vyšší výskyt odpovědí nevím u respondentů do 15 let, nicméně to samo o sobě nevypovídá o rozdílu.

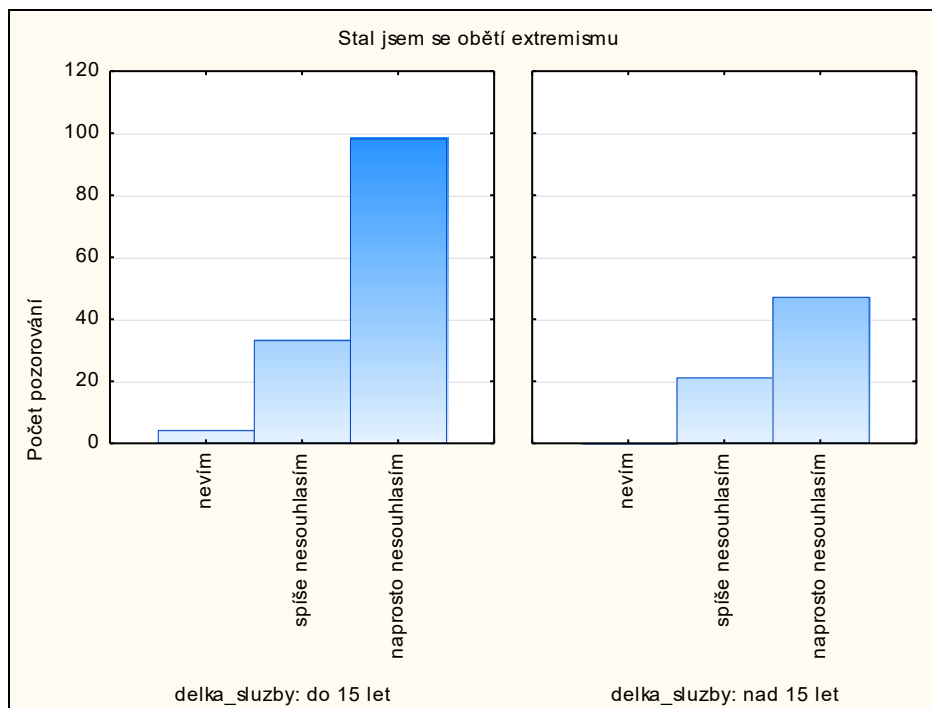
Graf 31: Pokud by se na mém pracovišti objevil jedinec nebo jedinci inklinující k nějaké formě extremismu, byl bych to schopen rozpoznat.

Komentář:

U tohoto histogramu je patrný rozdíl v tom, že možnost odpovědi *spíše nesouhlasím*, se u respondentů s délkou služby nad 15 let se vůbec nevyskytuje, zatímco u respondentů s délkou služby do 15 let je poměrně častá. Dá se tedy odhadnout, že respondenti s délkou služby nad 15 let jsou lépe schopni rozpoznat extremismus u kolegy než respondenti s délkou služby do 15 let.

Graf 32: Stal jsem se na svém pracovišti obětí některé z forem extremismu.

Komentář:

Na základě histogramu můžeme konstatovat, že mezi skupinami dle délky služby není v osobních zkušenostech s extremismem rozdíl.

6.3 Závěr výzkumné části

Výsledek výzkumného šetření neodhalil žádný závažnější výskyt zkoumaných SNJ. S mobbingem se v jakékoliv podobě setkalo minimum respondentů. Lze konstatovat, že vojáci neužívají zakázané látky ke zvýšení tělesné nebo duševní kondice. Nebyl také zjištěn téměř žádný výskyt extremismu. V rámci této problematiky již byla v únoru a březnu 2009 provedena na některých útvarech AČR sociologická sonda s cílem zjistit vztah mezi politickým extremismem a vojenským personálem. Dotazníkové šetření bylo uskutečněno v rámci 21 přednášek na různých útvarech AČR. Z metodologického hlediska se jednalo o účelový výběr, který měl omezenou možnost generalizace závěrů. I přes tuto skutečnost se však jednalo o významný orientační materiál. Z důvodu zamezení chybné interpretace a vnímání politického extremismu bylo dotazníkové šetření provedeno vždy na konci přednášky. Z výsledků šetření bylo varujícím zjištěním zejména to, že 30,2 % respondentů se v rámci AČR setkalo s projevy politického extremismu a radikalismu.

Naše výzkumné šetření sice nebylo zdaleka tak rozsáhlé, nicméně lze konstatovat, že se situace v oblasti extremismu od roku 2009 v AČR výrazně zlepšila.

Dalším úkolem výzkumného šetření bylo zjistit rozdíly ve zkušenosti s problematikou vybraných SNJ mezi příslušníky bojových a zabezpečovacích jednotek.

V problematice mobbingu bylo prokázáno, že příslušníkům bojových jednotek se kolega svěřil, že se stal obětí mobbingu statisticky významně častěji, než příslušníkům zabezpečovacích jednotek.

V problematice zneužívání zakázaných látek ke zvýšení tělesné nebo duševní kondice nebyly prokázány rozdíly ve zkušenosti mezi bojovými a zabezpečovacími jednotkami.

Zkušenosti s extremistickými názory můžeme u bojových i zabezpečovacích jednotek považovat za podobné a minimálně se vyskytující.

Posledním úkolem výzkumného šetření bylo zjistit rozdíly ve zkušenosti s problematikou vybraných SNJ v závislosti na délce služby do 15 let a nad 15 let.

Na základě srovnání kategorizovaných histogramů byl zjištěn rozdíl, že služebně starší respondenti o něco častěji považují ojedinělé případy extremismu v armádě za pouze zbytečně medializované excesy jednotlivců.

ZÁVĚR

V diplomové práci jsme se zabývali vybranými SNJ, které jsou hlavní prioritou AČR pro rok 2017. Teoretická část byla zaměřena na koncepci prevence SNJ v AČR a subjekty preventivního působení. Druhá kapitola byla v rámci problematiky nezdravých mezilidských vztahů zaměřena na mobbing a to konkrétně na vymezení tohoto pojmu, příčiny jeho vzniku, znaky, metody, aktéry, možnosti prevence a na obranu proti tomuto SNJ. Další kapitola byla zaměřena na zneužívání zakázaných látek ke zvýšení tělesné a duševní kondice, tzv. dopingů. Zde jsme se zabývali historií zneužívání těchto látek v armádním i celospolečenském kontextu. Dále jsme se zabývali rozdělením, zdravotními riziky a motivací uživatelů z řad jedinců, kteří nepodávají vrcholné výkony na závodech. Poslední část kapitoly byla věnována rozdělení a popisu volně prodejných látek ke zvýšení fyzického a psychického výkonu, tzv. výživových suplementů.

Ve čtvrté kapitole jsme se věnovali problematice extremismu. Soustředili jsme se na objasnění základních pojmů a charakteristik, historické souvislosti a fakta, vývoj a současnou pravicovou a levicovou extremistickou scénu v České Republice.

V praktické části jsme pomocí dotazníkového šetření zjišťovali míru výskytu vybraných SNJ v AČR, rozdílů v postojích a zkušenostech ve vztahu k typu jednotky (bojová nebo zabezpečovací) a délce služby (do 15 let a nad 15 let).

Výsledky provedeného výzkumu neodhalily žádný závažnější výskyt zkoumaných SNJ. Lze tedy konstatovat, že preventivní aktivity v AČR jsou na velmi dobré úrovni. I přes tuto skutečnost by se mělo velení armády zamyslet nad zřízením systemizovaného místa pro sociálního pedagoga, který by na útvech úzce spolupracoval s metodikem prevence při zabezpečení vzdělávacích aktivit pro příslušníky AČR v oblasti prevence. Při nasazení v zahraničních operacích by se spolu s psychologem podílel na řešení složitých životních situací, které jsou bohužel nedílnou součástí každého zahraničního nasazení. Nemoc nebo úmrtí rodinného příslušníka, rozvodová řízení, rozchod s partnerkou či partnerem. Tyto a mnohé další soukromé a profesní problémy sužují účastníky zahraničních misí. To vše bez možnosti okamžitého návratu a řešení dané situace. Z vlastní zkušenosti vím, že se mnoho vojáků stydí za to, že by museli jít se svými problémy za psychologem a vidí v tom jakési slabošství. Neřešený problém má pak dopady jak na daného jedince, tak na zdárné plnění náročných úkolů. V takových situacích, které však mohou nastat i v rámci služby

v ČR je zapotřebí prostředník mezi psychologem a daným jedincem, zkrátka člověk, který by danému jedinci pomohl zvládnout a eliminovat jeho problémy – sociální pedagog.

Tato diplomová práce poskytne lektorům a metodikům prevence cenný materiál ke zpracování přednášek pro příslušníky AČR a nový personál AČR v problematice mobbingu, zneužívání zakázaných látek ke zvýšení tělesné a duševní kondice a extremismu.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

ZÁKONY A NAŘÍZENÍ

Koncepce primární prevence rizikového chování personálu rezortu MO na období let 2015 – 2019.

Usnesení vlády ze dne 18. května 2016 č. 374 ke Zprávě o problematice extremismu na území ČR v roce 2015 a ke Koncepci boje proti extremismu pro rok 2017.

Usnesení vlády ze dne 10. 5. 2010 č. 340 o Národní strategii protidrogové politiky na období let 2010 - 2018.

Usnesení vlády ze dne 27. 3. 2013 č. 219 o Akčním plánu realizace Národní strategie protidrogové politiky na období 2013 – 2015.

Usnesení vlády ze dne 16. 1. 2013 č. 39 o *Strategii vlády v boji s korupcí na období let 2013 – 2014*.

Usnesení vlády ze dne 13. 11. 2013 č. 851 k *Informaci o stavu a způsobu plnění úkolů obsažených ve Strategii vlády v boji s korupcí na období let 2013 – 2014*.

Usnesení vlády ze dne 14. 12. 2011 č. 925 ke *Strategii prevence kriminality v ČR na období 2012 – 2015*.

Rozkaz Ministra obrany č. 56/2015.

Zákon č. 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 221/1999 Sb., o vojácích z povolání, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 561/2004 Sb., školský zákon, ve znění pozdějších předpisů.

MONOGRAFIE

BACKES, Uwe, JESSE, Eckhard. (1993): *Politischer Extremismus in der Bundesrepublik Deutschland*. Bonn: Bundeszentrale für politische Bildung, 1993. 543 s. ISBN 35-490-5155-7.

- BARANCOVÁ, Helena. *Šikana a mobing na pracovišti: právní problémy*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2014. 224 s. Teoretik. ISBN 978-80-7502-036-9.
- BASTL, Martin. *Radikální levice v České republice: devadesátá léta dvacátého století. 1. vyd.* Brno: Masarykova Univerzita, 2001. 117 s. Studie; sv. č. 25. ISBN 80-210-2722-3.
- BEDNÁŘ, Vojtěch a kol. (2013): *Sociální vztahy v organizaci a jejich management*. Vyd. 1. Praha: Grada, 224 s. Psyché. ISBN 978-80-247-4211-3.
- BENDL, Stanislav. *Prevence a řešení šikany ve škole*. 1. Praha: ISV, 2003. 197 s. ISBN 80-86642-08-9.
- BEŇO, P. *Můj šéf, můj nepřítel?* Brno: Vydavatelství ERA, 2003. 177 s. ISBN 80-86517-34-9.
- COURTOIS, Stéphane et al. *Černá kniha komunismu: zločiny, teror, represe. 1. vyd. 1.* Praha: Paseka, 1999. 405 s., obr. příl. ISBN 80-7185-194-9.
- ČERMÁK, Ivo, ed. *Lidská agrese a její souvislosti*. Vyd. 1. Žďár nad Sázavou: Fakta, 1999. 204 s. ISBN 80-902614-1-8.
- ČERNÝ, Petr. *Politický extremismus a právo*. Praha: Eurolex Bohemia, 2005. 207 s. ISBN 80-86861-86-4.
- DANICS, Štefan a KAMÍN, Tomáš. *Extremismus, rasismus a antisemitismus. 2., rozš. vyd.* Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2008. 151 s. ISBN 978-80-7251-286-7.
- DANICS, Štefan. *Extremismus*. Vyd. 1. Praha: Triton, 2003. 62 s. Řešení krizových situací. ISBN 80-7254-454-3.
- DANICS, Štefan. *Extremismus a militantní demokracie*. Vyd. 1. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2014. 125 s. ISBN 978-80-7251-430-4.
- DANICS, Štefan. *Principy protixtremistické politiky ČR*, *Vojenské rozhledy*, 2007. roč. 16 (48), č. 1, s. 9-20, ISSN 1210-3292
- DIMEO, Paul. *A history of drug use in sport 1876 - 1976*. New York: Routledge, 2007. 168 s. ISBN 9780415357722.
- DZIAKOVÁ, Olga. *Vojenská psychologie*. Vyd. 1. Praha: Triton, 2009. 544 s. Psyché. ISBN 978-80-7387-156-7.

- FISCHER, Slavomil a ŠKODA, Jiří. *Sociální patologie: závažné sociálně patologické jevy, příčiny, prevence, možnosti řešení*. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2014. 231 s. Psyché. ISBN 978-80-247-5046-0.
- HEYWOOD, Andrew. *Politické ideologie*. 4. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. 362 s. ISBN 978-80-7380-137-3.
- HIRIGOYEN, Marie-France. *Psychické násilí v rodině a v zaměstnání*. 1. Praha: Academia, 1998. 232 s. ISBN 80-200-0994-9.
- HNÍZDIL, Jan et al. *Doping aneb Zákulisí vrcholového sportu*. Vyd. 1. Praha: Grada Publishing, 2000. 152 s. Strom života; sv. 7. ISBN 80-7169-776-1.
- HUBEROVÁ, Brigitte. *Psychický teror na pracovišti: mobbing*. Martin: Neografie, 1995. 143 s. ISBN 80-85186-62-4.
- CHARVÁT, Jan. *Současný politický extremismus a radikalismus*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2007. 183 s. ISBN 978-80-7367-098-6.
- CHMELÍK, Jan a kol. *Extremismus*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. 425 s. ISBN 978-80-7380-376-6.
- CHMELÍK, Jan. *Extremismus a jeho právní a sociologické aspekty*. Praha: Linde, 2001. 172 s. ISBN 80-7201-265-7.
- CHMELÍK, Jan. *Symbolika v extremistických hnutích*. [Praha: Střední policejní škola Ministerstva vnitra], 2005, ©1999. 100 s.
- KAJANOVÁ, Alena. *Sociální patologie: vybrané kapitoly*. 1. vyd. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zdravotně sociální fakulta, 2014. 87 s. ISBN 978-80-7394-449-0.
- KALAMÁR, Štěpán a kol. *Extremismus I*. Vyd. 1. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2011. 120 s. ISBN 978-80-7251-355-0.
- KOKTAVÝ, Pavel. *Přehled potravních doplňků používaných pro sportovní výživu*. Praktické lékařství. 2010, roč. 6, č. 6, s. 312–316.
- KOLÁŘ, Michal. *Bolest šikanování*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2005. 256 s. ISBN 80-7367-014-3.
- KOTLÁN, Pavel. *Demokracie ve stínu: extremismus, terorismus, fašismus, komunismus*. Vyd. 1. Ostrava: Institut vzdělávání Sokrates, 2003. 173 s. ISBN 80-86572-07-2.

- KRATZ, Hans-Jürgen. *Mobbing: jak ho rozpoznat a jak mu čelit*. Vyd. 1. Praha: Management Press, 2005. 131 s. ISBN 80-7261-127-5.
- KRAUS, Blahoslav a kol. *Sociální patologie*. Vyd. 2. Hradec Králové: Gaudeamus, 2010. 325 s. ISBN 978-80-7435-080-1.
- KŘIVOHLAVÝ, Jaro. *Konflikty mezi lidmi*. Vyd. 2., přeprac., V Portálu 1. Praha: Portál, 2002. 189 s. ISBN 80-7178-642-X.
- MAREŠ, Miroslav, SVOBODA, Ivo a STEHLÍK, Eduard. *Extremismus jako bezpečnostní hrozba*. 1. vyd. Praha: Ministerstvo obrany České republiky, Odbor komunikace a propagace (OKP), 2011. 123 s. ISBN 978-80-7278-568-1.
- MAREŠ, Miroslav, ed. *Pravicový extremismus a radikalismus v ČR*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2003. 655 s., viii s. obr. příl. ISBN 80-86598-45-4.
- MAREŠ, Miroslav. *Pravicový extremismus v České republice*. Praha: Friedrich-Ebert-Stiftung, 2012. 13 s. Dialog, strategie, alternativy. ISBN 978-80-87748-02-2.
- NAKONEČNÝ, Milan. *Motivace lidského chování*. Vyd. 1. Praha: Academia, 1997. 270 s. ISBN 80-200-0592-7.
- NEKOLA, Jaroslav et al. *Doping a sport*. Vyd. 1. Praha: Olympia, 2000. 129 s. ISBN 80-7033-137-2.
- PAVELČÍKOVÁ, Nina. *Totalitární režimy 20. století v Evropě*. Vyd. 3. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2009. 94 s. Studijní texty. ISBN 978-80-7368-712-0.
- PERNICA, Bohuslav. *Profesionalizace ozbrojených sil: trendy, teorie a zkušenosti*. 1. vyd. Praha: Ministerstvo obrany České republiky, 2007. 247 s. ISBN 978-80-7278-381-6.
- PYŠNÝ, Ladislav. *Doping: rizika zneužití: zakázané prostředky v kondičním i vrcholovém sportu*. 1. vyd. Praha: Grada, 2006. 93 s. ISBN 80-247-1702-6.
- PYŠNÝ, Ladislav. *Doping, zdraví, výkon*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 1999. 104 s. ISBN 80-7184-813-1.
- RÖHR, Heinz-Peter. *Závislost: jak jí porozumět a jak ji překonat*. Vydání první. Praha: Portál, 2015. 175 stran. Spektrum; 96. ISBN 978-80-262-0927-0.
- SCHEINOST, Miroslav et al. *Kriminalita očima kriminologů*. Vyd. 1. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2010. 238 s. ISBN 978-80-7338-096-0.

SEKOT, Aleš. *Úvod do sociální patologie*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2010. 193 s. ISBN 978-80-210-5261-1.

SLEPIČKA, P., PYŠNÝ, L., SLEPIČKOVÁ, I. a kol. *Sociální aspekty dopingu a možnosti antidopingové prevence u dětí a mládeže*. Grantová zpráva FTVS UK, Praha, 1997.

SPURNÝ, Joža. *Psychologie násilí: o psychologické podstatě násilí, jeho projevech a způsobech psychologické obrany proti němu*. 1. vyd. Praha: Eurounion, 1996. 134 s. ISBN 80-85858-30-4.

SVOBODA, Ivo, HRBATA, Michael. (2014): *Extremismus a terorismus jako nestabilizující prvky společnosti*, Vojenské rozhledy, 2014. roč. 23 (55), č. 1, s. 33-41, ISSN 1210-3292.

ŠEJVL, J. (2010). Kokain (část 1). *Adiktologie*, 2010. (10)4, 246–251.

ŠEJVL, J. (2011). Kokain (2. část). *Adiktologie*, 2011. (11)2, 82–90.

ŠVARCOVÁ, Eva. *Vybrané kapitoly z etopedie a sociální patologie: učební text*. 1. vyd. Hradec Králové: Gaudeamus, 2009. 162 s. ISBN 978-80-7041-959-5.

TOMEK, Václav, ed. *Svoboda nebo autorita: ideje a proměny českého anarchismu na přelomu 19. a 20. století*. Vyd. 1. Praha: Manibus Propriis, 2000. 349 s.

TOMEK, Václav a SLAČÁLEK, Ondřej. *Anarchismus: svoboda proti moci*. Vyd. 1. Praha: Vyšehrad, 2006. 669 s. Dějiny idejí; sv. 2. ISBN 80-7021-781-2.

VEGRICHTOVÁ, Barbora. *Extremismus a společnost*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. 319 s. ISBN 978-80-7380-427-5.

VEGRICHTOVÁ, Barbora. *Extremismus: činnost bezpečnostních složek*. Vyd. 1. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2012. 141 s. ISBN 978-80-7251-385-7.

VEGRICHTOVÁ, Barbora. *Propagační metody politického extremismu*. Vyd. 1. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2014. 136 s. ISBN 978-80-7251-421-2.

VIŠŇOVSKÝ, Peter. *Farmakologie do kapsy: přehledné repetitorium pro praxi*. Praha: Maxdorf, 1998. 349 s. ISBN 80-85800-45-4.

WAGNEROVÁ, Irena a kol. *Psychologie práce a organizace: nové poznatky*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2011. 155 s. Psyché. ISBN 978-80-247-3701-0.

INTERNETOVÉ ZDROJE

Co je extremismus, 2016. [cit. 2016-11-12; 23:50] Dostupný z WWW: <mvcr.cz/clanek/co-je-extremismus.aspx/>

Pervitinu je 75 let, vymysleli ho Němci, dnes ho vaří Češi, [cit. 2016-10-23] Dostupný z WWW. <<http://zpravy.e15.cz/domaci/udalosti/pervitinu-je-75-let-vymysleli-ho-nemci-dnes-ho-vari-cesi-989716/>>

Stanovy Anarchistické federace, 2016 [cit. 2016-11-13; 22:50] Dostupný z WWW: <<https://www.afed.cz/stanovy/>>

Výsledky krajských voleb, 2012. [cit. 2016-12-22; 18:20] Dostupný z WWW. <<http://volby.idnes.cz/kraje-2012.aspx/>>

Výsledky krajských voleb, 2015. [cit. 2016-12-22; 18:20] Dostupný z WWW. <<http://volby.idnes.cz/kraje-2012.aspx/>>

Zpráva o extremismu a projevech rasismu a xenofobie na území České republiky v roce 2015. [cit. 2016-10-22; 23:20] Dostupný z WWW: <www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocní-zpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx/>

Zpráva o extremismu a projevech rasismu a xenofobie na území České republiky v roce 2012. [cit. 2016-10-24; 23:45] Dostupný z WWW: <www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocní-zpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx/>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

AČR	Armáda České Republiky
AN	Autonomní nacionalisté
ANTIFA	Antifašistická akce
BHDB	Blood a Honour Division Bohemia
BHS	Bohemia Hammerskins
BIS	Bezpečnostní informační služba
ČAS	Československé anarchistické sdružení
DSSS	Dělnická strana sociální spravedlnosti
LA	Levá alternativa
MO	Ministerstvo Obrany
NO	Národní Odpor
NSDAP	Nacionálně socialistická německá dělnická strana
SHARP	Skinheads Against Radical Prejudice
SNJ	Sociálně nežádoucí jevy
ÚOOZ	Útvar pro odhalování organizovaného zločinu
VF	Vlastenecká fronta
VL	Vlastenecká liga
VO	Výzkumná otázka

SEZNAM GRAFŮ

<i>Graf 1: Rozložení respondentů dle typu jednotky</i>	76
<i>Graf 2: Rozložení respondentů dle délky služby</i>	77
<i>Graf 3: S mezilidskými vztahy na svém současném pracovišti jsem:</i>	80
<i>Graf 4: Byl/a jste někdy na svém současném pracovišti svědkem mobbingu?</i>	81
<i>Graf 5: Byl/a nebo jste na svém současném pracovišti obětí mobbingu?</i>	82
<i>Graf 6: Svěřil/a se Vám kolega/kolegyně, že se stal/a obětí mobbingu?</i>	83
<i>Graf 7: Máte ve vašem kolektivu jedince, ze kterého si většina dělá legraci a považuje ho za tzv. „obětního beránka“?</i>	84
<i>Graf 8: Myslím si, že zneužívání zakázaných látek zvyšuje tělesnou a duševní kondici.</i>	85
<i>Graf 9: Užívání zakázaných látek ke zvýšení tělesné a duševní kondice poškozuje zdraví.</i>	86
<i>Graf 10: V rámci udržení své profesní způsobilosti k výkonu povolání bych byl ochoten – ochotna užívat zakázané látky ke zvýšení tělesné a duševní kondice.</i>	87
<i>Graf 11: Setkal/a jsem se v rámci služby u své jednotky s užíváním zakázaných látek ke zvýšení tělesné a duševní kondice.</i>	88
<i>Graf 12: S užíváním zakázaných látek ke zvýšení tělesné nebo duševní kondice nemám žádné zkušenosti.</i>	89
<i>Graf 13: Ojedinelé případy výskytu extremismu v armádě jsou pouze zbytečně medializované excesy jednotlivců.</i>	90
<i>Graf 14: Za současné neklidné situace v Evropě i ve světě jsou mi některé postoje extremistických hnutí sympatické.</i>	91
<i>Graf 15: Někteří moji kolegové inklinují k obdobným názorům, které využívají ke své propagaci extremisté.</i>	92
<i>Graf 16: Někteří moji kolegové inklinují k obdobným názorům, které využívají ke své propagaci extremisté.</i>	93
<i>Graf 17: Stal jsem se na svém pracovišti obětí některé z forem extremismu.</i>	94
<i>Graf 18: S mezilidskými vztahy na svém současném pracovišti jsem:</i>	102
<i>Graf 19: Byl/a jste někdy na svém současném pracovišti svědkem mobbingu?</i>	103
<i>Graf 20: Byl/a nebo jste na svém současném pracovišti obětí mobbingu?</i>	103
<i>Graf 21: Svěřil/a se Vám kolega/kolegyně, že se stal/a obětí mobbingu?</i>	104
<i>Graf 22: Máte ve vašem kolektivu jedince, ze kterého si většina dělá legraci a považuje ho za tzv. „obětního beránka“?</i>	104

<i>Graf 23: Myslím si, že zneužívání zakázaných látek zvyšuje tělesnou a duševní kondici.</i>	105
<i>Graf 24: Užívání zakázaných látek ke zvýšení tělesné a duševní kondice poškozuje zdraví.</i>	106
<i>Graf 25: V rámci udržení své profesní způsobilosti k výkonu povolání bych byl ochoten – ochotna užívat zakázané látky ke zvýšení tělesné a duševní kondice.</i>	107
<i>Graf 26: Setkal/a jsem se v rámci služby u své jednotky s užíváním zakázaných látek ke zvýšení tělesné a duševní kondice.</i>	108
<i>Graf 27: S užíváním zakázaných látek ke zvýšení tělesné nebo duševní kondice nemám žádné zkušenosti.</i>	109
<i>Graf 28: Ojedinelé případy výskytu extremismu v armádě jsou pouze zbytečně medializované excesy jednotlivců.</i>	110
<i>Graf 29: Za současné neklidné situace v Evropě i ve světě jsou mi některé postoje extremistických hnutí sympatické.</i>	111
<i>Graf 30: Někteří moji kolegové inklinují k obdobným názorům, které využívají ke své propagaci extremisté.</i>	112
<i>Graf 31: Pokud by se na mém pracovišti objevil jedinec nebo jedinci inklinující k nějaké formě extremismu, byl bych to schopen rozpoznat.</i>	113
<i>Graf 32: Stal jsem se na svém pracovišti obětí některé z forem extremismu.</i>	114

SEZNAM TABULEK

<i>Tabulka 1: Typ jednotky</i>	75
<i>Tabulka 2: Délka služby</i>	76
<i>Tabulka 3: S mezilidskými vztahy na svém současném pracovišti jsem:</i>	79
<i>Tabulka 4: Byl/a jste někdy na svém současném pracovišti svědkem mobbingu?</i>	80
<i>Tabulka 5: Byl/a nebo jste na svém současném pracovišti obětí mobbingu?</i>	81
<i>Tabulka 6: Svěřil/a se Vám kolega/kolegyně, že se stal/a obětí mobbingu?</i>	82
<i>Tabulka 7: Máte ve vašem kolektivu jedince, ze kterého si většina dělá legraci a považuje ho za tzv. „obětního beránka“?</i>	83
<i>Tabulka 8: Myslím si, že zneužívání zakázaných látek zvyšuje tělesnou a duševní kondici.</i>	84
<i>Tabulka 9: Užívání zakázaných látek ke zvýšení tělesné a duševní kondice poškozuje zdraví.</i>	85
<i>Tabulka 10: V rámci udržení své profesní způsobilosti k výkonu povolání bych byl ochoten – ochotna užívat zakázané látky ke zvýšení tělesné a duševní kondice.....</i>	86
<i>Tabulka 11: Setkal/a jsem se v rámci služby u své jednotky s užíváním zakázaných látek ke zvýšení tělesné a duševní kondice.</i>	87
<i>Tabulka 12: S užíváním zakázaných látek ke zvýšení tělesné nebo duševní kondice nemám žádné zkušenosti.</i>	88
<i>Tabulka 13: Ojedinelé případy výskytu extremismu v armádě jsou pouze zbytečně medializované excesy jednotlivců.</i>	89
<i>Tabulka 14: Za současné neklidné situace v Evropě i ve světě jsou mi některé postoje extremistických hnutí sympatické.</i>	90
<i>Tabulka 15: Někteří moji kolegové inklinují k obdobným názorům, které využívají ke své propagaci extremisté.</i>	91
<i>Tabulka 16: Pokud by se na mém pracovišti objevil jedinec nebo jedinci inklinující k nějaké formě extremismu, byl bych to schopen rozpoznat.....</i>	92
<i>Tabulka 17: Stal jsem se na svém pracovišti obětí některé z forem extremismu.</i>	93
<i>Tabulka 18: Kontingenční tabulka</i>	95
<i>Tabulka 19: Kontingenční tabulka a Chí-kvadrát test.....</i>	95
<i>Tabulka 20: Kontingenční tabulka</i>	96
<i>Tabulka 21: Kontingenční tabulka a Chí-kvadrát test.....</i>	96
<i>Tabulka 22: Kontingenční tabulka</i>	97

<i>Tabulka 23: Kontingenční tabulka a Chí-kvadrát test.....</i>	98
<i>Tabulka 24: Kontingenční tabulka a Chí-kvadrát test.....</i>	98
<i>Tabulka 25: Kontingenční tabulka</i>	99
<i>Tabulka 26: Kontingenční tabulka a Chí-kvadrát test.....</i>	100
<i>Tabulka 27: Kontingenční tabulka a chí-kvadrát test</i>	101

SEZNAM PŘÍLOH

PI *Dotazník*

DOTAZNÍK

Vážená kolegyně, vážený kolego,

Jmenuji se Josef Tuček a studuji obor Sociální pedagogika na Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně. Chtěl bych Vás požádat o vyplnění tohoto dotazníku, který bude využit ke zpracování diplomové práce na téma „Sociálně nežádoucí jevy v Armádě České republiky“.

Dotazník je zaměřen na problematiku mobbingu, zakázaných látek ke zvýšení tělesné a duševní kondice a extremismu. Jsem si vědom toho, že se jedná o citlivá témata. Chci Vás však ubezpečit, že dotazník je zcela anonymní a získaná data budou zpracována výhradně pro účely praktické části mé diplomové práce.

Dotazník obsahuje celkem 17 otázek, na které budete odpovídat zakroužkováním vždy jedné odpovědi, a je koncipován tak, aby Vám jeho vyplnění nezabralo více než 15 minut.

Nyní Vás prosím o vyplnění základních identifikačních údajů.

1) Vaše služební zařazení

- a) Bojová jednotka
- b) Zabezpečovací jednotka

2) Délka služby v AČR

- a) Do 15 let
- b) Nad 15 let

Další části dotazníku jsou zaměřeny na jednotlivá témata s úvodním stručným vysvětlením dané problematiky. Prosím zakroužkujte odpověď, která nejlépe vystihuje Váš názor.

MOBBING

Stručné vysvětlení: Mobbing je forma šikany na pracovišti, která probíhá mezi zaměstnanci na stejné hierarchické pozici.

Projevuje se opakovanými pomluvami, zesměšňováním, zastrašováním, zahanbováním, ponižováním, upozorňováním na slabé stránky a celkovým znepříjemňováním života na pracovišti. Mezi méně nápadné formy útoků patří pravidelné neškodné naschvály, legrácky a kanadské žertíky, které však oběť zraňují, tzv. „stokrát opakovaný vtíp, již přestává být vtípem.“

Pachatelem je buď skupina, nebo jednotlivec.

Útoky jsou vedeny s cílem oběť poškodit nebo vypudit z kolektivu. Často bývají bez náležité příčiny a většinou se nevztahují ke konkrétní činnosti oběti.

Pokud je oběť vystavena výše uvedenému jednání alespoň jednou týdně po dobu minimálně půl roku, pak se jedná o mobbing.

3) S mezilidskými vztahy na svém pracovišti jsem:

- a) Velmi spokojen
- b) Spíše spokojen
- c) Spíše nespokojen
- d) Velmi nespokojen

4) Byl/a jste někdy na svém současném pracovišti svědkem mobbingu?

- a) Ano, vícekrát
- b) Ano, jednou
- c) Možná ano, ale nejsem si jistý/á
- d) Ne

5) Byl/a, nebo jste na svém současném pracovišti obětí mobbingu?

- a) Ano, vícekrát
- b) Ano, jednou
- c) Možná ano, ale nejsem si jistý/á
- d) Ne

6) Svěřil/a se Vám kolega/kolegyně, že se stal/a obětí mobbingu?

- a) Ano, vícekrát
- b) Ano, jednou
- c) Možná ano, ale nejsem si jistý/á
- d) Ne

7) Máte ve vašem kolektivu jedince, ze kterého si většina dělá legraci a považuje ho za tzv. „obětního beránka“?

- a) Určitě ano
- b) Spíše ano
- c) Možná ano, ale nejsem si jistý/á
- d) Ne

ZAKÁZANÉ LÁTKY KE ZVÝŠENÍ FYZICKÉ A DUŠEVNÍ KONDICE

Stručné vysvětlení: Zakázané látky ke zvýšení fyzické a duševní kondice: Amfetamin, pervitin, kokain, efedrin, mefedron, anabolické látky.

8) Myslím si, že užívání zakázaných látek zvyšuje fyzickou nebo duševní kondici.

- a) Naprosto souhlasím
- b) Spíše souhlasím
- c) Nevím
- d) Spíše nesouhlasím
- e) Naprosto nesouhlasím

9) Užívání zakázaných látek ke zvýšení tělesné nebo duševní kondice poškozuje zdraví.

- a) Naprosto souhlasím
- b) Spíše souhlasím
- c) Nevím
- d) Spíše nesouhlasím
- e) Naprosto nesouhlasím

10) V rámci udržení své profesní způsobilosti k výkonu povolání bych byl ochoten - ochotna užívat zakázané látky ke zvýšení tělesné nebo duševní kondice.

- a) Naprosto souhlasím
- b) Spíše souhlasím
- c) Nevím
- d) Spíše nesouhlasím
- e) Naprosto nesouhlasím

11) Setkal/a jsem se v rámci služby u své jednotky s užíváním zakázaných látek ke zvýšení tělesné nebo duševní kondice.

- a) Naprosto souhlasím
- b) Spíše souhlasím
- c) Nevím
- d) Spíše nesouhlasím
- e) Naprosto nesouhlasím

12) S užíváním zakázaných látek ke zvýšení tělesné nebo duševní kondice nemám žádné zkušenosti.

- a) Naprosto souhlasím
- b) Spíše souhlasím
- c) Nevím
- d) Spíše nesouhlasím
- e) Naprosto nesouhlasím

EXTREMISMUS

Stručné vysvětlení: Extremismus je nadřazený pojem pro všechny ideologie, které vystupují proti stávajícímu režimu – odmítají demokratický ústavní řád.

Např. Politický extremismus – militantně a radikálně odmítá politiku státu a ústavního pořádku i za cenu násilí.

Extremistická hnutí – neoficiální sdružení občanů se stejnými nebo podobnými extrémními názory na postavení národa nebo na náboženství ve společnosti.

Projevy:

Xenofobie – obecný termín pro rasismus, antisemitismus a nacionalismus. Nedůvěřivost, nepřátelství a odpor proti občanům jiného náboženství, jazyka, kultury, cizincům, uprchlíkům a migrantům.

13) Ojedinelé případy výskytu extremismu v armádě jsou pouze zbytečně medializované excesy jednotlivců.

- a) Naprosto souhlasím
- b) Spíše souhlasím
- c) Nevím
- d) Spíše nesouhlasím
- e) Naprosto nesouhlasím

14) Za současné neklidné situace v Evropě i ve světě jsou mi některé postoje extremistických hnutí sympatické.

- a) Naprosto souhlasím
- b) Spíše souhlasím
- c) Nevím
- d) Spíše nesouhlasím
- e) Naprosto nesouhlasím

15) Někteří moji kolegové inklinují k obdobným názorům, které využívají ke své propagaci extremisté.

- a) Naprosto souhlasím
- b) Spíše souhlasím
- c) Nevím
- d) Spíše nesouhlasím
- e) Naprosto nesouhlasím

16) Pokud by se na mém pracovišti objevil jedinec nebo jedinci inklinující k nějaké formě extremismu, byl bych to schopen rozpoznat.

- a) Naprosto souhlasím
- b) Spíše souhlasím
- c) Nevím
- d) Spíše nesouhlasím
- e) Naprosto nesouhlasím

17) Stal jsem se na svém pracovišti obětí některé z forem extremismu.

- a) Naprosto souhlasím
- b) Spíše souhlasím
- c) Nevím
- d) Spíše nesouhlasím
- e) Naprosto nesouhlasím

Na závěr mi dovolu,te, abych Vám poděkoval za vyplnění tohoto dotazníku a popřál mnoho sil v profesním i soukromém životě.